

20151233657

ЗАКОНОДАВНО-ПРАВНА КОМИСИЈА НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 49 од Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедност на храна („Службен весник на Република Македонија“ бр. 72/15), Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 16 јули 2015 година, го утврди Пречистениот текст на Законот за безбедност на храна.

Пречистениот текст на Законот за безбедност на храна ги опфаќа: Законот за безбедност на храна („Службен весник на Република Македонија“ бр. 157/10), Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедност на храна („Службен весник на Република Македонија“ бр. 53/11) Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедност на храна („Службен весник на Република Македонија“ бр.1/12) Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедност на храна („Службен весник на Република Македонија“ бр. 164/13) Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедност на храна („Службен весник на Република Македонија“ бр.187/13), Законот за дополнување на Законот за безбедност на храна („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/14), Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедност на храна („Службен весник на Република Македонија“ бр. 72/15) во кои е означено времето на нивното влегување во сила и примена и Исправка на Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедност на храна („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/15)

Бр. 11-2457/2
20 јули 2015 година
Скопје

Заменик претседател
на Законодавно-правната
комисија на Собранието на Република Македонија,

Славе Гошев, с.р.

ЗАКОН ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНАТА (ПРЕЧИСТЕН ТЕКСТ)

ДЕЛ I ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1 Предмет

Со овој закон се уредуваат основните начела за безбедност на храна и храна за животни, општите и посебните хигиенски барања за храната, организационите структури на системот на безбедност на храна и официјални контроли на храна и храна за животни.

Член 2 Цели на Законот

Целта на овој закон е да обезбеди високо ниво на заштита на здравјето на луѓето и интересите на потрошувачите во однос на храната, особено земајќи ја предвид разновидноста при снабдување на храна вклучувајќи храна со традиционални

карактеристики, обезбедувајќи ефикасно функционирање на внатрешниот пазар, општите начела и одговорности, начинот за обезбедување на цврста научна основа, успешни организациски договори и постапки за поддршка на процесот за донесување одлуки од областа на хигиената на храната и храната за животни.

Член 3 Примена на Законот

(1) Одредбите на овој закон се применуваат во сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храна и храна за животни.

(2) Одредбите на овој закон не се применуваат на примарно производство на храна за домашна употреба или домашно подготвување, ракување или складирање на храна за приватно домашно консумирање.

Член 3-а Супсидијарна примена на Законот

(1) Во постапката за издавање на решенија ќе се применува Законот за општа управна постапка доколку со овој закон поинаку не е уредено.

(2) Во постапката за вршење на инспекциски надзор ќе се применува Законот за инспекциски надзор доколку со овој закон поинаку не е уредено.

Член 4 Поими

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. „Храна“ е секоја супстанција или производ, во преработена, делумно преработена или непреработена состојба, наменет да биде или се очекува да биде консумиран за исхрана на луѓе. Со поимот „храна“ се опфатени пијалаци, гуми за цвакање и сите супстанции, намерно вградени во храната во текот на нејзиното производство, подготвување или преработка.

Поимот „храна“ вклучува и вода, и тоа:

а) вода за пиење од системи за јавно снабдување со вода за пиење;

б) вода која се употребува и/или вградува во храната во текот на нејзиното производство, подготовка или третман и

в) природна минерална вода, изворска вода и друга пакувана вода.

Поимот „храна“ не вклучува:

а) храна за животни;

б) живи животни освен тие што се подготвени за ставање во промет за исхрана на луѓе;

в) растенија пред берба/жетва;

г) медицински препарати кои се опфатени со прописите за лекови и ветеринарно-медицински препарати;

д) козметички препарати кои се опфатени со прописите за козметички производи;

ѓ) тутун и производи од тутун кои се опфатени со прописите за тутун;

е) наркотични или психотропни супстанции кои се опфатени со прописите за опојни дроги и психотропни супстанции и

ж) резидуи и контаминенти;

2. "Прописи за храна" се закон и подзаконски акти со кои се регулира храната и безбедноста на храната, со нив се опфатени сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храна, како и храната за животни произведена или наменета за животни користени за производство на храна;

3. "Бизнис со храна" е секоја активност, профитна или непрофитна, јавна или приватна, која е поврзана со која било фаза од производството, преработката и дистрибуцијата на храна;

4. "Оператор со храна" е секое физичко или правно лице кое е одговорно да обезбеди исполнување на условите пропишани со прописите за храна во рамките на бизнисот со храна кој е под негова контрола;

5. "Храна за животни" е секоја супстанција или производ, вклучувајќи ги адитивите, без оглед на тоа дали се преработени, делумно преработени или непреработени, а кои се наменети за орална исхрана на животни;

6. "Бизнис со храна за животни" е секоја активност, профитна или непрофитна, јавна или приватна, која е поврзана со било која фаза од производството, преработката, складирање, транспорт или дистрибуција на храна за животни вклучувајќи го секој производител кој врши производство, преработка или складирање на храна за животни за исхрана на животните на сопственото одгледувалиште;

7. "Оператор со храна за животни" е секое физичко или правно лице одговорно да обезбеди исполнување на условите кои се пропишани со прописите за храна во рамките на бизнисот со храна за животни кој е под негова контрола;

8. "Малопродажба" значи манипулација и/или преработување на храна и нејзино складирање на продажба или доставување до крајниот потрошувач, која вклучува и дистрибутивни терминали, кетеринг активности, фабрички кантини, кетеринг служби на институции, ресторани и други слични услуги со храна, продавници, супермаркети, дистрибутивни центри и големи трговски центри;

9. "Ставање во промет" е поседување на храна и храна за животни заради продажба, вклучувајќи понуда заради продажба, или некоја друга форма на трансфер, со или без наплата, како и продажба, дистрибуција и други форми на трансфер;

10. "Ризик" е функција на веројатност на некое несакано дејство врз здравјето на луѓето и интензитетот на тоа дејство, како последица на опасноста;

11. "Анализа на ризик" е процес кој се состои од три меѓусебно поврзани компоненти: процена на ризикот, управување со ризик и комуникација на ризик;

12. "Процена на ризик" е научно заснован процес составен од четири чекори: идентификација на опасноста, карактеризација на опасноста, процена на изложеност и карактеризација на ризик;

13. "Управување со ризик" е процес различен од процена на ризик, кој во консултации со заинтересирани страни се расправа за начела и нивни алтернативи, земајќи ја предвид процената на ризик и другите легитимни фактори и, доколку е потребно, избор на соодветна опција за превенција и контрола;

14. "Комуникација на ризик" е интерактивна размена на информации и мислења преку процесот на анализа на ризик во однос на опасности и ризици, фактори поврзани со ризик и согледување на ризик, меѓу проценувачите на ризик, управувачите со ризик, потрошувачите, операторите со храна и храна за животни, академската заедница и други заинтересирани страни, вклучувајќи и објаснување на наодите од процената на ризикот и основите за одлуки за управување со ризик;

15. "Опасноста" е секој биолошки, хемиски или физички причинител во храната или храната за животни, или состојба на храната или храната за животни која може да предизвика штетни последици по здравјето;

16. "Следливост" е процес на следење на храна, храна за животни, животни за производство на храна или супстанца наменета да биде или која се очекува да биде составен дел на храната или храната за животни, во сите фази на производство, преработка или дистрибуција;

17. "Фази на производство, преработка и дистрибуција" е секоја фаза, вклучувајќи увоз, од примарното производство на храна па се до складирање, транспорт, продажба или снабдување на крајниот потрошувач, а за храната за животни и увоз, производство, обработка, складирање, транспорт, дистрибуција, продажба и снабдување;

18. "Примарно производство" е одгледување и производство на примарни производи вклучувајќи берба/жетва, молзење и производство на животни одгледувани на фарма пред колење. Исто така, вклучува лов и риболов и собирање на производи од природата;

19. "Краен потрошувач" е финален потрошувач на храна кој нема да ја користи храната како дел од бизнис со храна или некоја друга активност со храна;

20. "Хигиена на храната" (во натамошниот текст: хигиена) се мерки и услови неопходни за контрола на опасностите и обезбедување на безбедноста на храната за исхрана на луѓето, имајќи ја предвид нејзината предвидена употреба;

21. "Примарни производи" се производи добиени од примарното производство, вклучувајќи ги производите од почвата, сточарството, ловот и риболовот;

22. "Објект" е секоја единица на бизнисот со храна;

23. "Еквивалентно" е способност за исполнување на исти цели во однос на различни системи;

24. "Контаминација" е присуство или опасност од ризик;

25. "Вода за пиење" е вода која ги исполнува минималните барања за квалитет на водата наменета за исхрана на луѓето согласно со прописите за безбедност и квалитет на водата;

26. "Завиткување" е ставање на храната во паковка или амбалажа кој е во директен контакт со храната на која се однесува, како и самата паковка или амбалажа;

27. "Пакување" е ставање на завиткана храна, една или повеќе, во друга амбалажа, како и самата амбалажа;

28. "Херметички затворен контејнер" е сад кој е дизајниран да спречи лесно навлегување на биолошки, хемиски или физички причинител;

29. "Преработување" е секоја активност која значително го менува почетниот производ, вклучувајќи термички третман, димење, конзервирање, зреење, сушење, маринирање, екстрахирање, екструзија или комбинација на овие процеси;

30. "Непреработени производи" е храна која не е преработена и вклучува производи кои се поделени, разделени, крупно расечени, тенко расечени, обескоскени, мелени, без кожа, раздробени, пресечени, исчистени, тримувани, исушени, сомелени, оладени, замрзнати, длабоко замрзнати или одмрзнати;

31. "Преработени производи" е храна која е добиена како резултат на преработка на непреработени производи. Овие производи можат да содржат состојки кои се неопходни за нивно производство или им даваат посебни карактеристики;

32. "Еквивалентност" е способност на различни системи или мерки да ги исполнуваат истите цели;

33. "Храна со традиционални карактеристики" е храна која е традиционално произведена во Република Македонија и:

а) историски се препознава како традиционален производ или

б) се произведува во согласност со кодифицирани или регистрирани технички референци за традиционален процес или според традиционални методи на производство или

в) е заштитена како традиционален производ од храна со закон;

34. "Увоз" е внес и ставање во промет на храна или храна за животни или намера да се стави во промет храната или храната за животни во Република Македонија која потекнува од друга земја, како и нивен внес во складови во слободни зони или слободни складови и царински складови;

35. "Внес " е увоз (дефиниран со точката 34 од овој член), како и ставање на храната и храната за животни под царинските постапки наведени согласно со прописите за царинското работење, како и нивното внесување во слободна зона, или слободен склад;

36. "Контролно тело" е независна трета страна на која надлежниот орган има делегирано одредени контролни задачи;

37. "Инспекција" е испитување од секој аспект на храна, храна за животни, здравствената состојба и благосостојбата на животните, со цел да се верификува усогласеноста со прописите за храна и храна за животни и прописите за здравствена состојба и благосостојба на животните;

38. "Мониторинг" е вршење на планирани последователни набљудувања или мерења, со цел добивање на преглед на состојбата на усогласеност со прописите за храна и храна за животни, здравствената состојба на животните и благосостојба на животните;

39. "Надзор" е внимателно набљудување на еден или повеќе бизниси со храна и храна за животни, оператори со храна и храна за животни или нивни активности;

40. "Неусогласеност" е непридржување кон одредбите на прописите за храна и храна за животни и прописите за здравствена заштита и благосостојба на животните;

41. "Земање примерок за анализа" е земање на храна или храна за животни, или секоја друга супстанција (вклучувајќи и од околината), поврзана со производството, преработката и дистрибуцијата на храна и храната за животни или здравјето на животните, со цел преку анализа да се потврди усогласеноста со прописите за храна и храна за животни или прописите за здравствена состојба на животните;

42. "Официјална сертификација" е постапка со која надлежниот орган или овластени контролни тела обезбедуваат потврда за усогласеност во пишана, електронска или друга еквивалентна форма;

43. "Официјално задржување" е постапка со која надлежниот орган обезбедува храната и храната за животни да не се преместува или манипулира додека се чека одлука за нејзина дестинација, која вклучува и складирање од страна на операторите со храна и храна за животни во согласност со упатствата од надлежниот орган;

44. "Преглед на документи" е проверка на документација и каде што е применливо документите кои ја придружуваат пратката во согласност со овој закон и прописите за храна;

45. "Проверка на идентитет" е визуелен преглед со кој се обезбедува сертификатите или други документи кои ја придружуваат пратката и да се во согласност со означувањето и содржината на пратката;

46. "Физички преглед" е проверка на храна и храна за животни и може да вклучи и проверка на средствата за транспорт, пакувањето, означувањето и температурата, земање на примероци за анализа и лабораториско испитување и секој друг преглед неопходен за да се потврди усогласеноста со прописите за храна и храна за животни;

47. "Контролен план" е план изготвен од страна на надлежниот орган кој содржи општи информации за структурата и организацијата на официјалните контролни системи;

48. "Антимикробна отпорност" е способност на микроорганизми од одредени видови да преживуваат, или да се развиваат во присуство на одредена концентрација на антимикробна супстанца, која вообичаено е доволна да инхибира или убие микроорганизми од ист вид;

49. „Труење со храна“ е инцидент на исто заболување и/или инфекција предизвикана од храна, забележани под одредени околности, кај најмалку два или повеќе случаи, или состојба во која забележаниот број на случаи го надминува очекуваниот број, кога случаите се поврзани или постои веројатност дека се поврзани со истиот извор на храна;

50. "Недозволен супстанции и производи" се супстанции или производи чија примена на животните е забранета согласно со прописите од областа на ветеринарното здравство;

51. "Недозволен третман" е употреба на недозволен супстанции или производи, или употреба на супстанции или производи одобрени согласно со прописите од областа на ветеринарното законодавство за намена или под услови различни од пропишаните;

52. "Резидуи од ветеринарно–медицински препарати" е остаток на биолошки или хемиски материи кои се користат во одредени количини и одредени фази на примарно производство на храната од животинско потекло, како и остаток на нивните метаболити и продукти на нивното разградување;

53. "Резидуи од пестициди" се резидуи вклучувајќи активни супстанции, метаболити и/или остатоци или производи на реакцијата на активни супстанции во моментот или кои претходно биле користени во производите за заштита на растенијата и кои се присутни во или на производите од растително или животинско или храна за животни;

54. "Максимално ниво на резидуи" се горните дозволен граници на концентрација на резидуа на пестицид во или на храна или храна за животни врз основа на добрата земјоделска пракса и најниско изложување на потрошувачите неопходни да се заштитат ранливите групи на потрошувачи;

55. "Маргинална активност" е активност на оператор со храна од животинско потекло кој учествува со околу 20% со бизнис со храна кој претставува мал дел од одреден бизнис;

56. "Локализирана активност" е производство и продажба на храната од животинско потекло во општина каде што ја произведува храната, како и во и општините кои граничат со неа (со исклучок на градот Скопје), на операторот со храна;

57. "Ограничена активност" е продажба на одредена категорија на производи од животинско потекло, или вид на малопродажен објект кој врши снабдување на тие производи или вид на малопродажен објект кој бил снабден со тие производи;

58. "Примарно производство и придружни операции на примарното производство" се:

а) транспорт, складирање и ракување со примарните производи на местото на производство, доколку ова не ја менува значително нивната природа;

б) транспорт на живи животни, кога ова е потребно за да се постигнат целите од овој закон и

в) во случај на производи од неживотинско потекло, риба и дивеч, транспортни активности за достава на примарни производи, доколку ова не ја менува значително нивната природа, од местото на производство до објектот;

59. "Прописи за храна за животни" се законски и подзаконски акти со кои се регулира храната за животни генерално и посебно безбедноста на храната за животни. Со овие прописи опфатени се сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храна за животни и употребата на храна за животни;

60. "Храна произведена со иновирани технологии" е храна и состојки на храна кои досега не биле користени за човечка употреба во значителна мера и кои спаѓаат во следниве категории:

а) храна и состојки на храна кои вклучуваат нови или намерно модифицирани примарни молекуларни структури;

б) храна и состојки на храна кои се состојат или се изолирани од микроорганизми, габи или алги;

в) храна и состојки на храна кои се состојат од растенија или животни, минерални или синтетички материи или се извлечени од нив, освен храната и состојките на храна кои се добиени на традиционални начини на размножување или за кои е одамна познато дека можат безбедно да се консумираат;

г) храна и состојки на храна врз кои била применета производна постапка која сега не се користи, а во случај кога таа предизвикува значителни промени во составот или структурата на храната или состојките на храната кои влијаат на нивната прехранбена вредност, метаболизам или ниво на несакани материи;

61. "Генетски модифицирана храна" (во натамошниот текст: храна од ГМО) претставува храна која содржи, е составена или произведена од генетски модифицирани организми;

62. "Храна за посебна нутритивна употреба" е храна што се разликува по нејзиниот состав или специфични производни постапки од храната наменета за нормална исхрана, е соодветна на она што се тврди како нејзина нутритивна намена и е дистрибуирана на начин што упатува на таква соодветност, ги исполнува барањата на лицата кои имаат специјални потреби во исхраната поради нивниот здравствен статус (метаболизам, физиолошка состојба, возраст и проблеми при варењето);

63. "Производи и материјали кои доаѓаат во контакт со храната" се производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната, вклучувајќи активни и интелигентни производи и материи, кои во нивната крајна состојба се наменети да стапат во контакт со храна, веќе се во контакт со храна и биле наменети за таа цел, се очекува да стапат во контакт со храна или да ги пренесат своите состојки во храната под нормални или предвидливи услови на употреба;

64. "Правила за добра производствена и добра хигиенска пракса" е систем на главни правила за работа кои мора да бидат обезбедени во производството и прометот на храната, производите и материјалите кои доаѓаат во контакт со храната и се однесуваат на персоналот, објектите, опремата, материјалите, состојбата на материјалите кои се внесуваат, документацијата, одржувањето на хигиената, технологијата на производството и контролните системи, со цел да се сведе на минимум ризикот за контаминација на храната преку производни или со други човекови активности;

65. "Адитив" е секоја супстанца која вообичаено самата не се конзумира како храна и не се користи како карактеристична состојка на храната, без оглед дали има нутритивна вредност и чие намерно додавање во храната за технолошка намена во производството, преработката и подготовката, третманот, пакувањето, транспортот или складирањето на таква храна резултира или разумно може да се очекува дека ќе резултира во неа или во нејзините нуспроизводи и станува директно или индиректно состојка на таквата храна;

66. "Додатоци на исхрана" е храна чија цел е да ја дополнуваат нормалната исхрана и кои се концентрирани извори на хранливи состојки или други супстанции со прехранбен или физиолошки ефект, сами или во комбинација, произведени во вид на капсули, пасти, таблети, кеси со прашкаста супстанца, ампули со течност и други слични форми на течни или прашкасти супстанции дизајнирани да можат да бидат употребени во мали мерливи единечни количини;

67. "Официјална контрола" е секоја контрола што надлежниот орган ја спроведува за верификување на усогласеноста на прописите за безбедност на храна и храна за животни, здравствена заштита и благосостојба на животните;

68. "Верификација" е проверка со испитување и обезбедување на објективни докази дали пропишаните барања се исполнети;

69. "Аудит односно ревизија" е системско и независно испитување за да се утврди дали активностите и резултатите од активностите се во согласност со планираните подготовки и дали тие се ефективно имплементирани и се соодветни за постигнување на целите;

70. "Инспектор" е државен инспектор за храна, официјален ветеринар, овластен ветеринар, државен инспектор за земјоделство и државен фитосанитарен инспектор;

71. "Трети земји" сите земји освен Република Македонија;

72. "Правила за добра земјоделска пракса" (ГАП) се национално препорачано, овластено или регистрирано безбедно користење на производи на заштита на растенијата под нормални услови во секоја фаза на производството, складирањето, транспорт, дистрибуција и преработка на храна и храна за животни. Дефиницијата ги опфаќа и

начелата за интегриран систем на контрола на штетници во одредена климатска зона, како и употребата на минимално количество на пестициди и поставување на привремени МРЛ и МРЛ на најниско ниво со кои се овозможува да се постигне саканиот ефект;

73. "Чиста морска вода" е природна, вештачка или прочистена морска вода или соленикава вода која не содржи микроорганизми, опасни супстанции или токсичен морски планктон во количество доволно директно или индиректно да влијае врз безбедноста на храната;

74. "Чиста вода" е чиста морска вода и свежа вода со сличен квалитет;

75. "Здравствен печат" е печат кој кога е нанесен, значи дека е извршена официјална контрола согласно со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;

76. "Адултерација на храна" е додавање на одредени супстанции во храната со цел да се зголеми масата или да се намали трошокот на производство на храната, со намера да се измами потрошувачот;

77. "Каренца" е временски период кој е неопходен да се запази од последната примена на ветеринарно-медицинскиот препарат на животните под нормални услови на употреба и во согласност со одредбите од овој закон до производство на храна од тие животни, за да се заштити јавното здравство со обезбедување дека таа храна не содржи резидуи во количества кои ги надминуваат максимално дозволените нивоа утврдени со прописите за безбедност на храната и ветеринарното јавно здравство;

78. "Зооноза" е која било болест или инфекција која се пренесува по природен пат, директно или индиректно, од животните на човекот;

79. "Контаминент" е секоја материја која е ненамерно додадена во храната и/или која е присутна во храната како последица на производство (вклучувајќи го примарното производство и ветеринарна медицина), преработка, подготовка, третирање, пакување, транспорт или складирање на храната, или како последица на загадување од надворешната средина. Оваа дефиниција не вклучува материји како на пример делови од инсекти или животински влакна;

80. „Голем снабдувач“ е секој оператор кој подготвува готова храна за консумација од страна на краен корисник како и ресторани, кантини, училишта, болници и други угостителски услуги;

81. "Нутритивно тврдење" е секое тврдење со кое се тврди, сугерира или се имплицира дека прехранбениот производ има одредени корисни нутритивни својства;

82. „Здравствено тврдење“ е секое тврдење со кое се тврди, сугерира или се имплицира дека постои однос меѓу прехранбениот производ, или групата на производи од категоријата на прехранбениот производ или еден од неговите составни делови и здравјето на луѓето;

83. „Тврдење за намалување на ризикот од болест“ е секое тврдење со кое се тврди, сугерира или се имплицира дека консумирањето на прехранбениот производ, или на групата на производи од категоријата на прехранбениот производ или на некој од неговите составни делови значително го намалува факторот на ризик за развој на некоја болест кај луѓето и

84. „Екстракционен растворувач“ е растворувач кој се употребува во процесот на екстракција при преработката на суровините, храната или на нивните составни делови или состојки и кои се отстрануваат, но можат да бидат присутни во вид на ненамерни, но технички неизбежни резидуи во крајниот производ или во неговата состојка.

ДЕЛ II ОСНОВНИ НАЧЕЛА

ГЛАВА I ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 5 Примена на општите одредби

(1) Одредбите на овој закон се применуваат во сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храна како и на храна за животни произведена за, или со која се хранат животните наменети за производство на храна.

(2) Општите начела утврдени во членовите 6, 7, 8, 9, 10 и 11 на овој закон претставуваат заедничка рамка, кои мора да се почитуваат при преземање на мерки за безбедност на храната и храната за животни утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

ГЛАВА II ОПШТИ НАЧЕЛА

Член 6 Општи цели

(1) Одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон треба да постигнат една или повеќе од општите цели за висок степен на заштита на животот и здравјето на луѓето и заштита на интересите на потрошувачите, вклучувајќи ја непристрасната пракса при трговија со храна, земајќи ја предвид, каде што е потребно, здравствена заштита на животните и нивната благосостојба, здравјето на растенијата и заштита на животната средина.

(2) Одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон треба да овозможат слободно движење на храната и храната за животни произведена или ставена во промет во согласност со општите начела и барања пропишани во овој дел.

(3) При изготвувањето или усогласувањето на прописите за храна треба да бидат земени предвид, постојните меѓународни стандарди, како и оние чие комплетирање и донесување е неминовно.

(4) По исклучок од ставот (3) на овој член меѓународните стандарди или релевантни делови на тие стандарди нема да се применат кога истите не се ефективни и соодветни за исполнување на легитимните цели на одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, кога постои научна оправданост, или кога резултираат со различен степен на заштита од нивото прифатено од страна на Република Македонија и Европската унија.

Член 7 Анализа на ризик

(1) За да се постигне основната цел за висок степен на заштита на здравјето и животот на луѓето, одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон се засноваат на анализа на ризик, освен во случаите кога истото не е соодветно заради околностите или природата на мерките во однос на безбедност на храната.

(2) Процената на ризикот се заснова на достапни научни докази и се врши на независен, објективен и транспарентен начин.

(3) Управувањето со ризик ги зема предвид резултатите од процената на ризик, а особено мислењата на Европскиот авторитет за безбедност на храна (во натамошниот текст: ЕФСА), мислењата на националните институции за безбедност на храна, другите фактори кои имаат правни надлежности во однос на материјата кој е предмет на разгледување и начелата на претпазливост кога се применуваат одредбите од членот 8 став (1) на овој закон, со цел да се постигнат општите цели утврдени во членот 6 на овој закон.

Член 8

Начело на претпазливост

(1) Во посебни случаи кога, врз основа на процената на достапните информации, е утврдена можност за штетни ефекти по здравјето на луѓето, но постои одредена научна несигурност, може да се усвојат привремени мерки за управување со ризик со цел да се обезбеди висок степен на заштита на јавното здравје во Република Македонија, во периодот додека се чекаат натамошни научни информации за подетална процена на ризик.

(2) Мерките усвоени врз основа на ставот (1) на овој член треба да бидат сразмерни и не повеќе рестриктивни во поглед на трговијата отколку што е потребно за да се обезбеди висок степен на заштита на здравјето согласно со прописите на Република Македонија, во поглед на тоа дали постои техничка или економска оправданост и други фактори кои се сметаат за легитимни за прашањето кое е во фаза на разгледување. Мерките се разгледуваат во разумен временски период, во зависност од природата на утврдениот ризик по животот или здравјето и видот на научните информации потребни за разјаснување на научната несигурност и за спроведување на подетална процена на ризик.

Член 9

Заштита на интересите на потрошувачите

(1) Одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон треба да ги заштитат интересите на потрошувачите и да обезбедат основа за потрошувачите да направат избор, врз основа на информираноста за храната која ја консумираат.

(2) Цел на начелото за заштита на интересите на потрошувачите е да се спречи:

- 1) измама;
- 2) адултерација на храната и
- 3) други случаи кои можат да го доведат потрошувачот во заблуда.

Член 10

Консултација со јавноста

Во текот на подготовката, процената и измена на прописите донесени врз основа на овој закон, освен кога итноста на постапката не го дозволува тоа, мора да се обезбеди отворена и транспарентна консултација со јавноста, непосредно или со посредство на претставници.

Член 11

Информирање на јавноста

Во случај кога постои основана причина за сомнение дека храната или храната за животни може да претставуваат ризик по здравјето на луѓето или животните, Агенцијата, во зависност од природата, сериозноста и обемот на ризикот, не повредувајќи ги

одредбите за слободен пристап до информации, мора да ги преземат соодветните чекори за информирање на јавноста за природата на ризикот по здравјето, утврдувајќи го максималниот обем на ризик од храна или храна за животни, или видот на храна или храна за животни, ризик кој може истите да го претставуваат и мерките кои се преземени или кои ќе се преземат за да се спречи, намали или отстрани ризикот.

ГЛАВА III ОПШТИ ОБВРСКИ ВО ПРОМЕТОТ СО ХРАНА

Член 12

Увоз на храна и храна за животни

Храната и храна за животни од увоз наменета за ставање во промет во Република Македонија мора да бидат во согласност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и условите утврдени меѓу Република Македонија и земјата извозник во случај на посебни договори.

Член 13

Извоз на храна и храна за животни

(1) Храната и храната за животни која се извезува или се врши нејзин повторен извоз од Република Македонија со цел да се стави во промет во трети земји, мора да е во согласност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, освен ако поинаку не е побарано од страна на надлежните органи на земјата увозник или утврдено со закони, прописи, стандарди, кодови за практики и други правни и административни постапки кои се во сила во земјата увозник.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, освен кога храната е штетна по здравјето на луѓето или храната за животни е небезбедна, храната и храната за животни може да се извезува или да се врши нејзин повторен извоз единствено, доколку надлежните органи на земјата на дестинација се согласни, откако биле детално информирани за причините и условите заради кои засегнатата храна и храна за животни, не можат да бидат ставени во промет во Република Македонија.

(3) Во случај кога се применуваат одредби од ратификуван меѓународен договор склучен меѓу Република Македонија и трета земја, храната и храната за животни извезени од Република Македонија во трета земја, мора да бидат во согласност со условите утврдени во договорот.

(4) Директорот на Агенцијата ги пропишува начинот и постапката на извоз и начинот на вршење на официјалните контроли при извоз на храна од Република Македонија по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(5) По барање на операторот за храна за храната наменета за извоз, а произведена согласно со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, се издава сертификат за безбедност на производот од страна на Агенцијата.

(6) Директорот на Агенцијата го пропишува начинот на издавање на сертификатот за безбедност од ставот (5) на овој член, формата и содржината на образецот на барањето за издавање на сертификатот, образецот на сертификатот и висината на трошоците во постапката за издавање на сертификатот за безбедност по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 14 Меѓународни стандарди

Заради примена на меѓународните стандарди од областа на безбедноста на храната и храната за животни, Република Македонија треба да:

- 1) придонесува за развојот на меѓународните технички стандарди за храна и храната за животни, како и за здравствените и фитосанитарните стандарди;
- 2) го промовира координираното работење со стандардите за храна и храна за животни кое се спроведува од страна на меѓународни владини и невладини организации;
- 3) придонесува, кога е соодветно за развој на договори за утврдување на еквивалентност на посебни мерки за храна и храна за животни;
- 4) посветува посебно внимание на посебниот развој, финансиските и трговските потреби на земјите во развој, со цел да се осигурат дека меѓународните стандарди не создаваат непотребни пречки за извоз од земјите во развој и
- 5) ја промовира конзистентноста меѓу меѓународните технички стандарди и овој закон обезбедувајќи висок степен на заштита.

ГЛАВА IV НАДЛЕЖЕН ОРГАН

Член 15

(1) За вршење на работите од областа на безбедноста на храна и храна за животни, спроведување, контрола, надзор и следење на ветеринарните активности во областа на здравствената заштита на животните, нивна благосостојба, ветеринарното јавно здравство, како и контрола на национални референтни и овластени лаборатории кои даваат поддршка за потребите на Агенцијата, согласно со овој и друг закон од областа на ветеринарното здравство, се основа Агенција за храна и ветеринарство (во натамошниот текст: Агенцијата), како самостоен орган на државната управа со својство на правно лице.

(2) Полниот назив на Агенцијата е Агенција за храна и ветеринарство на Република Македонија.

(3) Називот на Агенцијата во меѓународно-правниот промет е Food and Veterinary Agency.

(4) Седиштето на Агенцијата е во Скопје.

Член 16 Начела на вршење на работите

(1) Агенцијата работите од својата надлежност ги врши во согласност со меѓународните договори што ги ратификувала Република Македонија, Меѓународните стандарди на Светската здравствена организација, Организацијата за храна и земјоделство на Обединетите нации, Светската организација за здравствена заштита на животните (OIE), Кодекс алиментариус, како и со други акти и стандарди со кои се обврзала Република Македонија.

(2) Работите од својата надлежност, Агенцијата ги извршува врз основа на начелата на законитост, стручност, професионалност, одговорност, ефикасност и транспарентност.

Член 17 Надлежност

Агенцијата е надлежна за:

- извршување на работите од областа на безбедноста на храната и храната за животни,

- организацијата и одговорноста во вршењето на ветеринарната дејност,
- спроведување, контрола, надзор и следење на ветеринарните активности во областа на здравствената заштита на животните,
- заштита и благосостојба на животните во однос на нивното одгледување, чување, грижа и сместување, фармско држење, искористување, транспорт, колење или убивање,
- заштита и благосостојба на кучињата и домашните миленици, животните во зоолошките градини и животните кои се користат во експериментални и други научни цели,
- извршување на работите од областа на нуспроизводите од животинско потекло,
- идентификација и регистрација на фармските и други животни,
- извршување на работите од областа на ветеринарно-медицинските препарати,
- контрола на квалитетот на храната со исклучок на примарно земјоделско производство од растително потекло и
- други работи од значење на ветеринарното здравство, безбедноста на храната и храната за животни.

Член 18

Раководење на Агенцијата

(1) Со Агенцијата раководи директор кој го именува и разрешува Владата на Република Македонија.

(2) Мандатот на директорот трае четири години, со можност за повторен избор.

(3) За именување на директорот се објавува јавен оглас во најмалку три дневни весници кои се издаваат на целата територија на Република Македонија, од кои еден од весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

(4) За директор на Агенцијата за храна и ветеринарство може да биде именувано лице кое ги исполнува следниве услови:

- 1) е државјанин на Република Македонија;
- 2) во моментот на именувањето со правосилна судска пресуда не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност;
- 3) има стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен образование;
- 4) има минимум пет години работно искуство;
- 5) поседува еден од следниве меѓународно признати сертификати за активно познавање на англискиот јазик не постар од пет години:
  - ТОЕФЕЛ (TOEFEL) - најмалку 74 бода,
  - ИЕЛТС (IELTS) - најмалку 6 бода,
  - ИЛЕЦ (ILEC) (Cambridge English: Legal) - најмалку B2 (B2) ниво,
  - ФЦЕ (FCE) (Cambridge English: First) - положен,
  - БУЛАТС (BULATS) - најмалку 60 бода или
  - АПТИС (APTIS) - најмалку ниво B2 (B2) и
- 6) да има положено психолошки тест и тест за интегритет.

Член 19

Одговорност на директор

Директорот на Агенцијата во рамките на своите надлежности е одговорен за ефикасно работење на Агенцијата и координацијата на меѓусекторските активности.

Член 20

Надлежности на директорот

(1) Директорот на Агенцијата ги врши следниве работи:

- раководи со работата на Агенцијата,
- се грижи и е одговорен за законито, стручно и ефикасно извршување на работите од надлежност на Агенцијата,
- ги донесува актите за организација и систематизација на работите и задачите на Агенцијата,
- донесува годишен план за работа на Агенцијата,
- донесува други акти во врска со работата и работењето на Агенцијата (правилници, прирачници, планови, упатства, решенија итн.),
- одлучува за вработување, распоредување и за правата и должностите на вработените,
- донесува годишен финансиски извештај за работењето на Агенцијата,
- се грижи за независноста и ефикасноста на внатрешната ревизија,
- решава во управна постапка во прв степен,
- обезбедува спроведување на активностите од областа на безбедноста на храната и ветеринарното здравство,
- врши активности на соработка со национални и странски организации и институции, за работи од негова надлежност,
- донесува прописи од областа на безбедноста на храната и ветеринарното здравство,
- донесува решенија за безбедносни мерки за увоз, транзит и извоз на животни, храна, храна за животни и други производи,
- донесува решенија за спроведување на контрола на болести кај животни и примена на заштитни мерки,
- склучува договори со физички и правни лица во рамките на своите надлежности;
- издава и укинува одобренија на физички и правни лица во рамките на своите надлежности,
- ги координира, надгледува и следи активностите од областа на здравствената заштита на животните, безбедноста на храната и ветеринарното здравство,
- обезбедува подготовка на планови за итни мерки, програми, буџет, и други активности во рамките на неговите надлежности, ги поднесува за одобрување до Владата на Република Македонија и обезбедува нивно спроведување,
- дава насоки за приоритети во истражувањата во областа на безбедноста на храната и ветеринарното здравство, имајќи ги предвид националните потреби,
- раководи со персоналот и годишниот буџет на надлежниот орган согласно со одредбите од овој закон и
- врши други работи во врска со работата на Агенцијата.

(2) Годишниот план за работа на Агенцијата директорот го доставува до Владата на Република Македонија за одобрување, најдоцна до 31 декември во тековната за наредната година.

(3) Годишниот извештај за работењето на Агенцијата директорот го доставува до Владата на Република Македонија за одобрување, најдоцна до 31 март во тековната година.

(4) Директорот со писмено овластување може да пренесе одделни негови надлежности на раководни службеници во Агенцијата.

Член 21 Разрешување

Директорот на Агенцијата може да биде разрешен пред истекот на мандатот за кој е именуван во следниве случаи:

- на негово барање и
- ако настане некоја од причините поради кои, според прописите за работните односи, му престанува работниот однос по сила на закон и не постапува согласно со законодавството на Република Македонија.

Член 22

(1) Директорот на Агенцијата има заменик кој го именува и разрешува Владата на Република Македонија.

(2) Мандатот на заменик-директорот трае четири години, со можност за повторен избор.

(3) Заменик-директорот го заменува директорот на Агенцијата во случај на негово отсуство и врши работи кои ќе му бидат доверени од страна на директорот.

Член 23 Организација на Агенцијата

(1) Стручните, административно-техничките, помошните и други работи ги вршат вработените во стручните служби на Агенцијата.

(2) На вработените лица во агенцијата кои имаат статус на државни службеници во однос на правата, должностите и одговорностите од работен однос се применува Законот за државните службеници.

(3) На вработените во Агенцијата кои вршат помошни и технички работи во однос на правата, должностите и одговорностите од работен однос се применува Законот за работните односи.

(4) Внатрешната организација на Агенцијата ја утврдува директорот со актите за внатрешна организација и систематизација на работите и задачите согласно со надлежностите на Агенцијата.

Член 24 Финансирање на Агенцијата

Средствата за финансирање на работата на Агенцијата се обезбедуваат од:

- Буџетот на Република Македонија,
- сопствени приходи,
- Буџетот на Европската унија во согласност со критериумите пропишани во билатералните договори склучени меѓу Република Македонија и Европската унија и
- донации и други извори утврдени со закон.

Член 25

Надлежности на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство

Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство се грижи за спроведување на политиката во областа на безбедноста на храна и храната за животни и ветеринарното здравство.

Член 26

Органи кои вршат работи од областа на безбедност на храната и храна за животни

Работите во областа на безбедноста на храната и храната за животни ги вршат:

- 1) Агенцијата за храната и храната за животни, согласно со овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и прописите од областа на ветеринарно здравство;
- 2) Државниот инспекторат за земјоделство, орган во состав на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, за храната од растително потекло и храна за животни во примарното земјоделско производство и придружните операции на примарното производство и здравствената заштита на растенијата, согласно овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, прописите од областа на земјоделството и здравјето на растенијата и
- 3) Фитосанитарната управа како орган во состав на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, согласно со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и прописите од областа на здравјето на растенијата и поблиските прописи донесени врз основа на тој закон и другите прописи од областа на земјоделството.

ГЛАВА V ОПШТИ БАРАЊА ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА И ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

Член 27

Барања за безбедност на храна

- (1) Храната не смее да се стави во промет доколку не е безбедна.
- (2) Храната се смета за небезбедна, ако:
  - 1) е штетна по здравјето на луѓето и/или
  - 2) не е исправна за исхрана на луѓето.
- (3) При одредување дали некоја храна е небезбедна, мора да се земе предвид следново:
  - 1) нормалните услови на употреба на храната од страна на потрошувачот и при секоја фаза на производство, преработка и дистрибуција;
  - 2) информациите што ги добива потрошувачот, вклучувајќи ги и информациите на означувањето, или други информации кои се генерално достапни до потрошувачот, а се однесуваат на избегнување на посебни несакани дејства врз здравјето од посебен вид или категорија на храна и
  - 3) рокот на траење или рокот на употреба на храната.
- (4) При одредување дали некоја храна е штетна по здравјето, се зема предвид следново:
  - 1) можните директни краткотрајни и/или долготрајни ефекти на храната по здравјето на потрошувачот и на следните генерации;
  - 2) можните кумулативни токсични ефекти и
  - 3) посебната чувствителност по здравјето на одредени категории потрошувачи, во случај кога храната е наменета за соодветните категории потрошувачи.
- (5) При одредување дали некоја храна не е исправна за исхрана на луѓето, мора да се има предвид дали храната не е прифатлива за исхрана на луѓето според нејзината намена, поради контаминација од надворешни или други извори, поради процеси на гниење, разградување или распаѓање.
- (6) Во случај кога небезбедната храна е дел од серија или пратка со храна од иста класа или вид, мора да се претпостави дека целата храна од серијата или пратката е исто така небезбедна, освен доколку при детална процена не постојат докази дека остатокот од серијата или пратката е безбедна.

(7) Храната која ги исполнува барањата утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон кои се однесуваат на безбедност на храната, се смета за безбедна.

(8) Усогласеноста на храната со барањата за безбедност на храната утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, не смее да претставува пречка за органите од членот 26 на овој закон да преземат соодветни мерки за ограничување да се стави во промет или да нареди повлекување од пазарот, во случаи кога постои сомневање дека храната не е безбедна.

(9) Директорот на Агенцијата ги пропишува општите барања за безбедност на храната по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(10) Општи барања за безбедност на храната се:

- микробиолошките критериуми во храната;
- максимално дозволени нивоа на одделни контаминенти во храната;
- максимално дозволени нивоа на резидуи од пестициди во или врз храната;
- максимално дозволени нивоа на резидуи од ветеринарно медицински препарати и
- други барања.

(11) Директорот на Агенцијата ги пропишува посебните барања за безбедност на посебните видови или категории храна, како и посебните барања за безбедност на природната изворска вода и другите пакувани води, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(12) Директорот на Агенцијата во соработка со министерот за здравство, ги пропишува барањата за безбедност и квалитет на водата за пиење, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 28

Барања за безбедност на храната за животни

(1) Храната за животни не смее да се стави во промет или да се користи во исхраната на животни наменети за производство на храна доколку истата е небезбедна.

(2) Храната за животни се смета за небезбедна за нејзината намена, ако:

- 1) има несакано дејство врз здравјето на луѓето или животните и
- 2) ја прави храната добиена од животните наменети за производство на храна, небезбедна за исхрана на луѓето.

(3) Во случај кога ќе се утврди дека храната за животни не ги задоволува условите за безбедност, а е дел од серија или пратката со храна за животни од ист вид, се смета дека целата храна за животни од таа серија или пратка е небезбедна, освен ако со деталната процена не постојат докази дека остатокот од серијата или пратката со храна за животни ги исполнува условите за безбедност на храната за животни.

(4) Храната за животни која ги исполнува барањата за безбедност на храната за животни утврдени со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, како и барањата утврдени со прописите за храна за животни, се смета за безбедна.

(5) Усогласеноста на храната за животни со барањата за безбедност на храна за животни утврдени со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, како и барањата утврдени со прописите за храна за животни, не смее да претставува пречка за Агенцијата да преземе соодветни мерки за ограничување на ставање во промет или да нареди повлекување од пазарот, во случаи кога постои сомневање дека храната за животни не е безбедна.

(6) Директорот на Агенцијата ги пропишува општите и посебните барања за безбедност на храната за животни по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 29

Презентирање на храна и храна за животни

(1) Операторот со храна и храна за животни е должен да ја означи храната или храната за животни заради обезбедување на информации за потрошувачите.

(2) Операторот со храна и храна за животни е должен на пакувањето на храната наменета за ставање во промет, означувањето да го врши на начин кој е лесно разбирлив.

(3) Означувањето, рекламирањето и презентацијата на храната и храната за животни, вклучувајќи го и нивниот облик, изглед или пакување, материјалот кој се користи за пакување, начинот на кој се подготвени и прикажани, како и информациите кои се достапни преку сите медиуми треба да се во согласност со декларацијата, упатството за употреба и начинот на чување и не смеат да ги доведат потрошувачите во заблуда.

(4) Директорот на Агенцијата го пропишува начинот на означување и декларирање, рекламирањето и презентирањето на храната и храната за животни по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(5) Директорот на Агенцијата ги пропишува нутритивните и здравствените тврдења во комерцијални цели при означување, презентација или рекламирање на храната, наменети како такви за крајниот потрошувач по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 29-а

Општи правила за информации поврзани со храната

(1) Операторот со храна мора да ги обезбеди сите информации поврзани со храната заради обезбедување на високо ниво на заштита на здравјето на потрошувачите и нивните интереси со давање можност на крајните потрошувачи да направат избор врз основа на тие информации и безбедно да ја употребуваат храната, при што се обрнува особено внимание на здравјето, економските, еколошките, социјалните и етичките фактори. Овие информации мора да бидат во согласност со правилата за информации поврзани со храната, од ставот (3) на овој член.

(2) Правилата за информации поврзани со храната имаат за цел да се овозможи слободно движење на произведената храна која се пласира на пазарот земајќи ја предвид потребата да се заштитат интересите на производителите и да се промовира производство на безбедни и квалитетни производи.

(3) Правилата за информации поврзани со храната ги опфаќаат:

- општите принципи за означување, презентирање и рекламирање на храната,
- општите и посебните барања за означувањето на храната и
- одговорностите на операторите со храна во однос на обезбедувањето на информации за храната.

(4) Операторите со храна информациите поврзани со храната ги истакнуваат во сите фази на производството на храна, особено во оние фази на ланецот на производство за кои тие се одговорни. Ова се применува на сите видови храна наменети за крајниот потрошувач, вклучувајќи ги и прехранбените производи кои се доставуваат од големите снабдувачи и прехранбените производи кои големите снабдувачи ги испорачуваат.

(5) Секоја храна која е наменета за достава до крајниот потрошувач или до големите снабдувачи со храна и до угостителските објекти, мора да е придружена со соодветни информации поврзани со храната, утврдени согласно со прописот од членот 29-г став (3) од овој закон.

(6) Операторот со храна не смее во информациите поврзани со храната лажно да ги наведува потрошувачите за:

а) карактеристиките на храната и особено што се однесува до природата, идентитетот, својствата, составот, количината, трајноста, земјата на потекло или место на потекло, методот на изработка или производство;

б) додавање на влијанија или својства на храната кои таа не ги поседува;

в) дека храната поседува посебни карактеристики кога всушност сите слични прехранбени производи ги поседуваат тие карактеристики, особено со посебно нагласување на присуството или на отсуството на одредени состојки и/или хранливи материи и

г) преку изгледот, описот или сликовните претставувања, присуството на специфична/посебна/одредена храна или состојка, кога реално некој составен елемент кој е природно присутен или состојка која вообичаено се употребува во таа храна е заменета со различен составен елемент или различна состојка.

(7) Информациите поврзани со храната мора да се прецизни, јасни и лесно разбирливи за потрошувачот.

(8) Одредбите од ставот (6) на овој член се применуваат и при:

а) рекламирање и

б) презентирање на прехранбените производи, особено нивниот облик, изглед или пакување, начинот на кој се употребени материјалите за пакување и опкружувањето во кое прехранбените производи се наредени со цел да се презентираат или да се продаваат.

Член 29-б

Одговорности за информациите поврзани со храната

(1) Одговорноста за информациите поврзани со храната е на операторот со храна кој ја произведува, или пакува или увезува храната, или тој што ја става во промет храната и под чие име или деловно име храната се става на пазарот во Република Македонија.

(2) Операторот со храна кој е одговорен за информациите поврзани со храната го обезбедува присуството и прецизноста на информациите поврзани со храната.

(3) Операторите со храна кои не влијаат врз информациите поврзани со храната не треба да снабдуваат, доставуваат, обезбедуваат, испорачуваат, употребуваат или продаваат храна за која знаат или претпоставуваат, врз основа на професионални информации кои ги поседуваат како професионалци, дека храната не е во согласност со посебните барања за безбедност на храната и согласно со правилата за означувањето на информациите во врска со храната.

(4) Операторите со храна, во рамките на деловните активности кои се во нивна контрола, не смеат да ги менуваат информациите на означувањето кои одат во прилог на храната ако тие измени би го довеле во заблуда потрошувачот или на друг начин би го намалиле нивото на заштита на потрошувачите и можноста за крајниот потрошувач да направи избор. Операторите со храна се одговорни за сите промени кои ги прават во врска со информациите за храната на означувањето.

(5) Операторите со храна, во рамките на деловните активности во нивна контрола, мора да обезбедат усогласеност со правилата за означувањето на информациите за храната и соодветните посебни барања за безбедност за одделни видови храна при што во рамките на нивните активности треба да проверуваат дали тие барања се исполнети, имајќи во предвид одговорностите од одредбите од ставовите (2), (3) и (4) од овој член.

(6) Операторите со храна, во рамките на деловните активности во нивна контрола обезбедуваат дека информациите во врска со храната која не е претходно спакувана, а која е наменета за крајниот потрошувач или за достава до големите снабдувачи, се пренесуваат до операторот со храна кој ја добива храната со цел да обезбеди, кога е потребно, давање на задолжителни прехранбени информации на крајниот потрошувач.

(7) Операторите со храна, во рамките на деловните активности во нивна контрола, обезбедуваат задолжителните информации за храната и дополнителните задолжителни информации за храната поврзани со особеностите на посебни видови или категории на прехранбени производи, да бидат на означувањето на пакувањето или на означувањето залепено на пакувањето, или на трговските документи кои се однесуваат на прехранбените производи каде може да се гарантира дека тие документи или ја придружуваат храната на која се однесуваат или биле испратени пред или во времето на испораката, во следниве случаи:

(а) кога претходно спакуваната храна е наменета за крајниот потрошувач, но ставена на пазарот во фаза која претходи на продажбата на крајниот потрошувач и кога продажбата на големиот снабдувач не е вклучена во таа фаза и

(б) кога претходно спакуваната храна е наменета за достава до големите снабдувачи за подготовка, преработка, разделување или сечење.

(8) Операторите со храна се должни да обезбедат задолжителните информации за храната како што се името на храната, датумот на минимална трајност или датумот за „употребливо до“, сите посебни услови за чување и/или услови за употреба и името или деловното име и адресата на операторот со храна, наведени во членот 29-г во став (1) во точките (а), (ѓ), (е) и (ж) од овој закон, да се истакнат на надворешното пакување во кое спакуваните прехранбени производи се подготвени за ставање во промет.

(9) Операторите со храна кои до други оператори со храна доставуваат храна која не е наменета за крајниот потрошувач или за големите снабдувачи, се должни да гарантираат дека другите оператори со храна се снабдени со доволно информации што ќе им овозможи да ги исполнат нивните обврски според ставот (2) на овој член.

Член 29-в

Информации поврзани со храната

(1) Секоја храна треба да биде означена со следниве информации поврзани со храната:

- задолжителни информации за храната;
- дополнителни задолжителни информации за храната поврзани со особеностите на посебни видови или категории на прехранбени производи;
- доброволни информации за храната, дополнителни облици на изразување и претставување на храната;
- начинот на означување на храната, подеталните одредби за задолжителното означување и за отстапките од задолжителното означување;
- супстанции или производи кои предизвикуваат алергии или нетолерантност;
- прехранбени производи за кои означувањето мора да опфати една или повеќе дополнителни особености;
- прехранбени производи кои се иземаат од барањето на задолжителната декларација за нутритивна вредност;
- име на храната и посебни придружни особености и задолжителни особености во прилог на името на храната;
- посебни барања во врска со ознаката на „мелено месо“;
- посебни барања во врска со ознаката на обвивките за колбаси означување и наведување на состојки;
- посебни одредби во врска со означувањето на состојки по опаѓачки редослед според тежината;
- ознака на одредени состојки по име на категорија, а не по посебно име;
- означување на адитивите со името на нивната категорија проследено со нивното посебно име или е-бројот;

- означување на аромите во списокот на состојки;
  - означување на комплексни состојки;
  - квантитативно означување на состојките;
  - означување на нето-количината;
  - рок на траење, датум за „употребливо до“ и датум на замрзнување;
  - означување на видови на месо за кое е задолжителна ознака на земјата на потекло или местото на потекло;
  - означување на јачина на алкохолот;
  - препорачани дневни референтни внесови за витамини и минерали;
  - референтни внесови за енергија и определени хранливи материи, освен витамини и минерали;
  - означување на факторите на конверзија, фактори на конверзија за пресметување на енергија;
  - изразување и претставување на означувањето за нутритивната вредност и
  - начинот на претставување на доброволни информации за храната.
- (2) Задолжителните информации за храната се информациите кои припаѓаат во една од следниве категории информации:
- (а) за идентитетот и составот, својствата или другите карактеристики на храната;
  - (б) за заштитата на здравјето на потрошувачите и безбедната употреба на храната, кои особено вклучуваат:
    - својства на составот кои можат да се штетни за здравјето на одредени групи на потрошувачи;
    - трајност, чување и безбедна употреба и
    - влијанието врз здравјето, вклучувајќи ги ризиците и последиците поврзани со штетното и опасното консумирање на храната и
  - (в) за нутритивните карактеристики за да им се овозможи на потрошувачите да направат соодветен избор врз основа на овие информации, при тоа овозможувајќи им можност за избор и на оние потрошувачи кои се со посебни барања во однос на исхраната.

Член 29-г

Задолжителни информации за храната

- (1) Операторот со храна е должен на означувањето на храната да ги наведе следниве задолжителни информации за храната:
- а) име на храната;
  - б) список на состојките;
  - в) секоја состојка или помошно технолошко средство кои предизвикуваат алергии или нетолерантности кои се употребуваат во производството или подготовката на храната и сè уште се присутни во крајниот производ, дури и во изменета форма;
  - г) количество на одредени состојки или категории на состојки;
  - д) нето-количината на храната;
  - ѓ) рок на трајност или датумот за „употребливо до“;
  - е) посебни услови за чување и/или услови за употреба;
  - ж) име или деловно име и адреса на операторот со храна;
  - з) земја на потекло или место на потекло;
  - с) упатство за употреба кога е потребно за правилно да се употреби храната;
  - и) кај пијалаците кои содржат повеќе од 1,2% алкохол по волумен, се означува реалната јачина на алкохолот по волуменски проценти и
  - ј) информација за хранливата вредност на храната.

(2) Информациите од ставот 1 на овој член се наведуваат со зборови и броеви. Тие можат дополнително да се изразат преку пиктограми или симболи.

(3) Директорот на Агенцијата ги пропишува информациите поврзани со храната, постапката за одобрување пиктограми или симболи како начин на изразување на информациите за храната, потребната документација и висината на трошоците во постапката за издавање на одобрение, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 29-д

Дополнителни задолжителни информации

(1) Покрај задолжителните информации Агенцијата во прописите за посебните барања за безбедност на посебните видови или категории храна од членот 27 став (11) од овој закон, пропишува и дополнителни задолжителни информации заради особеностите и карактеристиките на посебните видови или категории на прехранбени производи.

(2) Дополнителни задолжителни информации се со цел на потрошувачот да му се обезбедат информации во однос на посебните видови или категории на прехранбени производи, при што треба да се земе предвид техничкиот напредок, научните развојни процеси, заштитата на здравјето на потрошувачите и безбедната употреба на храната.

Член 29-ѓ

(1) Задолжителните информации за храната треба да се достапни и лесно читливи.

(2) Во случај на претходно спакувана храна или храна во оригинално пакување, задолжителните информации треба да се наоѓаат директно на опаковката.

(3) Директорот на Агенцијата ги пропишува информациите поврзани со храната кои треба да се наоѓаат на означувањето на храната, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 30

(1) Не е дозволено означување и рекламирање на храна со податоци кои сугерираат на лековити својства поврзани со превенција или лекување на заболувања, потенцирање на специфични својства на храната кои се слични со друга храна со ист квалитет, како и употреба на слики, цртежи, знаци, изрази и текстови што потрошувачот би можеле да го доведат во заблуда во поглед на идентитетот на производот, потеклото, составот, својството, намената и дејството на производот.

(2) Не е дозволено при рекламирањето на храна да се користат:

1) изјави што се однесуваат на отстранување, намалување или спречување на болести;

2) забелешки во форма на лекарски совети или лекарски наоди;

3) истории на болести;

4) изјави на трети лица особено благодарници, пофалби или препораки ако се однесуваат на отстранување или намалување на болести;

5) слики на лица во професионална медицинска облека или при изведување на лекарска професија или промет со лекови и

6) списи или писмени податоци што наведуваат на тоа дека определени заболувања се третираат со храна.

(3) Одредбите од ставот (2) на овој член не се однесуваат на храната наменета за посебна нутритивна употреба.

Член 30-а

Нутритивни и здравствени тврдења

(1) Нутритивните и здравствените тврдења не се задолжителни, но ако се користат во комерцијални цели во означувањето, презентирањето или рекламирањето потребно е да ги исполнат барањата за користење на нутритивни и здравствени тврдења и условите за нивно истакнување.

(2) Општите здравствени тврдења, како и здравствените тврдења за намалување на ризикот од болест и здравствени тврдења кои се однесуваат на растот и развојот на децата и нивното здравје може да се истакнат во комерцијални цели во означувањето, презентирањето или рекламирањето на производите само ако се одобрени од Агенцијата.

(3) Барањата за одобрување на здравствените тврдења при означување, презентирање и рекламирање во комерцијални цели можат да се однесуваат на целата храна произведена или увезена и ставена во промет во Република Македонија.

(4) Агенцијата може да изврши промена, времено отповикување и/или целосно отповикување на одобрувањето на здравственото тврдење, доколку има промена во научните сознанија и докази.

(5) За одобрување на здравствените тврдења операторите со храна доставуваат барање со придружна документација до Агенцијата.

(6) Агенцијата по прием на уредно доставеното барање во рок од шест до дванаесет месеци одлучува за одобрување на истото.

(7) Директорот на Агенцијата, за одобрување на здравствените тврдења формира Комисија за здравствени тврдења, која ги разгледува барањата на операторите со храна за користење на здравствени тврдења при означување, рекламирање и презентирање на храната во комерцијални цели и дава предлог за одобрување или предлог за одбивање на барањата до директорот на Агенцијата.

(8) Комисијата од ставот (7) на овој член е составена од пет члена, од кои три лица се од редот на вработените во Агенцијата и двајца надворешни експерти од научните институции во зависност од видот на здравственото тврдење, при што задолжително еден од надворешните експерти треба да биде претставник на здравствениот сектор.

(9) Членовите на Комисијата од ставот (7) на овој член имаат право на надоместок на трошоци за работа во Комисијата. Висината на надоместокот се определува според бројот на предмети, обемот на предметот и времето потребно за експертизата по однос на поднесеното барање.

(10) Доколку операторот со храна доставува барање за одобрување на здравствено тврдење кое е одобрено или неодобрено од страна на Европската комисија, Комисијата од ставот (7) на овој член, дава предлог за одобрување или неодобрување на барањето и врши потврдување на истото.

(11) Агенцијата за одобрените и неодобрените здравствени тврдења води регистри за одобрени и неодобрените здравствени тврдења.

(12) Висината на трошоците за одобрување на здравствени тврдења се определуваат во зависност од времето потребно за разгледување на документацијата кон барањето и стручната експертиза и се на товар на подносителот на барањето.

(13) Директорот на Агенцијата го пропишува начинот на работа на Комисијата за здравствени тврдења, постапката за одобрување на здравствените тврдења, начинот на водење на регистрот на одобрени и неодобрени здравствени тврдења, начинот и постапката за одобрување, формата и образецот на барањето, потребната документација, висина на трошоци во постапката и начинот на чувањето на информациите особено информациите кои треба да се сметаат за интелектуална сопственост и нивниот начин на чување и евидентирање, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(14) Директорот на Агенцијата во согласност со министерот за здравство ги пропишува општите и посебните барања за користење на нутритивни и здравствени тврдења при означување, рекламирање и презентирање на храната во комерцијални цели и услови за истакнување.

Член 31 Обврски

(1) Операторите со храна и храна за животни во сите фази на производство, преработка и дистрибуција во рамките на активностите кои се под нивна контрола, мора да обезбедат дека храната и храната за животни ги задоволуваат барањата кои се пропишани во прописите за храна и храна за животни кои се релевантни за нивните активности и мора да потврдат дека тие барања се исполнети.

(2) Заради исполнување на обврските од ставот 1 операторите со храна мораат да водат соодветна евиденција согласно со овој закон и на барање на овластените лица при вршење на инспекциски надзор да ја направат достапна, при што се одговорни за вистинитоста на податоците кои им ги ставиле на увид на овластените лица при вршење на инспекциски надзор.

(3) Органите од членот 26 на овој закон треба да ги следат и да ги верификуваат дека се исполнети релевантните барања утврдени во прописите за храна и храна за животни од страна на операторите со храна и храна за животни во сите фази на производство, преработка и дистрибуција.

(4) Органите од членот 26 на овој закон воспоставуваат интегриран систем на официјални контроли и други активности соодветни на околностите, вклучувајќи комуникација со јавноста за безбедност на храната и храната за животни и ризикот, надзорот на безбедност на храната и храната за животни и други активности за следење со кои се опфатени сите фази на производството, преработката и дистрибуција.

Член 32 Следливост

(1) Следливоста на храната, храната за животни, животните наменети за производство на храна и сите супстанции наменети да бидат вградени во храна или храна за животни, мора да биде воспоставена во сите фази на производство, преработка и дистрибуција.

(2) Операторите со храна и храна за животни мора да бидат во можност да го идентификуваат секое физичко или правно лице од кое ја набавиле храната, храната за животни, животни наменети за производство на храна или секоја супстанција наменета да биде или се очекува да биде вградена во храна или храна за животни. За таа цел, операторите со храна и храна за животни мора да имаат воспоставено системи и постапки кои овозможуваат овие информации да бидат достапни на барање на Агенцијата.

(3) Операторите со храна и храна за животни мора да имаат воспоставено системи и постапки за идентификација на другите бизниси со храна кои ги снабдуваат. Овие информации треба да бидат достапни на барање на Агенцијата.

(4) Храната или храната за животни која е ставена во промет или ќе се стави во промет, мора да биде соодветно означена или идентификувана со цел да се олесни нејзината следливост, со помош на соодветна документација или информации во согласност со посебните одредби од овој закон.

(5) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува начинот за спроведување и обезбедување на следливоста на храната и храната за животни по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 33

Одговорности за храна - оператор со храна

(1) Ако операторот со храна смета или има причина да верува дека храната која е увезена, произведена, преработена, обработена или дистрибуирана, не е во согласност со барањата за безбедност на храна, мора да започне итна постапка за повлекување на храната од промет, а во случај кога храната ја поминала непосредната контрола на операторот со храна да ја информира Агенцијата за истото. Во случај кога производот стигнал до потрошувачот, операторот мора ефикасно и точно да ги информира потрошувачите за причината поради која се повлекува храната и, доколку е потребно, да ја повлече храната со која потрошувачите веќе се снабдени во случај кога другите мерки не се доволни за да се постигне висок степен на заштита на здравјето на луѓето.

(2) Операторот со храна одговорен за малопродажба и дистрибуција, кој нема влијание на пакувањето, означувањето, безбедноста или интегритетот на храната мора, во рамките на неговите соодветни активности, да започне постапка за повлекување од промет на храната која не е во согласност со барањата за безбедност на храната и мора да даде свој придонес за безбедност на храна со давање релевантни информации неопходни за следливост на храната, како и да соработува во активностите преземени од страна на производителите, преработувачите, обработувачите и/или надлежните органи.

(3) Операторот со храна мора веднаш да ја информира Агенцијата доколку добие или има лабораториски резултат за неусогласеност со барањата за безбедност на храната или смета или има причина да верува дека храната која била ставена во промет, може да биде штетна по здравјето на луѓето. Операторот со храна мора да ја информира Агенцијата за активностите преземени за да се спречи ризикот по крајниот потрошувач и не смее да обесхрабри или спречи кое било лице кое соработува со Агенцијата, во случај кога тоа може да го спречи, намали или елиминира ризикот кој произлегува од храната.

(4) Операторите со храна мора да соработуваат во активностите преземени од страна на Агенцијата со цел да се избегне или намали ризик предизвикан од храна која ја набавува или снабдува.

Член 34

Одговорности за храна за животни - оператори со храна за животни

(1) Ако операторот со храна за животни смета или има причина да верува дека храната за животни која е увезена, произведена, преработена, обработена или дистрибуирана не е во согласност со барањата за безбедност на храна за животни, мора да започне итна постапка за повлекување на храната за животни од промет и да ја информира Агенцијата за истото. Во вакви случаи, или во случај наведен во членот 28 став (3) од овој закон, кога серијата или пратката не ги задоволува барањата за безбедност на храна за животни, истата мора да се уништи, освен ако Агенцијата не одобри друга мерка. Операторот мора ефикасно и точно да ги информира корисниците на храна за животни за причините за нејзино повлекување, а доколку е потребно, да ги повлече од нив производите со кои се снабдени, во случај кога други мерки не се доволни за да се постигне висок степен на заштита на здравјето.

(2) Операторот со храна за животни одговорен за малопродажба или дистрибуција која нема влијание на пакувањето, означувањето, безбедноста или интегритетот на храната за животни, во рамките на неговите соодветни активности, мора да започне постапка за повлекување од промет на храната за животни која не е во согласност со барањата за безбедност на храна за животни и мора да даде свој придонес за безбедност на храна за

животни со давање релевантни информации неопходни за следливост на храната за животни, како и да соработува во активностите преземени од страна на производителите, преработувачите, обработувачите и/или Агенцијата.

(3) Операторот со храна за животни мора веднаш да ја информира Агенцијата доколку добие или има лабораториски резултат за неусогласеност со барањата за безбедност на храната за животни или смета или има причина да верува дека храната за животни која е ставена во промет не ги исполнува барањата за безбедност на храна за животни. Операторот со храна за животни мора да ја информира Агенцијата за активностите преземени за да се спречи ризикот од употреба на таа храна за животни, и не смее да обесхрабри или спречи кое било лице кое сака да соработува со Агенцијата, во случај кога тоа може да го спречи, намали или елиминира ризикот кој произлегува од храната за животни.

(4) Операторот со храна за животни мора да соработува во активностите преземени од страна на Агенцијата со цел да се избегне или намали ризикот кој произлегува од храната за животни која ја набавува или снабдува.

Член 35 Одговорност

(1) Одредбите од овој дел на законот се применуваат без оглед на прописите за заштита на потрошувачите од производи со недостатоци.

(2) Одредбите од овој дел на законот не ги доведуваат во прашање одредбите од посебните прописи за одговорност за штетата настаната од неисправните производи.

ДЕЛ III СИСТЕМ ЗА БРЗО ИЗВЕСТУВАЊЕ, УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ И ВОНРЕДНИ СОСТОЈБИ

ГЛАВА I СИСТЕМ ЗА БРЗО ИЗВЕСТУВАЊЕ

Член 36 Систем за брзо известување

(1) Системот за брзо известување за директен или индиректен ризик по здравјето на луѓето кој потекнува од храна или храна за животни се востановува како информативна мрежа. Во неа се вклучени сите органи од членот 26 на овој закон.

(2) Агенцијата координира со субјектите кои се вклучени во системот за брзо известување, врши размена на информации во Република Македонија и размена на информации со еквивалентни системи на други земји.

(3) Во случај кога членот на мрежата има информација за постоење на сериозен директен или индиректен ризик по здравјето на луѓето кој потекнува од храна или храна за животни, истата веднаш мора да ја достави до Агенцијата со помош на системот за брзо информирање. Агенцијата веднаш ја пренесува информацијата до членовите на мрежата во Република Македонија.

(4) Агенцијата може да го надополни известувањето од ставот (3) на овој член со научна или техничка информација која ќе овозможи брза и соодветна активност за справување со ризикот.

(5) Агенцијата претставува контакт точка и воспоставува соодветна организациона структура за учество и соработка со RASFF (Rapid alert system for food and feed) на Европската унија.

(6) Директорот на Агенцијата ги пропишува организационата структура и начинот на работење, преносот на известувањата и дополнителни информации и начинот на работа на системот за брзо известување по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 37

Правила на доверливост за системот на брзо известување

(1) Информациите кои се достапни до членовите на мрежата, а кои се однесуваат на ризикот по здравјето на човекот предизвикан од храна или храната за животни, мора да бидат достапни за јавноста согласно со начелото за информирање од членот 11 на овој закон. Во принцип, јавноста има пристап до информациите за идентификација на храната, природата на ризикот и преземените мерки.

(2) Членовите на мрежата мора да преземаат мерки со кои ќе обезбедат нивниот персонал да не открива информации добиени за целите на овој дел кои претставуваат класифицирана информација, со исклучок на информациите кои мора да бидат достапни за јавноста, доколку тоа го бараат околностите, со цел да се заштити здравјето на луѓето.

(3) Заштитата на професионалната тајна не може да спречи давање на информации до надлежните органи кои се релевантни за ефикасноста на контролата на прометот и спроведување на активности во доменот на храната и храната за животни. Членовите на мрежата кои добиваат информација која претставува класифицирана информација согласно со начелото за професионална дискреција мораат да обезбедат нејзина заштита во согласност со ставовите (1) и (2) на овој член.

ГЛАВА II ИТНИ СОСТОЈБИ

Член 38

Мерки за итни состојби за храна и храна за животни со потекло од Република Македонија или увезена од трети земји

(1) Во случај кога е евидентно дека храната или храната за животни која потекнува од Република Македонија или е увезена од трети земји, претставува сериозен ризик за здравјето на луѓето, здравствената заштита на животните и заштита на животната средина и дека таквата опасност не може да се спречи или доведе на задоволително ниво со помош на мерките утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и прописите за ветеринарно здравство, Агенцијата на сопствена иницијатива или на барање на член на мрежата, во зависност од сериозноста на ситуацијата, веднаш презема една или повеќе од следниве мерки:

1) во случај на храна или храна за животни која потекнува од Република Македонија:

- забрана на ставање во промет или употреба на таа храна,
- забрана на ставање во промет или употреба на таа храна за животни,
- утврдување на посебни услови за таа храна или храна за животни и
- други соодветни времени мерки и

2) во случај на храна или храна за животни увезена од трети земји:

- забрана за увоз на таа храна и храна за животни од целата територија или дел до засегнатата земја, а каде што е применливо, од третата земја на транзит,
- утврдување на посебни услови за таа храна или храна за животни за целата територија или дел од територијата на засегнатата трета земја и
- други соодветни временни мерки.

(2) Во случај на, ситуациите од ставот (1) на овој член, Агенцијата може времено да ги преземе мерките од ставот (1) на овој член. Во најбрз можен рок, а најдоцна во период од десет работни дена од денот на настанувањето на ситуацијата од ставот (1) на овој член, преземените мерки треба да се продолжат, изменат, отповикаат или прошират, а причините за одлуката за преземените мерки мора веднаш да се објават на веб страницата на Агенцијата.

ГЛАВА III УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ

Член 39

Општ план за управување со кризи

(1) Агенцијата предлага општ план за управување со кризи од областа на безбедност на храната и храната за животни (во натамошниот текст: општ план).

(2) Општиот план ги утврдува видот на состојбата како и директните и индиректните ризици по здравјето на луѓето предизвикано од храна и храната за животни кои не можат да се спречат, отстранат или намалат на прифатливо ниво со постојните одредби или не можат соодветно да бидат управувани единствено со примена на мерките за вонредни состојби и практичните постапки кои се неопходни за управување со криза, вклучувајќи ги и начелата на транспарентност кои треба да се применат и стратегијата за комуникација.

(3) Општиот план од ставот (1) на овој член го донесува Владата на Република Македонија, за период од пет години.

(4) Заради полесна примена на општиот план за управување со кризи од овој член, Агенцијата изготвува оперативен план за итни мерки кој се спроведува во случај кога храната и храната за животни претставува сериозен ризик по здравјето на луѓето директно или преку надворешната средина.

(5) Оперативниот план за итни мерки треба да ги уредува:

- а) органи на државната управа кои ќе бидат вклучени;
- б) нивните овластувања и надлежности и
- в) каналите за постапките на размена на информации помеѓу релевантните засегнати страни.

(6) Оперативниот план за итни мерки Агенцијата ги ревидира еднаш годишно, посебно во делот на промени во организационата структура на Агенцијата и претходните искуства, како и искуствата стекнати за време на вежби за симулација.

Член 40

Единица за справување со криза

(1) Во случај кога Агенцијата утврдила состојба која вклучува сериозен директен или индиректен ризик по здравјето на луѓето кој потекнува од храна или храна за животни, кој не може да се спречи, отстрани или намали на прифатливо ниво со постојните мерки или не може да се управува единствено со примена на мерките за вонредни состојби, мора веднаш да ја извести Владата на Републиката Македонија.

(2) Владата на Република Македонија по добивањето на известувањето на Агенцијата формира единица за управување со криза која е составена од претставници на надлежните органи согласно со одредбите од Законот за управување со кризи.

(3) Во работата на единицата за управување со криза од ставот (2) на овој член, доколку е потребно може да учествуваат и претставници од научната и стручната јавност при што техничка поддршка се обезбедува согласно со прописите за управување со кризи.

Член 41

Задачи на единиците за справување со криза

(1) Единицата за справување со кризи е одговорна за собирање и оценување на соодветни информации и идентификување на можностите за превенирање, елиминирање или намалување на прифатливо ниво на ризикот по здравјето на луѓето што е можно поефективно и во најбрз можен рок и истите ги доставува до Групата за процена согласно со Законот за управување со кризи.

(2) Единицата за справување со кризи може да побара помош од секое физичко или правно лице чии знаења и вештини се неопходни за ефективно справување со кризата.

(3) Единицата за справување со кризи ја информира јавноста за сите настанати ризици и мерките кои се преземаат.

ДЕЛ IV

ГЛАВА I

ХИГИЕНА НА ХРАНА

Член 42

Општи одредби за хигиена на храната

(1) Операторите со храна ги применуваат општите барања за хигиена на храната земајќи ги предвид следниве принципи:

- 1) примарната одговорност за безбедноста на храната ја снесат операторите со храна;
- 2) безбедност на храната треба да се обезбеди низ целиот ланец на производство, преработка и дистрибуција на храната, започнувајќи со примарното производство;
- 3) треба да се обезбеди одржувањето на ладниот ланец, за храната да може безбедно да се складира на соодветна температура, особено замрзнатата храна;
- 4) општата имплементација на процедурите кои се засноваат на принципите на анализа на опасност и критични контролни точки (во натамошниот текст: НАССР), заедно со примена на правилата за добрата хигиенска пракса (во натамошниот текст: ДХП), треба да ги зајакне одговорностите на операторите со храна;
- 5) упатствата за добра пракса претставуваат важен инструмент за поддршка на бизнис операторите со храна на сите нивоа од ланецот на храна, а во согласност со правилата за хигиена на храната и со примена на принципите на НАССР;
- 6) неопходно е да се утврдат микробиолошките критериуми и барања за контрола на температурата засновани врз научна процена на ризикот и
- 7) неопходно е да се осигури дека увезената храна ги исполнува најмалку истите хигиенски стандарди како храната која е произведена во Република Македонија, или е со еквивалентен стандард.

(2) Општите барања за хигиена на храната се применуваат во сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храна и на извоз, не доведувајќи ги во прашање поспецифичните барања поврзани со хигиена на храната.

(3) Општите барања за хигиена на храната не се применуваат на:

- 1) примарно производство за приватна домашна употреба;
- 2) домашна подготовка, ракување и складирање на храната за приватна домашна употреба;

3) директно снабдување, од страна на производителот, на мали количества примарни производи до крајните потрошувачи или до локалните малопродажни трговци кои директно го снабдуваат крајниот потрошувач и

4) собирни центри и штавилници кои се опфатени со дефиницијата за бизнис со храна единствено поради тоа што ракуваат со сировини за производство на желатин или колаген.

(4) Директорот на Агенцијата ги пропишува барањата за хигиена на храната за директно снабдување од страна на производителот, на мали количества примарни производи до крајните потрошувачи или до локалните малопродажни трговци кои директно го снабдуваат крајниот потрошувач по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

ГЛАВА II ОБВРСКИ НА ОПЕРАТОРИТЕ СО ХРАНА

Член 43 Општи обврски

Операторите со храна се должни да обезбедат дека сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храната под нивна контрола ги исполнуваат барањата за хигиена кои се утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 44 Општи и посебни барања за хигиена

(1) Операторите со храна кои вршат примарно производство и придружни операции на примарното производство, се должни да ги исполнуваат општите и посебните барања за примарно производство и посебните хигиенски барања во однос на примарното производство утврдени во овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Операторите со храна вклучени во која било фаза на производство, преработка и дистрибуција на храната после примарното производство и придружните операции на примарното производство, се должни да ги исполнуваат општите и посебните хигиенски барања утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(3) Операторите со храна треба да ги применат следниве посебни мерки за хигиена:

- 1) усогласеност со микробиолошките критериуми за храна;
- 2) процедури неопходни за исполнување на целите поставени во овој закон;
- 3) почитување на барањата за контрола на температура за храната;
- 4) одржување на ладниот ланец на храна и
- 5) земање примероци за анализа.

(4) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува:

- 1) општите барања за примарно производство и придружни операции;
- 2) општите барања за сите оператори со храна и барања и условите кои се однесуваат на оператори со храна од животинско потекло;
- 3) општи барања за храна;
- 4) општи барања за храна од животинско потекло;
- 5) посебните барања за храна од животинско потекло;

- 6) посебните барања кои се однесуваат на микробиолошките критериуми за храна;
  - 7) посебните барања за температурна контрола;
  - 8) посебните барања за одржување на ладен ланец;
  - 9) посебните барања за мерките или постапките неопходни за исполнување на поставените цели за хигиена на храната;
  - 10) општите и посебните условите што треба да ги исполнуваат објектите за производство, промет и употреба на храна и производство и промет на храна од животинско потекло;
  - 11) општите и посебните барања за превентива, контрола и ерадикација на болестите кај животните кои преку храната можат да се пренесат на луѓето;
  - 12) посебните барања за превентива, контрола и ерадикација на трихинелозата кај животните и контролата на трихинела во месото;
  - 13) општите и посебните барања за благосостојба на животните кои се одгледуваат и искористуваат за производство на храна;
  - 14) начинот и постапката за земање на примероци, начинот и методите на вршење на лабораториски анализи на храна од животинско потекло и храна за животни;
  - 15) забрана за употреба на одредени супстанции, производи и материји во примарното производство и процесите на производство, преработка и промет на храната и
  - 16) забрана за употреба на одредени производи од животинско потекло во исхраната на луѓето по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.
- (5) Директорот на Агенцијата може во рамките на прописите од ставот (4) на овој член да пропише отстапување од наведените мерки од ставот (3) на овој член за да ја олесни имплементацијата за малите бизниси, имајќи ги предвид релевантните фактори на ризик, доколку таквите отстапки не влијаат врз постигнувањето на целите на овој закон како и општите и посебните барања за локализирана активност на операторите со храна и општите и посебните барања за примена на традиционалните методи на производство, преработка и дистрибуција на храна по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.
- (6) Кога со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон не се утврдени методите за земање примероци за анализа, операторите со храна можат да употребуваат соодветни методи пропишани во друг пропис или, во отсуство на такви методи, методи кои нудат еквивалентни резултати на тие добиени со референтниот метод, доколку се научно потврдени во согласност со меѓународно прифатени правила или протоколи.
- (7) Операторите со храна можат да ги употребуваат упатствата утврдени во членовите 46 и 47 од овој закон заради полесно исполнување на нивните обврски утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 45

Анализа на опасности и критични контролни точки

- (1) Операторите со храна, освен операторите со храна во примарното производство и придружните операции, се должни да воведат, имплементираат и одржуваат постојана процедура или процедури засновани врз анализа на опасности и критични контролни точки, односно HACCP принципите.
- (2) HACCP принципите се состојат од:
  - 1) идентификација на секоја опасност која мора да се спречи, елиминира или намали на прифатливо ниво;
  - 2) идентификација на критичните контролни точки на чекорот или чекорите кога контролата е нужна за да се спречи или елиминира опасноста или истата да се намали на прифатливо ниво;

3) воведување на критични граници на критичните контролни точки кои го одделуваат прифатливото од неприфатливото за спречување, елиминирање или намалување на опасност;

4) воведување и имплементирање на ефикасни процедури за мониторинг на критичните контролни точки;

5) воведување корективни активности во случај кога мониторингот укажува дека критичните контролни точки не се под контрола;

6) воведување процедури кои редовно ќе се спроведуваат со цел да се потврди ефикасноста на мерките утврдени во точките од 1 до 5 од овој став и

7) воведување документи и записи соодветни на природата и големината на бизнисот со храна со цел да се докаже ефикасна примена на мерките наведени во точките од 1 до 4 од овој став.

(3) Во случај кога се прават какви било промени на производот, процесот или кој било чекор, операторите со храна од ставот (1) на овој член мора да ја проверат процедурата и да направат соодветни измени.

(4) Операторите со храна мора:

1) да приложат на Агенцијата доказ за нивната усогласеност со ставот (1) на овој член на начин на кој бара Агенцијата, имајќи ја предвид природата и големината на бизнисот со храна;

2) да обезбедат редовно ажурирање на сите документи кои ја опишуваат постапката развиена во согласност со ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член и

3) да ги чуваат сите документи и евиденција во временски период од две години, освен во случаите кога заради природата на храната временскиот период е подолг.

(6) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува упатствата за процедурите за применување на НАССР принципите од страна на операторите со храна по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 46

Изготвување, дисеминација и употреба на упатствата

(1) Агенцијата ги поттикнува изготвувањето, дисеминацијата и употребата на упатствата кои се однесуваат на добра хигиенска пракса и примената на НАССР принципите во согласност со членот 45 на овој закон.

(2) Операторите со храна можат да ги користат упатствата од ставот (1) на овој член на волонтерска основа.

Член 47

Упатства за добра хигиенска пракса

(1) Изготвувањето и дисеминацијата на упатства за добра хигиенска пракса од членот 44 став (7) на овој закон, го вршат асоцијациите на операторите со храна во консултации со претставници од страните чијшто интерес може значително да биде засегнат, како надлежните органи и групите на потрошувачи при тоа имајќи ги предвид релевантните кодови на пракса од Codex Alimentarius.

(2) Кога упатствата за добра хигиенска пракса се однесуваат на примарното производство и придружните операции, истите треба да се изготват согласно со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(3) Упатства за добра хигиенска пракса можат да се развијат во соработка со Институтот за стандардизација на Република Македонија.

(4) Агенцијата мора да направи процена на упатства со цел да се гарантира дека:

- 1) тие се развиени во согласност со ставот (1) од овој член;
- 2) нивната содржина е применлива на секторите на кои се однесуваат и
- 3) тие се соодветни како упатства и се усогласени со членовите 43, 44 и 45 од овој закон за засегнатите сектори и храна.

(5) Агенцијата воспоставува и води систем за регистрација на упатствата од ставот (1) на овој член и ги прави достапни за заинтересираните субјекти.

(6) Директорот на Агенцијата ги пропишува тематските подрачја кои треба да ги содржат упатствата за добра хигиенска пракса по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 48

Официјални контроли, регистрација и одобрение

(1) Операторите со храна соработуваат со Агенцијата во спроведување на одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Операторите со храна ставаат во промет храна само ако е подготвена и ракувана исклучиво во објекти кои:

- 1) ги исполнуваат условите за хигиена на храната утврдени во овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и

- 2) се регистрирани или одобрени од Агенцијата.

(3) Операторот со храна во однос на регистрацијата, мора да ја информира Агенцијата, за секој објект под негова контрола во којшто се извршува која било фаза од производство, преработка и дистрибуција на храната. Операторите со храна мора да обезбедат Агенцијата да има ажурирани информации за објектите под негова контрола, вклучувајќи и известување за секоја значителна промена во активностите и секое затворање на постојните објекти.

(4) Операторите со храна треба да обезбедат дека објектите се одобрени од страна на Агенцијата по направена најмалку една посета на самото место.

(5) Објектот кој е предмет на одобрение во согласност со овој закон не смее да работи, освен доколку Агенцијата во согласност со посебните правила за организација на официјалните контроли:

- 1) даде одобрение на објектот за работа по посета на самото место или

- 2) во случај на времено одобрение на објектот.

Член 49

Регистрирање на објекти и оператори со храна од неживотинско потекло

(1) Агенцијата води регистар на сите објекти на операторите со храна од неживотинско потекло кои вршат производство на храна, угостителска дејност и дистрибуција, транспорт, складирање и малопродажба на храна и објекти за производство, обработка и дистрибуција на предмети и материјали што доаѓаат во контакт со храната.

(2) Операторите со храна од ставот (1) на овој член поднесуваат барање за регистрација до Агенцијата.

(3) При спроведување на официјалните контроли на објектите од ставот (1) на овој член, Агенцијата врши увид и ги споредува податоците од регистрацијата со фактичката состојба во објектите.

(4) Директорот на Агенцијата ја пропишува формата и содржината на регистарот, форма и содржина на барањето и начинот на регистрација на операторите со храна и објектите од ставот (1) на овој член по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 50

Регистрирање на објекти и оператори со храна од животинско потекло

(1) Агенцијата води регистар на операторите со храна и објектите кои вршат:

1) која било фаза од производство, обработка и дистрибуција на храна од животинско потекло;

2) примарно производство;

3) транспортирање;

4) складирање на производи кои не бараат температурно контролирани услови за складирање и

5) малопродажни постапки кои се состојат само од складирање или транспорт, во кој случај сепак ќе се применат посебните температурни услови, или снабдувањето со храната од објекти за малопродажба до други објекти со маргинална, локализирана и ограничена активност.

(2) Операторите со храна од ставот (1) на овој член поднесуваат барање за регистрација до Агенцијата според упатствата издадени од Агенцијата.

(3) При спроведување на официјалните контроли на објектите од ставот (1) на овој член, Агенцијата врши увид и ги споредува податоците од регистрацијата со фактичката состојба во објектите.

(4) Директорот на Агенцијата ги пропишува формата и содржината на регистарот, формата и содржината на барањето и начинот за регистрација на операторите со храна и објектите од ставот (1) на овој член по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 51

Одобрување на објекти и оператори со храна од животинско потекло

(1) Агенцијата задолжително издава одобрение за операторите со храна и објектите за производство, обработка и манипулација со храна од животинско потекло и води регистар на одобрени објекти и оператори со храна од животинско потекло.

(2) Операторите со храна од ставот (1) на овој член поднесуваат барање за одобрување до Агенцијата.

(3) Пред да се издаде одобрението од ставот (1) на овој член, Агенцијата врши увид на самото место. Таа го одобрува објектот за бараните активности само доколку операторите со храна докажат дека ги исполнуваат хигиенските барања за храната и други барања утврдени со овој закон и прописи донесени врз основа на овој закон.

(4) Агенцијата издава времено одобрение доколку од увидот на самото место се утврди дека објектот ги исполнува сите барања за инфраструктурата и опремата. Одобрение издава само доколку при повторен увид на самото место спроведен по три месеци од издавањето на временото одобрение, се утврди дека објектот ги исполнува сите барања за одобрување. Доколку е направен очигледен напредок, но објектот се уште не ги исполнува сите услови, Агенцијата може да го продолжи временото одобрение, но најмногу за период од шест месеци.

(5) Агенцијата на сите одобрени објекти, вклучувајќи ги и оние со времено одобрение, доделува број на одобрение, на кој можат да бидат додадени кодови за да се назначат типовите на производи од животинско потекло кои се произведуваат. За промет на големо, на бројот за одобрението може да биде додаден втор број кој ги означува единиците или групи на единици производи од животинско потекло кои се продаваат или произведуваат.

(6) Агенцијата, во рок од 30 дена од денот на поднесување на барањето за одобрение од ставот (1) на овој член, донесува решение, со кое одлучува по барањето за одобрување на операторите со храна и објектите за производство, обработка и манипулација со храна од животинско потекло.

(7) Доколку Агенцијата не го одобри барањето, односно не донесе решение за одбивање на барањето во рокот од ставот (6) на овој член, подносителот на барањето има право во рок од три работни дена од истекот на тој рок да поднесе барање до писарницата на директорот на Агенцијата, за донесување на решение по поднесеното барање. Доколку директорот на Агенцијата нема писарница, барањето се поднесува во писарницата на седиштето на Агенцијата.

(8) Формата и содржината на барањето од ставот (7) на овој член ги пропишува директорот на Агенцијата по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(9) Кон барањето за издавање решение од ставот (7) на овој член подносителот на барањето доставува и копија од барањето од ставот (1) на овој член.

(10) Директорот на Агенцијата е должен во рок од пет работни дена од денот на приемот на барањето од ставот (7) на овој член да донесе решение со кое барањето за издавање на решение за одобрување е уважено или одбиено.

(11) Доколку директорот на Агенцијата не донесе решение во рокот од ставот (10) на овој член, подносителот на барањето може да го извести Државниот управен инспекторат во рок од пет работни дена.

(12) Државниот управен инспекторат е должен во рок од десет дена од денот на приемот на известувањето од ставот (11) на овој член да изврши надзор во Агенцијата дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на барањето.

(13) Инспекторот од Државниот управен инспекторат по извршениот надзор согласно со закон донесува решение со кое го задолжува директорот на Агенцијата во рок од десет дена да одлучи по поднесеното барање, односно да го уважи или одбие барањето и да го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесеното барање.

(14) Доколку директорот на Агенцијата не одлучи во рокот од ставот (13) на овој член, инспекторот ќе поднесе барање за поведување прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена во кој директорот на Агенцијата ќе одлучи по поднесеното барање за што во истиот рок ќе го извести инспекторот за донесениот акт. Кон известувањето се доставува копија од актот со кој одлучил по поднесеното барање. Инспекторот во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(15) Доколку директорот на Агенцијата не одлучи и во дополнителниот рок од ставот (14) на овој член, инспекторот во рок од три работни дена ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител и во тој рок ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(16) Доколку инспекторот не постапи по известувањето од ставот (11) на овој член, подносителот на барањето во рок од пет дена има право да поднесе приговор до писарницата на директорот на Државниот управен инспекторат. Доколку директорот нема писарница, барањето се поднесува во писарницата на седиштето на Државниот управен инспекторат.

(17) Директорот на Државниот управен инспекторат е должен во рок од три работни дена да го разгледа приговорот од ставот (16) на овој член и доколку утврди дека инспекторот не постапил по известувањето од подносителот на барањето од ставот (11) и/или не поднесе пријава согласно со ставот (14) на овој член, Директорот на државниот

управен инспекторат ќе поднесе барање за поведување прекршочна постапка за прекршок утврден во Законот за управната инспекција и за инспекторот и ќе определи дополнителен рок од пет работни дена во кој инспекторот ќе изврши надзор во Агенцијата дали е спроведена постапката согласно со закон и во рок од три работни дена од денот на извршениот надзор да го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(18) Доколку инспекторот не постапи и во дополнителниот рок од ставот (17) на овој член, директорот на Државниот управен инспекторат ќе поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител против инспекторот и во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето за преземените мерки.

(19) Во случајот од ставот (18) на овој член директорот на Државниот управен инспекторат веднаш, а најдоцна во рок од еден работен ден ќе овласти друг инспектор да го спроведе надзорот веднаш.

(20) Во случаите од ставот (19) на овој член директорот на Државниот управен инспекторат во рок од три работни дена ќе го информира подносителот на барањето.

(21) Доколку директорот на Државниот управен инспекторат не постапи согласно со ставот (17) од овој член, подносителот на барањето може да поднесе пријава до надлежниот јавен обвинител, во рок од осум работни дена.

(22) Доколку директорот на Агенцијата не одлучи во рокот од ставот (15) на овој член, подносителот на барањето може да поведе управен спор пред надлежниот суд.

(23) Постапката пред Управниот суд е итна.

(24) Директорот на Агенцијата ги пропишува формата и содржината на регистарот, формата, содржината и начинот на поднесување на барањето од ставот (2) на овој член, начинот на издавањето и повлекувањето на одобрението на објектите од ставот (1) на овој член, како и формата и содржината на одобрението по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 52

Бришење на регистрација или укинување на одобрението на објекти и оператори со храна

(1) Доколку Агенцијата утврди сериозни недостатоци или операторот со храна повеќе пати го прекинал производството или одобрената активност на еден објект, а операторот со храна не може да обезбеди гаранции за натамошно производство, Агенцијата започнува постапка за бришење на регистрацијата или укинување на одобрението. Во случај на промет на големо, Агенцијата може да го укине одобрението во однос на одредени единици или групи на единици.

(2) Агенцијата ја брише регистрацијата или го укинува одобрението на еден објект, за една или повеќе од неговите дејности, доколку:

- 1) објектот прекине една или повеќе од неговите активности;
- 2) операторот со храна во текот на работењето три пати предизвикал алиментарни заболувања во последователни три години;
- 3) се покажало дека објектот не ги исполнува условите потребни за неговите дејности за период од една година, по временото бришење на регистрацијата или повлекување на одобрението и
- 4) утврдил сериозни недостатоци или морал да го запре производството или активната во објектот повторно, а операторот со храна се уште не е во состојба да обезбеди соодветни гаранции во однос на идното производство или активност.

(3) Операторот со храна е должен да обезбеди дека објектот ќе престане да работи доколку Агенцијата го избришала објектот од регистарот или го укинала одобрението за вршење дејност.

Член 53

Регистар на регистрирани и одобрени објекти и оператори со храна

(1) Агенцијата тековно води регистри на операторите со храна и објектите кои се регистрирани или одобрени, со нивните поединечни броеви на одобрение и други релевантни информации и истите ги прави достапни на јавноста согласно закон.

(2) Агенцијата ги објавува регистри на регистрирани или одобрени објекти за храна на веб страницата на Агенцијата.

ГЛАВА III

СОСТАВ НА ОДДЕЛНИ ВИДОВИ ХРАНА И ОДОБРУВАЊЕ НА ОДДЕЛНИ ВИДОВИ ХРАНА ПРЕД ДА СЕ СТАВАТ ВО ПРОМЕТ

Член 54

Додатоци на исхрана

(1) Операторот со храна може да произведува и да стави во промет додатоци на исхрана кои ги исполнуваат посебните барања за безбедност само по претходно издадено мислење за производот од страна на Агенцијата. Секој нов производ кој спаѓа во категоријата на додатоци на исхрана може да се стави во промет само по претходно издадено мислење од Агенцијата, дека ги исполнува посебните барања за безбедност.

(2) Агенцијата води регистар на производи кои ги исполнуваат посебните барања за безбедност како додатоци на исхрана.

(3) Операторот со храна треба да побара од Агенцијата мислење за усогласеноста со пропишаните барања за составот и означувањето на секој производ кој има намера да го стави во промет на пазарот во Република Македонија при производство или увоз на додатоци на исхрана. Операторот со храна за поднесеното барање за добивање мислење плаќа надоместок за мислењето во висина на стварно направените трошоци потребни за неговото издавање.

(4) Директорот на Агенцијата во согласност со министерот за здравство ги пропишува посебните барања за безбедност на додатоците на исхрана, го пропишува начинот на означување, дополнителните задолжителни информации поврзани со особеностите на додатоците на исхрана, количеството, формата и видот на витамини и минерали и одредени други супстанции, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(5) Директорот на Агенцијата го пропишува начинот и постапката за издавање на мислење, формата и содржина на барањето, потребната документација и висината на трошоците во постапката за издавање мислење по барање на странката, за производство и увоз на додатоци на исхрана, како и формата, содржината и начинот на водење на регистарот од ставот (2) на овој член, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 54-а

Храна за посебна нутритивна употреба

(1) Операторот со храна може да произведува и да стави во промет храна за посебна нутритивна употреба, кои ги исполнуваат посебните барања за безбедност само по претходно издадено мислење за производот од страна на Агенцијата. Секој нов производ кој спаѓа во категоријата на храна за посебна нутритивна употреба може да се стави во промет само по претходно издадено мислење од Агенцијата, дека ги исполнува посебните барања за безбедност.

(2) Агенцијата води регистар на производи кои ги исполнуваат посебните барања за безбедност како храна за посебна нутритивна употреба.

(3) Операторот со храна треба да побара од Агенцијата мислење за усогласеноста со пропишаните барања за составот и означувањето и посебните барања за безбедност на секој производ кој има намера да го стави во промет на пазарот во Република Македонија при производство или увоз на храна за посебна нутритивна употреба. Операторот со храна за поднесеното барање за добивање мислење плаќа надоместок за мислењето во висина на стварно направените трошоци потребни за неговото издавање.

(4) Директорот на Агенцијата во согласност со министерот за здравство ги пропишува посебните барања за безбедност на храна за посебна нутритивна употреба, го пропишува составот и начинот на означувањето, дополнителните задолжителни информации поврзани со особеностите на храната за посебна нутритивна употреба, количеството, формата и видот на додадени витамини и минерали и одредени други супстанции во храната, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(5) Директорот на Агенцијата го пропишува начинот и постапката за издавање на мислење, формата и содржина на барањето, потребната документација и висината на трошоците во постапката за издавање мислење по барање на странката, за производство и увоз на храна за посебна нутритивна употреба, како и формата, содржината и начинот на водење на регистарот од ставот (2) на овој член, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 54-б Збогатена храна

(1) Операторот со храна може да произведува и да стави во промет збогатена храна или храна на која и се додадени витамини и минерали, која ги исполнува посебните барања за безбедност и барањата за составот и означувањето, само по претходно издадено мислење за производот од страна на Агенцијата. Секој нов производ кој спаѓа во групата на збогатена храна или храна на која и се додадени витамини и минерали може да се стави во промет само по претходно издадено мислење од Агенцијата, дека ги исполнува посебните барања за безбедност и барањата за составот и означувањето.

(2) Агенцијата води регистар на производи кои ги исполнуваат посебните барања за безбедност како збогатена храна или храна на која и се додадени витамини и минерали.

(3) Операторот со храна треба да побара од Агенцијата мислење за усогласеноста со пропишаните барања за составот и означувањето и посебните барања за безбедност на секој производ кој има намера да го стави во промет на пазарот во Република Македонија при производство или увоз на збогатена храна односно/или храна на која и се додадени витамини и минерали. Операторот со храна за поднесеното барање за добивање мислење плаќа надоместок за мислењето во висина на стварно направените трошоци потребни за неговото издавање.

(4) Директорот на Агенцијата во согласност со министерот за здравство ги пропишува посебните барања за безбедност и барањата за составот и начинот на означувањето на збогатената храна, односно на храната на која и се додадени витамини и минерали дополнителните задолжителни информации поврзани со особеностите на збогатената храна, го пропишува количеството, формата и видот на витамини и минерали кои можат да се додаваат на храната, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(5) Директорот на Агенцијата го пропишува начинот и постапката за издавање на мислење, формата и образецот на барањето, потребната документација и висината на трошоците во постапката за издавање мислење по барање на странката, за производство и

увоз на збогатена храна или храна на која и се додадени витамини и минерали, како и формата, содржината и начинот на водење на регистерот од ставот (2) на овој член, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 55

Храна и состојки на храна произведени со иновирани технологии

(1) Храната и состојките на храната произведени со иновирани технологии, не смее да:

- претставуваат опасност за потрошувачот,
- го доведуваат во заблуда потрошувачот и
- се разликуваат од храната и состојките на храната кои треба да ги заменат, до таа мера, што нивната нормална консумација би била нутритивно некорисна за потрошувачот.

(2) Операторот со храна може да произведува и да стави во промет храна и состојки на храната произведени со иновирани технологии кои ги исполнуваат посебните барања за безбедност само по претходно издадено одобрение за производот од страна на Агенцијата.

(3) Секој нов производ кој спаѓа во групата на храна и состојки на храната произведени со иновирани технологии, да се става во промет само по претходно издадено одобрение од Агенцијата дека ги исполнува посебните барања за безбедност.

(4) Агенцијата води регистар на одобрени производи кои ги исполнуваат посебните барања за безбедност како храна и состојки на храна произведени со иновирани технологии.

(5) Операторот со храна треба да поднесе барање до Агенцијата за одобрение на секој производ кој има намера да го стави во промет на пазарот во Република Македонија при производство или увоз на храна и состојки на храна произведени со иновирани технологии.

(6) Директорот на Агенцијата ги пропишува посебните барања за безбедност на храната произведена со иновирани технологии по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(7) Директорот на Агенцијата го пропишува начинот и постапката за издавање на одобрение, нејзиното времетраење, потребната документација и висината на трошоците во постапката за издавање одобрение за ставање во промет на производот од групата на храна и состојки на храна произведени со иновирани технологии по барање на странката по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 56

Генетски модифицирана храна

(1) ГМО храна не смее да:

- има негативни ефекти врз здравјето на луѓето, животните и животната средина,
- го доведува во заблуда потрошувачот во однос на нејзиниот состав и својства и
- се разликува од храната и состојките на храната кои треба да ги заменат, до таа мера, што нивната нормална консумација би имала негативен ефект за потрошувачот во прехранбена смисла.

(2) Операторот со храна кој за прв пат сака да стави во промет ГМО храна на пазарот во Република Македонија, во согласност со Законот за ГМО и овој закон, треба да поднесе барање за одобрение за ставање во промет на ГМО храна до Агенцијата.

(3) Барањето од ставот (2) на овој член се однесува на:

- храна која содржи ГМО или е составена од ГМО и
- состојките произведени од ГМО или храната која ги содржи тие состојки.

(4) Агенцијата води регистар на одобрени производи кои ги исполнуваат посебните барања за безбедност како ГМО храна.

(5) Директорот на Агенцијата во согласност со министерот за здравство и министерот за животна средина и просторно планирање ги пропишува посебните барања за безбедност на ГМО храна, означувањето и барањата за следливост на прехранбените производи кои содржат ГМО храна или се составени од ГМО, барањата за следливост на храната произведена од ГМО по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(6) Директорот на Агенцијата ги пропишува начинот и постапката за издавање на одобрение, нејзиното времетраење, потребната документација и висината на трошоците во постапката за издавање одобрение за ставање во промет на производот од групата на ГМО храна по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 57

Храна произведена со јонизирачко зрачење и други видови храна

(1) Операторот со храна може да произведува храна со употреба на јонизирачко зрачење, само по претходно одобрение за производот од страна на Агенцијата.

(2) Директорот на Агенцијата ги пропишува начинот на издавањето на одобрението и потребната документација и висината на трошоците во постапката за издавање на одобрението за производот по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(3) Агенцијата води регистар на одобрена храна која е произведена - третирана со јонизирачко зрачење.

(4) Директорот на Агенцијата ги пропишува посебните барања за безбедност на храната произведена со јонизирачко зрачење по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(5) Операторите со храна кои ставаат во промет природна минерална вода, изворска вода и друга пакувана вода треба да ги исполнат одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(6) Операторот со храна може да полни и да стави во промет природна минерална вода, изворска вода и друга пакувана вода која ги исполнува посебните барања за безбедност само по претходно издадено одобрение за производот од страна на Агенцијата.

(7) Агенцијата ќе води регистар на одобрени производи од групата природна минерална вода, изворска вода и друга пакувана вода.

(8) Директорот на Агенцијата ги пропишува посебните барања за безбедност на природна минерална вода, изворска вода и друга пакувана вода во согласност со општите барања за безбедност по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(9) Директорот на Агенцијата ги пропишува начинот на издавање на одобрението и потребната документација, висината на трошоците во постапката за издавање на одобрението за полнење и ставање во промет на природна минерална вода, изворска вода и друга пакувана вода по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(10) Операторите со храна кои ставаат во промет брзо замрзната храна треба да ги исполнат барањата од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(11) Директорот на Агенцијата ги пропишува посебните барања за безбедност на брзо замрзната храна во согласност со општите барања за безбедност на храна, посебните барања за безбедност екстракциони средства во согласност со општите барања за безбедност на храната по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 58

Адитиви

(1) Операторите со храна кои произведуваат и ставаат во промет адитиви, ензими за храна и ароми за храна треба да ги исполнат одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Секој нов производ кој спаѓа во групата адитиви, ензими за храна и ароми за храна се става во промет само по претходна авторизација на производот од страна на Агенцијата, по издадено одобрение од Агенцијата дека ги исполнува општите и посебните барања за безбедност.

(3) Операторот со храна поднесува барање за авторизација на нов производ кој спаѓа во групата адитиви, ензими за храна и ароми за храна до Агенцијата.

(4) Директорот на Агенцијата ја пропишува постапката за авторизација, нејзиното времетраење, формата и содржината на барањето, потребната документација и висината на трошоците за постапката за авторизација по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(5) Агенцијата воспоставува систем за мониторинг на адитивите, ензимите и аромите кои се употребуваат во производството на храна, произведени или увезени во Република Македонија

(6) Директорот на Агенцијата ги пропишува:

- адитивите што можат да се употребуваат во производството на храна и максималните количини на одделни адитиви во производот,
- специфичните критериуми и барања за чистотата на адитивите што можат да бидат содржани во храната,
- информациите во однос на адитивите што се содржани во храната на пакувањето и придружната документација,
- постапките за земање примероци и методи за анализа и
- квалитативната и квантитативната содржина на адитивите или на храната што содржи адитиви по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(7) Директорот на Агенцијата, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија ги пропишува:

- листите на одобрени адитиви кои се користат во производство на храна,
- листите на одобрени ензими за храна,
- листите на одобрени ароми за храна,
- условите за употреба на адитивите, ензимите и аромите кои се употребуваат во прехранбената индустрија,
- начинот на означување на адитивите, ензимите и аромите и
- начинот и методологијата на мониторинг на адитивите, ензимите и аромите.

Член 58-а

Екстракциони средства

(1) Операторите со храна кои произведуваат и ставаат во промет екстракциони средства треба да ги исполнат одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, во поглед на општите и посебните барања за безбедност на храната.

(2) Операторот со храна поднесува барање за авторизација на нов производ кој спаѓа во групата екстракциони средства до Агенцијата. Операторот со храна за поднесеното барање за авторизација плаќа надоместок за авторизација во висина на стварно направените трошоци потребни за нејзино издавање.

(3) Директорот на Агенцијата ја пропишува постапката за авторизација, нејзиното времетраење, формата и содржина на барањето, потребната документација и висината на трошоците за постапката за авторизација.

(4) Директорот на Агенцијата ги пропишува посебните барања за екстракционите средства кои можат да се користат во производството на храна и состојки на храна, условите за нивна употреба во поглед на процесот за производство на категоријата храна и максималните дозволени нивоа на резидуи на екстракционите средства во крајните производи и максималните дозволени нивоа на резидуи на екстракционите средства во аромите кои се добиваат од природни извори на ароми, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(5) Директорот на Агенцијата ја објавува листата на одобрени екстракциони средства на официјалната страница на Агенцијата.

Член 59

Производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната

(1) Производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната треба да се произведуваат во согласност со правилата на ДПП (добра производна пракса), така што под нормални или предвидливи услови на употреба тие не смеат да ги пренесуваат своите состојки во храната во количества што можат да го загорзат човековото здравје, да предизвикаат неприфатлива промена во составот на храната и да предизвикаат влошување на органолептичките карактеристики на храната.

(2) Пренесувањето од ставот (1) на овој член на состојките - супстанцииите од производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната, во храната се нарекува миграција.

(3) Агенцијата воспоставува систем за мониторинг на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната, произведени или увезени во Република Македонија.

(4) Деловниот субјект треба да побара од Агенцијата мислење или одобрение за усогласеноста со пропишаните барања за производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната материјалите кои имаат намера да ги стават во промет на пазарот во Република Македонија, со цел мониторирање на безбедноста на употребата на овие производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната. Деловниот субјект за поднесеното барање за добивање мислење или одобрение плаќа надоместок за мислењето или одобрението во висина на стварно направените трошоци потребни за неговото издавање.

(5) Директорот на Агенцијата ги пропишува:

- општите барањата за безбедност на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната,

- правилата на добрата производна пракса за производство на материјалите и производите што доаѓаат во контакт со храната,

- групите на материјалите што доаѓаат во контакт со храната,

- посебните барања за безбедност што треба да ги исполнуваат специфичните групи на материјалите што доаѓаат во контакт со храната (листите на авторизирани супстанции, листите на авторизирани супстанции кои можат да се додадат на интелегентните материјали, критериумите за чистота на супстанцииите, специфичните услови на употреба на супстанцииите кои се користат во материјалите, просечна граница на мигрирање и специфична граница на мигрирање на супстанцииите во храната и други барања);

- посебните барања за безбедност на рециклираните пластични производи и материјали што доаѓаат во контакт со храна, постапката за одобрување на процесите на рециклирање на пластични производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната и означувањето на рециклираните пластични производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната,

- посебните барања за безбедност што треба да ги исполнуваат индивидуални супстанции или групи на супстанции кои се користат за производство на материјали и производи што доаѓаат во контакт со храната и

- процедурите за авторизација на супстанции или групи на супстанции кои се користат за производство на материјали и производи што доаѓаат во контакт со храната по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(6) Директорот на Агенцијата ги пропишува постапката за издавање на мислење и/или одобрение, форма и содржина на барањето, потребната документација и висината на трошоците во постапка за авторизација и висина на трошоци во постапката за издавање мислење и/или одобрение по барање на странката, за производство и увоз на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 59-а

Трошоците за постапките утврдени во членовите 13, 55, 56, 57 и 58 од Законот за безбедност на храната и членовите 29-г утврден во членот 4 од овој закон, член 30-а утврден во членот 5 од овој закон, член 54 утврден во членот 11 од овој закон, член 54-а и 54-б утврдени во членот 12 од овој закон, член 58-а утврден во членот 15 од овој закон и членот 59 став (6) утврден во членот 16 од овој закон, се на товар на операторите со храна и се сопствени приходи на Агенцијата и истите ќе се уплаќаат на сметката на Агенцијата.

ГЛАВА IV

ПОСЕБНИ ХИГИЕНСКИ БАРАЊА ЗА ХРАНА ОД ЖИВОТИНСКО ПОТЕКЛО

Член 60

Општи одредби за храна од животинско потекло

(1) Со одредбите од оваа глава од законот се утврдуваат посебните барања кои треба да ги исполнат операторите со храна за храна од животинско потекло. Одредбите од оваа глава ги дополнуваат општите барања за хигиена на храна пропишани во овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон кои се однесуваат на преработени и непреработени производи од животинско потекло.

(2) Одредбите на оваа глава од законот не се применуваат на храна која содржи производи од растително потекло и преработени производи од животинско потекло. Доколку преработени производи од животинско потекло се употребени за производство на производи составени и од производи од растително потекло и преработени производи од животинско потекло одредбите на оваа глава ќе се применат при нивно производство и ракување.

(3) Одредбите на оваа глава од законот не се применуваат на:

- 1) примарно производство за приватна домашна употреба;
- 2) домашна подготовка, манипулирање и складирање на храната за приватна домашна потрошувачка;
- 3) директно снабдување, од страна на производителот, на мали количества примарни производи до крајните потрошувачи или до локалните малопродажни трговци кои директно го снабдуваат крајниот потрошувач;

4) директно снабдување од страна на мали производители на мали количини од месо од живина и зајаци заклани на фарма до краен потрошувач или до локален малопродажен објект кој директно снабдува такво месо до краен потрошувач како свежо месо и

5) ловци кои снабдуваат мали количини на дивеч или месо од дивеч директно до краен потрошувач или до локален малопродажен објект кој директно го снабдува крајниот потрошувач.

(4) Одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон се применуваат на малопродажба кога се врши снабдување на храна од животинско потекло до друг објект, освен кога:

1) се врши само складирање и транспорт, при што посебните барања за температурен режим предвидени со овој закон се применуваат или

2) се врши снабдување на храна од животинско потекло од малопродажен објект до друг малопродажен објект само во согласност со овој закон и претставува маргинална, локална и ограничена активност.

(5) Одредбите на оваа глава ќе се применуваат без оглед на:

1) важечките прописи кои се однесуваат на јавното здравје и здравствената заштита на животните, вклучително и построги правила за превенција, контрола и сузбивање на одредени трансмисивни спонгиформни енцефалопатии;

2) прописите за благосостојба на животните;

3) прописите кои се однесуваат на идентификација на животните и следење на производите од животинско потекло и

4) производство, преработување, дистрибуцијата и употребата на ветеринарно-медицински производи и медицирана храна за животни.

(6) Директорот на Агенцијата ги пропишува условите за директно снабдување, од страна на производителот, на мали количества примарни производи до крајните потрошувачи или до локалните малопродажни трговци кои директно го снабдуваат крајниот потрошувач, директно снабдување од страна на мали производители на мали количини од месо од живина и зајаци заклани на фарма до краен потрошувач или до локален малопродажен објект кој директно снабдува такво месо до краен потрошувач како свежо месо, ловци кои снабдуваат мали количини на дивеч или месо од дивеч директно до краен потрошувач или до локален малопродажен објект кој директно го снабдува крајниот потрошувач по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 61

Услови за ставање во промет на храна од животинско потекло

(1) Храната од животинско потекло треба да биде набавена, манипулирана, означена и етикетирана во согласност со прописите за безбедност на храната и ветеринарното здравство и да биде придружена со соодветен документ согласно со прописите за ветеринарно здравство. Сопствениците и другите одговорни лица за објектите на местото на испорака и потекло се должни да ги преземат сите неопходни мерки со цел дадената храна од животинско потекло да ги исполнува пропишаните ветеринарни барања во сите фази на производство, складирање, промет и превоз.

(2) За време на превозот, пратките на храна од животинско потекло треба да бидат придружувани со комерцијален документ за пратката, а во случаи кога е утврдено со закон и со ветеринарно-здравствен сертификат, односно друг документ издаден од официјален ветеринар. Овие документи треба да се чуваат во период од најмалку две години, сметано од денот на издавање и да бидат достапни за увид на барање на Агенцијата.

(3) Доколку при превоз има неколку места на дестинација, производите мораат да бидат групирани во толку пратки колку што има места на дестинација. Секоја пратка мора да биде придружена со документи од ставот (2) на овој член.

(4) Комерцијалниот документ за пратката се издава од страна на одговорното лице на операторот со храна кој ја испорачува храната и со него се потврдува дека наведената пратка на храна од животинско потекло ги исполнува барањата согласно со прописите за безбедност на храна и ветеринарно здравство.

(5) Директорот на Агенцијата ги пропишува формата, содржината и начинот на издавањето на комерцијалниот документ, начините на обезбедување на следливост и роковите за чување, како и посебните услови кои треба да ги исполнуваат пратките на храна од животинско потекло кои се ставаат во промет и условите што треба да се исполнат во внатрешниот промет со храна од животинско потекло по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 62

Посебни обврски за операторите со храна од животинско потекло

(1) Операторите со храна треба да ги исполнат посебните хигиенски услови за храна од животинско потекло утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Операторите со храна треба да употребуваат само проточна или чиста вода за да ја отстранат површинската контаминација на производите од животинско потекло, освен доколку употребата на друга супстанција е одобрена во согласност со постапките наведени во ставот (3) од овој член.

(3) Директорот на Агенцијата го пропишува начинот на одобрување и начинот на користење на супстанциите дозволени за отстранување на површинска контаминација на храна од животинско потекло по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 63

Здравствен печат и идентификациона ознака

(1) Операторите со храна со животинско потекло и објектите кои подлежат на одобрување во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, не смеат да ставаат во промет производи доколку тие не се означени со:

1) здравствен печат во согласност со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон или

2) за производи за кои не е потребен здравствен печат, идентификациона ознака ставена од страна на операторот со храна во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Операторите со храна и објектите кои подлежат на регистрирање во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон можат да ставаат идентификациона ознака на производ од животинско потекло, ако истиот е произведен во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(3) Операторите со храна не смеат да го отстранат здравствениот печат од месото, ставен во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, освен ако не го расекуваат и понатаму обработуваат.

(4) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува формата и содржината на здравствениот печат и идентификационата ознака, како и начинот на нивна апликација по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 64

Увоз на производи од животинско потекло

(1) Храната од животинско потекло која се увезува во Република Македонија со цел за ставање во промет мора да ги задоволува барањата од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон или доколку постои посебен меѓународен договор меѓу Република Македонија и земјата извозник со условите содржани во истиот.

(2) Храната од животинско потекло може да се увезува во Република Македонија, доколку потекнува од:

1) земјите членки на Европската унија или нејзини делови и трети земји или делови на трети земји кои се на листата на трети земји од кои е дозволен увоз во Европската унија која ја составува и ажурира Европската комисија;

2) трети земји или делови од трети земји кои се наоѓаат на листата која ја составува и ажурира Агенцијата. Третата земја се воведува на листата доколку во неа Европската унија или Агенцијата извршила контрола и утврдила дека се исполнети соодветни гаранции. Третата земја може да се воведе на листата на одобрени земји и без извршена контрола доколку Агенцијата врз основа на анализа на документација утврди дека се исполнети соодветни гаранции и

3) објектот од кој бил испратен производот и во кој истиот бил добиен, подготвен или складиран, се наоѓа на листата на објекти на земјите членки на Европската унија, листата на објекти од трети земји од кои е дозволен увоз во Европската унија која ја составува и ажурира Европската комисија и листа на одобрени објекти од трети земји составен од Агенцијата.

(3) Храната од животинско потекло може да се увезува во Република Македонија доколку ги исполнува:

1) барањата од овој закон, вклучувајќи ги и барањата за здравствен печат и идентификациона ознака;

2) условите за увоз пропишани во согласност со прописите кои ги регулираат контролите при увоз на производи од животинско потекло и

3) барањата од областа на ветеринарното законодавство за сертификати и придружни документи.

(4) Операторот со храна кој увезува храна од друга земја е должен да го пријави пристигнувањето на сите пратки до официјалниот ветеринар на место на дестинацијата во согласност со прописите за ветеринарно здравство.

(5) Директорот на Агенцијата ги пропишува начинот, содржината и фреквенцијата на прегледот на пратките на храна од животинско потекло од увоз на местото на дестинација и случаите во кои прегледот се врши, како и начинот на пријавување на пратките од страна на операторот со храна по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(6) Директорот на Агенцијата ги пропишува Листите на земји и објекти од кои е одобрен увоз на храна од животинско потекло, како и содржината и формата на сертификатите и другите придружни документи на храната од животинско потекло која се увезува и условите кои треба да ги исполни храната што се увезува по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 65

Посебни обврски за одгледувачите на животни и операторите со храна од животинско потекло

(1) Одгледувачите на животни и операторите со храна од животинско потекло се должни:

1) секое одгледувалиште кое става во промет фармски животни, како и секое правно или физичко лице вклучено во трговијата со такви животни, претходно да биде регистрирано кај Агенцијата и да подлежи на прописите од областа на ветеринарното здравство;

2) лицето кое е одговорно за објектот за почетна преработка на примарни производи од животинско потекло, да ги преземе сите неопходни мерки при спроведувањето на внатрешна проверка, а особено да:

а) ги прифати само оние животни, доставени директно или преку посредник, за кои производителот гарантира дека времето на излачување на аплицираните ветеринарно-медицински производи е запазено и

б) фармските животни или производи внесени во објектот не содржат:

- резидуи кои го надминуваат максимумот на дозволеното ниво и
- траги од забранети супстанции или производи;

3) производителите или одговорните лица од точките 1 и 2 на овој став да ставаат во промет само:

а) животни на кои не се аплицирани недозволените супстанции или производи, или кои не се предмет на недозволен третман согласно со овој закон;

б) животни на кои се аплицирани одобрени производи или супстанции доколку е запазен периодот на излачување пропишан за овие производи или супстанции и

в) производи добиени од животните наведени во точката 3 потточки а) и б) од овој став и

4) онаму каде што животното се носи од страна на правно или физичко лице кое не е производител во објект за колење обврските пропишани во точката 4 од овој став се пренесуваат на овие лица.

(2) Заради примена на одредбите од ставот (1) на овој член, без оглед на важечките прописи за ставање во промет на различни производи, Агенцијата обезбедува:

1) страните кои се вклучени во прометот да ги применуваат принципите за мониторинг на квалитет на производниот ланец и

2) да ги подобрат мерките преземени за внатрешен мониторинг на идентификационите ознаки или ознаките кои се ставаат на производите.

(3) Сопствениците на животните, операторите со храна, ветеринарните лекари, мора да се придржуваат до пропишаните превентивни мерки и одредените рокови на каренца, при употреба на ветеринарно-медицинските препарати и други супстанции кои можат да се пренесат на храната од производите од животинско потекло, за да се спречи појава на резидуи од недозволените или забранетите препарати и супстанции во храната од животинско потекло.

(4) Сопственикот на животните е должен да поседува и тековно ажурира евиденција за примена на ветеринарно-медицинските препарати и медицирана храна за животни кај животните кои се во негова сопственост, а чии производи се наменети за исхрана на луѓето.

(5) Животните наменети за колење можат да се носат за колење, единствено ако постои документ на сопственикот/производителот дека животните не се третирани со забранети или недозволените супстанции, а во случај на третман со ветеринарно-медицинските препарати дека е поминато времето на каренца.

(6) Производите од животинско потекло кои се наменети за исхрана на луѓето, кои содржат или содржат во количества повисоки од дозволените нивоа на резидуи или други контаминенти кои се штетни за здравјето на луѓето не смеат да се ставаат во промет за исхрана на луѓето.

(7) Директорот на Агенцијата може заради заштита на здравјето на луѓето да забрани употреба и третман на одредени ветеринарно-медицински препарати, хормони и други супстанции и производи кај одредени видови и категории на животни.

(8) Директорот на Агенцијата ги пропишува начинот на водење на евиденција за примена на ветеринарно-медицинските препарати и медицирана храна за животни на ниво на одгледувалиште од страна на сопственикот на животни и ветеринарните лекари, и мерките и активности кои операторите со храна од животинско потекло треба да ги преземат за спречување и елиминација на присуство на резидуи од ветеринарно-медицинските препарати и забранети и неодобрани супстанции во храната од животинско потекло и формата и содржината на документот кој треба да ги прати животните наменети за колење за исхрана на луѓето и формата и содржината на документот кој одгледувачите на животни чии производи се користат во исхраната на луѓето треба да го достават на операторите за почетна преработка на примарни производи од животинско потекло по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 66

Општи барања за здравствена заштита на животните

(1) Агенцијата обезбедува во сите фази на производство, преработка и дистрибуција на производи од животинско потекло, операторите со храна да не предизвикуваат ширење на болести кои се пренесуваат на животните.

(2) Производите од животинско потекло мора да бидат добиени од животни кои ги исполнуваат условите за здравствена состојба на животните утврдени во прописите од областа на ветеринарното здравство.

(3) Производите од животинско потекло мора да бидат добиени од животни кои:

1) не доаѓаат од одгледувалишта, објекти, или делови од Република Македонија кои подлежат на ограничувања заради здравствената заштита на животните, кои се применуваат на животни и производи пропишани со прописите од областа на ветеринарното здравство;

2) во случај на месо и производи од месо, не се заклани во објект во кој животни сомнителни или заразени со некоја од болестите регулирани со прописите од областа на ветеринарното здравство, трупови или делови од такви животни, биле присутни за време на колењето или процесот на преработување, освен ако таквото сомневање не е исклучено и

3) во случај на животни и производи од аквакултура, се во согласност со прописите од областа на ветеринарното здравство.

(4) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува барањата кои треба да ги исполнуваат животните и производите од животинско потекло во сите фази на производство, преработка и дистрибуција на производи од животинско потекло и условите за здравствена состојба на животните за да не предизвикуваат ширење на болести кои се пренесуваат на животните по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 67

Исклучоците од општите барања за здравствена заштита на животните

(1) По исклучок од членот 65 на овој закон и одредбите за усогласување на мерките за контрола на болести согласно со прописите од областа на ветеринарното здравство, Агенцијата може да одобри производство, преработка и дистрибуција на производи од животинско потекло која потекнува од делови на Република Македонија кои се предмет на ограничување од аспект на здравјето на животните, но кои не доаѓаат од одгледувалиште кое е заразено или сомнително на зараза:

1) пред да се изложат на соодветен третман, производите да се добиени, со нив да е постапувано, да се транспортирани и складирани одвоено или во различно време од производи кои ги исполнуваат условите за здравствена заштита на животните и условите за транспорт надвор од делот од Република Македонија кој е предмет на здравствено ограничување за животните, а се одобрени од Агенцијата;

2) производите кои треба да се изложат на третман јасно да се идентификувани;

3) производите да подлежат на третман кој овозможува да биде отстранет здравствениот проблем кај истите и

4) третманот да се применува во објекти одобрени за таа цел од Агенцијата.

(2) Онаму каде што здравствената состојба тоа го дозволува, Агенцијата може да дозволи натамошни отстапки од утврдените барања во членот 61 од овој закон, под услов да не биде нарушен степенот за заштита од болести кај животните, имајќи ги предвид:

1) посебните карактеристики на болеста кај одделни видови и

2) тестирањата или мерките на кои животните мора да подлежат.

(3) Директорот на Агенцијата ги пропишува исклучоците во однос на ставот (1) од овој член и начинот на постапување со производите од ставовите (1) и (2) на овој член по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 68

Програми за контрола на зоонози

(1) Операторите со храна од животинско потекло може да воспостават програми за контрола на зоонози кои ќе ги опфатат сите фази на производство, преработка и дистрибуција. Оваа програма може да биде дел од повеќегодишен контролен план согласно со членот 99 на овој закон.

(2) Ако операторите со храна или здруженијата кои нив ги застапуваат, сакаат нивните програми за контрола на зоонози да бидат дел од повеќегодишниот контролен план, треба да ги поднесат нивните програми за контрола до Агенцијата за одобрување.

(3) Агенцијата ги одобрува програмите за контрола поднесени според ставот (2) од овој член, доколку се во согласност со условите наведени во прописите од областа на ветеринарното здравство и со целите на повеќегодишниот контролен план.

(4) Агенцијата води евиденција на одобрените програми за контрола на зоонози на операторите со храна од животинско потекло.

(5) Операторите со храна од животинско потекло, еднаш годишно поднесуваат извештај за спроведување и за резултатите од нивните програми за контрола на зоонози до Агенцијата.

Член 69

Официјални контроли на објекти и оператори со храна од животинско потекло

(1) Официјалниот ветеринар врши инспекција во објекти и оператори со храна од животинско потекло во согласност со одредбите уредени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и прописите од областа на ветеринарно здравство.

(2) Официјалните ветеринарни техничари можат да му помагаат на официјалниот ветеринар при вршењето на контролите во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и прописите од областа на ветеринарно здравство, за што одговараат за својата работа.

(3) Агенцијата може да дозволи персонал од кланицата да помага при вршењето на официјалните контроли при изведувањето на одредени посебни задачи, вклучувајќи земање на примероци и тестирања, под надзор на официјален ветеринар, при контрола на месо од живина и зајаци во согласност со прописите од областа на ветеринарното здравство.

(4) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува начинот и постапката за:

1) официјалните контроли кои ги вршат официјалните ветеринари во објекти и операторите за храна од животинско потекло;

2) ставање на здравствен печат на труповите на домашните чапункари и копитари, сите цицачи одгледувани како дивеч освен зајаци, крупен одгледуван дивеч, како и полутки, четвртинки и половинки расечени на три дела;

3) асистенцијата на официјалните ветеринари од страна на официјалните ветеринарни техничари;

4) земање на примероци и тестирање и

5) обука на официјалните ветеринари, официјалните ветеринарни техничари и персонал од операторите со храна од животинско потекло по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(5) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува минималниот број и структурата на персонал за вршење на официјални контроли и фреквенција на официјални контроли, потребниот персонал од кланиците овластени да им помагаат на официјалните ветеринари при вршењето на официјалните контроли при преглед на свежо месо од живина и зајаци по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 70

Програма за мониторинг

(1) Агенцијата го организира мониторингот за безбедноста на храната согласно со методологијата за спроведување на мониторингот.

(2) Директорот на Агенцијата ја пропишува методологијата за спроведување на мониторингот за безбедноста на храната по однос на начинот и постапката за утврдување на составот, висината на нутритивните состојки, контаминентите и адитивите во храната по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(3) Мониторингот за безбедноста на храната се спроведува преку: мерење, следење, оцена и контрола на одредени состојки на храната, состојба на храната, кои овозможуваат исполнување на општите и посебните барања за безбедност на храната и следење на состојбата на безбедноста на храна.

(4) Податоците од мониторингот за безбедноста на храната се јавни, освен ако со закон поинаку не е определено.

(5) Мониторингот за безбедноста на храната се врши врз основа на годишна програма за мониторинг, која ја донесува Владата на Република Македонија на предлог на Директорот на Агенцијата.

(6) Програмата од ставот (5) на овој член се изготвува согласно со целите и приоритетите за контрола од Повеќегодишниот контролен план од членот 99 на овој закон.

(7) Агенцијата може да донесе и посебна програма за контрола и превентива на одделни физички, хемиски и биолошки опасности во определени видови или категории храна.

(8) Средствата за спроведување на програмата од ставот (5) на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Член 71

План за надзор и мониторинг на резидуи и недозволен супстанции

(1) Мониторинг над одгледувањето на животни и примарното производство на храна од животинско потекло се врши заради откривање на присуство на резидуи и недозволен супстанции кај живи животни, производи и сировини од животинско потекло.

(2) Агенцијата изготвува годишен план за мониторинг на резидуи и недозволен супстанции кај живи животни, производи и сировини од животинско потекло. Овој план може да биде дел од повеќегодишниот план согласно со членот 99 од овој закон.

(3) Кога испитувањата потврдиле дека сомневањата се основани, трошоците кои произлегуваат од анализите направени во согласност со овој член се на товар на сопственикот или лицето кое е одговорно за животните или производите.

(4) Трошоците кои произлегуваат од уништувањето на животните, кај кои е утврден позитивен резултат или е утврдено дека животните се позитивни, се на товар на сопственикот на животните.

(5) Директорот на Агенцијата објавува листа на супстанции и производи кои се забранети за употреба кај животните чии производи се употребуваат во исхраната на луѓето по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(6) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува начинот на вршење на мониторинг и контрола на присуството на резидуи и контаминенти во живите животни и храната од животинско потекло, начинот на вршење на официјалните контроли и постапките за мониторинг и контрола на резидуи и недозволен супстанции и мерките кои се преземаат во случај на сомнение и на позитивен наод на присуство на резидуи и недозволен супстанции, општите и посебните барања и услови и активности кои треба да ги исполнат и спроведат операторите со храна за спречување и елиминирање на појавата на присуство на резидуи и контаминенти во живите животни и храната од животинско потекло, листа на супстанции со максимално дозволено ниво на резидуи во храната од животинско потекло по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 72

Мониторинг на зоонози и предизвикувачи на зоонози

(1) Агенцијата спроведува мониторинг на зоонози и предизвикувачи на зоонози со цел да ги идентификува и карактеризира опасностите, да ја процени изложеноста и да го утврди ризикот поврзан со зоонози и предизвикувачи на зоонози.

(2) Мониторинг ќе се врши во сите фази на ланецот на храна, во фаза која е најсоодветна за одредена зооноза и предизвикувачи на зоонози.

(3) Агенцијата донесува повеќегодишен контролен план за мониторинг на зоонози и предизвикувачи на зоонози.

(4) Директорот на Агенцијата по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија поблиску ги пропишува начинот на вршење на официјалните контроли и постапките за мониторинг на зоонози и предизвикувачи на зоонози како и одредени алиментарни инфекции и интоксикации, мерките кои се преземаат во случај на сомнение и на позитивен наод на присуство на зоонози и предизвикувачи на зоонози и одредени алиментарни инфекции и интоксикации во согласност со епидемиолошката и епизоотолошката состојба, општите и посебните барања и услови и активности кои треба да ги исполнат и спроведат операторите со храна за спречување и елиминирање на појавата на зоонози и алиментарните инфекции и интоксикации, мерките за превентива, контрола и ерадикација на зоонозите и алиментарните инфекции и интоксикации и начинот на вршење на официјални контроли на салмонела и други зоонози како и одредени алиментарни инфекции и интоксикации.

Член 73

Мониторинг на антимикробната отпорност

(1) Агенцијата врши мониторинг на антимикробната отпорност со цел да обезбеди усогласеност со барањата пропишани со овој закон за да се овозможи добивање на компаративни податоци за појавата на антимикробна отпорност кај предизвикувачите на зоонози, доколку тие претставуваат закана за јавното здравје или други предизвикувачи.

(2) Директорот на Агенцијата донесува петгодишна Програма за антимикробна отпорност по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(3) Директорот на Агенцијата ги пропишува начинот на вршење на официјалните контроли и постапките за мониторинг на антимикробната отпорност и мерките кои се преземаат во случај на сомнение и на позитивен наод на антимикробната отпорност и општите и посебните барања и услови и активности кои треба да ги исполнат и спроведат операторите со храна за спречување и елиминирање на појавата на антимикробна отпорност, начинот на следење, превентива и контрола на антимикробната резистенција кај животните по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(4) Средствата за спроведување на програмата од ставот (2) на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Член 74

Епидемиолошки испитувања на појави на алиментарни заболувања

(1) Агенцијата обезбедува по добивањето на информациите за појава на алиментарно заболување од страна на операторот со храна или друго физичко и правно лице и од страна на Државниот санитарен и здравствен инспекторат, храната или примерокот од истата да е сочувана на начин кој ќе овозможи испитување во лабораториите или испитувања на алиментарни заболувања.

(2) Агенцијата ја испитува појавата на алиментарните заболувања во соработка со органите на државната управа надлежни од областа на здравството.

(3) Одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член се применуваат без оглед на постојните одредби за безбедност на храната, рано пред управување и систем на мерки за превенција и контрола на преносливи болести кај луѓето, хигиена на храна и општите барања согласно со закон, особено оние кои се однесуваат на итните мерки и постапки за повлекување на храната од промет.

(4) Директорот на Агенцијата во согласност со Министерството за здравство поблиску ги пропишува начинот и постапките на вршење на официјалните контроли, начинот на вршење на епидемиолошки испитувања на болести преносливи со храна и мерките кои се преземаат во случај сомнение и на позитивен наод на болести преносливи со храна и општите и посебните барања и услови кои треба да ги исполнат операторите со храна за спречување и елиминирање на појавата на алиментарни заболувања по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

ДЕЛ V ОФИЦИЈАЛНИ КОНТРОЛИ НА ХРАНАТА

ГЛАВА I Општи обврски и принципи на официјалните контроли

Член 75

Општи обврски во однос на организацијата на официјалните контроли

(1) Агенцијата спроведува официјални контроли со соодветна зачестеност, врз основа на анализа на ризикот, а особено за:

1) утврдениот ризик поврзан со животните, храната, прометот со храна, користење на храна или кој било процес, материјал, дејност или работа кои можат да влијаат врз безбедноста на храна, здравствената заштита на животните или благосостојбата на животните;

2) документацијата за операторите со храна од извршените претходни контроли во однос на усогласеноста со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон или со одредбите за здравствена заштита и благосостојба на животните;

3) соодветноста на претходно извршените внатрешни проверки и

4) информациите кои можат да укажат на неусогласеност со одредбите од овој закон.

(2) Официјалните контроли се вршат без претходна најава, освен во случај кога е неопходно претходно известување на операторите со храна. Официјалните контроли можат да се вршат и без да бидат испланирани.

(3) Официјалните контроли се вршат во сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храна. Тие вклучуваат контроли на бизниси со храна, на користење на храна, на складирање на храна, на секој процес, материјал, супстанција, активност вклучувајќи го и транспортот на храна и на живи животни.

(4) Официјалните контроли се применуваат при ставање во промет на храна и при увоз и извоз.

(5) Агенцијата ги презема сите неопходни мерки за да обезбеди производите наменети за извоз да се контролираат под услови и начин како и производите наменети за ставање во промет.

Член 76

Општи одредби за официјалните контроли

(1) Операторите со храна се должни да дадат потребна помош за да се обезбеди официјалните контроли кои ги врши Агенцијата да бидат ефикасно изведени, и тоа:

1) да дозволат пристап до сите објекти, простории, инсталации или друга инфраструктура и

2) да овозможат достапност до секој документ и евиденција кој го бара Агенцијата за процена на состојбата.

(2) Агенцијата спроведува официјални контроли за да ја провери усогласеноста на операторите со храна со барањата на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, прописите за нуспроизводи од животинско потекло и прописите за ветеринарно здравство.

(3) Официјалните контроли од ставот (2) на овој член вклучуваат:

1) проверки на добрата хигиенска пракса и процена на опасностите на критичните контролни точки;

2) официјални контроли на храната и

3) други проверки утврдени со прописите донесени на основа на овој закон.

(4) Со контролите на добрата хигиенска пракса треба да се докаже дека операторите со храна ги применуваат континуирано и исправно постапките особено во поглед на:

1) проверки на информации за ланецот на исхрана;

2) конструкција на објектите и одржување на просториите и опремата;

3) предоперативна, оперативна и постоперативна хигиена;

4) лична хигиена;

5) обука за хигиенски и работни постапки;

6) контрола на штетници;

7) квалитет на вода;

8) контрола на температура и

9) контроли на храната која влегува и излегува од објектот, како и секоја придружна документација.

(5) Со контролите на НАССР заснованите постапки треба да се докаже дека операторите со храна ги применуваат таквите постапки континуирано и исправно, имајќи ги предвид постапките за давање гаранции за исполнување на барањата утврдени во прописите кои се однесуваат на општите НАССР принципи, а особено треба да утврди дали постапките гарантираат дека храната:

1) е во согласност со микробиолошките критериуми;

2) е во согласност со барањата за резидуи, контаминенти и забранети супстанции утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и

3) не содржи физички опасности, како што се туѓи тела.

(6) Кога во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, операторот со храна користи постапки наведени во упатствата за примена на НАССР принципите, а не воспоставува свои постапки, официјалната контрола треба да ја опфати правилната примена на тие упатства.

(7) Агенцијата спроведува верификување на усогласеноста со барањата во однос на примената на идентификационите ознаки да се врши во сите објекти одобрени во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, како дополнување на верификација на усогласување со други барања за следење.

(8) При спроведувањето на официјалните контроли, Агенцијата особено треба да:

1) одреди дали персоналот и неговите активности во објектот во сите фази на производствениот процес се во согласност со барањата наведени во ставот (1) од овој член, како и да спроведе тестови за начинот на вршење на активностите на персоналот, со цел да утврди дека при нивното вршење, персоналот ги исполнува пропишаните барања со овој закон;

2) ја верификува евиденција на операторот со храна;

3) земе примероци за лабораториски анализи кога е неопходно и

4) ги документира извршените контроли и наодите од контролата.

(9) Природата и интензитетот на официјалните контроли на секој објект поединечно, зависи од проценетиот ризик. За оваа цел Агенцијата ги проценува:

- 1) ризикот по здравјето на луѓето и животните;
- 2) благосостојбата на животните во случај на кланици;
- 3) видот и поврзаноста на спроведените процеси и
- 4) евиденцијата на операторот со храна во однос на усогласеноста со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(10) Директорот на Агенцијата ги пропишува општите правила на организација и спроведување на официјалните контроли кои се спроведуваат за верификација на исполнување на прописите за безбедност на храна, исхрана на животните, здравствена заштита и благосостојба на животните од аспект на безбедност на храната по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(11) Директорот на Агенцијата ги пропишува и начинот на вршење на официјалните контроли на храната, начинот на вршење на контроли во внатрешниот промет од аспект на внатрешниот пазар, извозот во трети земји, земање мостри на место на дестинција и модел на сертификати и други документи и известувања за инспекциски контроли во внатрешниот пазар и начинот за вршење на официјалните контроли за верификација на прописите за здравствена заштита и благосостојба на животните, безбедност на храна и храната за животните по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 77

Оперативни критериуми за Агенцијата

(1) Агенцијата обезбедува:

1) ефективно и соодветно спроведување на официјалните контроли на живи животни, храна и храна за животни во сите фази на производство, преработка и дистрибуција;

2) персоналот кој ги спроведува официјалните контроли да нема конфликт на интереси;

3) да има на располагање адекватен лабораториски капацитет и доволен број на соодветно квалификуван и искусен персонал, така што официјалните контроли и задачите за контрола да бидат спроведени ефективно и ефикасно;

4) да има соодветни и добро одржувани простории и опрема за да се обезбеди персоналот да ги изведува официјалните контроли ефективно и ефикасно;

5) да има планови за итни мерки и да е подготвен да ги спроведува таквите планови во случај на опасност и

6) операторите со храна и храна за животни се должни да обезбедат спроведување на која било инспекција спроведена во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и да и помагаат на Агенцијата во извршувањето на нејзините задачи.

(2) Агенцијата обезбедува ефикасна и ефективна координација меѓу сите вработени вклучени во спроведувањето на официјалните контроли на сите нивоа, вклучувајќи ги активностите за заштита на животната средина и заштита на здравјето на луѓето и животните.

(3) Агенцијата обезбедува непристрасност, квалитет и конзистентност на официјалните контроли на сите нивоа. Критериумите од ставот (1) на овој член мора да бидат целосно почитувани од целиот персонал на кого му е доделена надлежност за спроведување на официјалните контроли.

(4) Кога повеќе од една организациона единица од Агенцијата е надлежна за спроведување на официјални контроли, се обезбедува ефикасна и ефективна координација и соработка меѓу нив.

(5) Агенцијата воспоставува и спроведува внатрешна контрола, воспоставува и спроведува внатрешна ревизија на официјалните контроли и презема соодветни мерки во зависност од резултатите со цел утврдување дали се постигнати целите на овој закон и прописите од областа на здравствена заштита и благосостојба на животните храната за животни и други прописи во надлежност на Агенцијата. Внатрешна ревизија на официјалните контроли се спроведуваат на независен, професионален и транспарентен начин.

(6) Со цел независен надзор на внатрешната ревизија на официјалните контроли, директорот на Агенцијата формира Комитет за внатрешна ревизија на официјалните контроли составен од пет члена, од кои два члена се од редовите на вработените во Агенцијата и три надворешни члена кои имаат познавање и искуство од областа на стандардите за внатрешна ревизија и законодавството.

(7) За извршената внатрешна ревизија на официјалните контроли Комитетот за внатрешна ревизија на официјалните контроли доставува извештај со утврдени препораки до директорот на Агенцијата.

(8) Надворешните членови на Комитетот за внатрешна ревизија на официјалните контроли имаат право на надоместок на трошоци за учество во работењето на Комитетот.

(9) Надоместокот за трошоците за учество на надворешните членови на Комитетот за внатрешна ревизија на официјалните контроли се определува врз основа на времето потребно за спроведување на ревизијата.

(10) Директорот на Агенцијата го пропишува:

- начинот и постапката за спроведување на внатрешната контрола во Агенцијата,
- начинот и постапката за спроведување на внатрешната ревизија на официјалните контроли,
- начинот и постапката за формирање и работа на Комитет за внатрешна ревизија на официјалните контроли,
- висината на надоместокот за трошоците за учество на надворешните членови на Комитетот за внатрешна ревизија на официјалните контроли и по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 78

Доделување на специфични задачи поврзани со официјалните контроли

(1) Агенцијата може да додели специфични задачи поврзани со официјални контроли на едно или повеќе контролни тела назначени во согласност со ставовите (2), (3) и (4) на овој член, според листа на задачи определена од Агенцијата.

(2) Агенцијата може да додели специфични задачи на одредено контролно тело само ако:

1) постои точен опис на задачите кои може да ги врши контролното тело и се утврдени условите под кои тоа може да ги спроведува истите;

2) постои доказ дека контролното тело:

а) е стручно, има опрема и инфраструктура која е потребна за спроведување на задачите кои му се доделени;

б) има доволен број на соодветен квалификуван и искусен персонал и

в) е непристрасно и без конфликт на интереси во однос на вршење на задачите кои му се доделени;

3) контролното тело работи и е акредитирано во согласност со општите критериуми на Европските стандарди ЕН 45004 за работа на разни типови на тела кои вршат инспекција и/или други стандарди кои се однесуваат на доделените задачи, доколку се поважни;

4) лабораториите работат во согласност со релевантните меѓународни ISO стандарди;

5) контролното тело ги проследува резултатите од извршените контроли на Агенцијата редовно и на барање на Агенцијата. Доколку резултатите од контролите укажуваат на неусогласеност или постои голема веројатност за неусогласеност, контролното тело треба веднаш да ја информира Агенцијата и

6) постои ефикасна и ефективна координација меѓу Агенцијата која ги доделува задачите и контролното тело.

(3) Агенцијата кога е неопходно, организира аудит или инспекции на контролните тела. Ако како резултат на аудитот или инспекцијата, се покаже дека таквите тела не успеале да ги спроведат правилно задачите кои им се доделени, Агенцијата може да го повлече назначувањето без одлагање, доколку контролното тело не успее да преземе навремено соодветни и корективни мерки.

(4) Кога сака да назначи контролно тело за специфична контролна задача, Агенцијата за тоа треба да го извести министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство. Во известувањето треба особено да се наведе:

1) надлежниот орган што ќе ја додели задачата;

2) задачата која се планира да се додели и

3) контролното тело кое треба да се назначи.

(5) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува условите и начинот за назначување на контролното тело по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 79

Назначени лаборатории

(1) Лабораториска поддршка за потребите на Агенцијата вршат национални референтни и овластени лаборатории согласно со посебните прописи од областа на безбедност на храна и здравството, ветеринарно здравство, здравјето на растенијата и земјоделството.

(2) Лабораториите се назначуваат од Директорот на Агенцијата за вршење на одделни активности за потребите на Агенцијата.

(3) Лабораториските испитувања и анализи на храната и предметите и материјалите што доаѓаат во контакт со храна, за потребите на операторите со храна, го вршат акредитирани лаборатории.

(4) Акредитација на лабораториите од ставот (4) на овој член се врши во согласност со прописите за акредитација.

(5) Лабораториите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член, при вршење лабораториски испитувања и анализа на храната и храната за животни како и материјалите и предметите што доаѓаат во контакт со храната, доколку добијат резултат со кој што се утврдува неусогласеност со барањата за безбедност на храната и храната за животни како и материјалите и предметите што доаѓаат во контакт со храната, должни се веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа, да ја достават информацијата за добиениот резултат до Агенцијата.

(6) Лабораториите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член, при вршење лабораториска анализа на храната, доколку добијат резултат со кој што се утврдува неусогласеност со барањата за безбедност на храната во однос на микробиолошките критериуми, должни се веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа, да ја достават информацијата за добиениот резултат до Агенцијата и до Министерството за здравство.

Член 80

Национални референтни лаборатории

(1) Националните референтни лаборатории работат, се оценуваат и акредитираат во согласност со следните Европски стандарди:

1) EN ISO/IEC 17025 за „Општи барања за компетентност на лабораториите за тестирање и калибрирање" и

2) EN ISO/IEC 17011 за „Општи барања за стандардот на телата за акредитација".

(2) Акредитацијата и оценувањето на лабораториите наведени во ставот (1) од овој член кои вршат тестирање се однесуваат за поединечни тестови или за групи на тестови.

(3) Националните референтни лаборатории:

1) соработуваат со референтните лаборатории на Европската унија во нивната област на компетентност;

2) ги координираат активностите на назначените лаборатории, во нивната област на компетентност, кои вршат анализи на примероци во согласност со членот 79 од овој закон;

3) каде што е потребно, организираат споредбени тестирања меѓу националните назначени лаборатории и вршат дополнителна контрола на таквите споредбени тестирања;

4) ги проследуваат информациите од референтните лаборатории на Европската унија до Агенцијата и до националните назначени лаборатории;

5) обезбедуваат научна и техничка помош на Агенцијата за имплементација на координирани планови за контрола утврдени од страна на Агенцијата и

6) се одговорни за спроведување на други посебни обврски предвидени во согласност со постапката за овластување од членот 79 на овој закон, утврдена од страна на Агенцијата.

(4) Во зависност од видот на тестовите кои треба да се извршат, Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишуват условите кои треба да ги исполни референтната лабораторија по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 81

Методи на земање на примероци за вршење анализа

(1) Методите на земање на примероци за вршење на анализи користени при официјалните контроли треба да се во согласност со прописите за храна и храна за животни, или:

1) ако нема такви прописи, со одредбите од меѓународно признаени правила и протоколи, прифатени од Европскиот комитет за стандардизација - (CEN) или

2) кога одредбата од точката 1 на овој став не е применлива, со други методи кои одговараат за наменетите цели или се развиени во согласност со научни протоколи или

3) кога одредбите од точките 1 и 2 на овој став не се применливи, валидација на методите за анализа може да се направи внатре во лабораторијата во согласност со меѓународно прифатен протокол.

(2) Агенцијата воспоставува соодветни постапки со цел да го гарантира правото на операторите чии производи се предмет на земање на примероци и вршење анализи да поднесат барање за дополнително стручно мислење, без исклучок од обврската на Агенцијата за преземање на соодветни активности во случај на итност.

(3) Агенцијата особено, треба да обезбеди операторите да можат да добијат доволен број на примероци за дополнително стручно мислење, освен кога тоа е невозможно во случај на лесно расипливи производи или поради многу мало количество на расположлив супстрат.

(4) Примероците мора да бидат земени, обележани и со нив да се постапува на начин со кој ќе се гарантира правната и аналитичка вредност, во постапка пропишана согласно со овој закон.

(5) Сите позитивни наоди мора да бидат добиени или потврдени со користење на референтни методи изведени во национална референтна лабораторија.

(6) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува методите за земање на примероци и за вршење на анализи, вклучувајќи ги методите на потврда или референтните методи кои се користат во случај на оспорување (суперанализа), критериумите за изведување, параметрите за анализи, несигурноста на методот и постапки за потврдување на методите и правилата за толкување на резултатите по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 82

Лица кои вршат официјални контроли

(1) Агенцијата треба да обезбеди сите лица кои вршат официјални контроли да:

1) стекнале соодветна обука која им овозможува да ги вршат работите за кои се надлежни и да вршат официјални контроли на соодветен начин;

2) бидат во тек со новитетите од областа за која се квалификувани и ако е неопходно, да посетуваат редовно дополнителна обука и

3) имаат способност за мултидисциплинарна соработка.

(2) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува начинот и постапката за обуката на лицата кои вршат официјални контроли и начинот на проверка на стекнатото знаење по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 83

Барања за вработени лица

(1) Операторот со храна е должен да обезбеди во бизнисот со храна да работат лица кои ги исполнуваат условите утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон по однос на стручната подготовка, како и основните знаења за безбедност на храна, во согласност со правилата на добрата хигиенска пракса, како и за заштитата на животната средина.

(2) Операторот со храна е должен да обезбеди во бизнисот со храна да работат лица кои ги исполнуваат условите во поглед на здравствената состојба, а здравствените прегледи за утврдување на истата се вршат во согласност со прописите од областа на заштита од заразни болести.

(3) Утврдувањето, на здравствената состојба од ставот (2) на овој член, се спроведува на товар на средствата на операторите со храна.

(4) Директорот на Агенцијата ги пропишува поблиските барања по однос на стручната подготовка, како и основните знаења за безбедност на храната и донесува програма за стекнување на основните знаења за безбедност на храната по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(5) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува условите кои треба да ги исполнат правните и физичките лица кои спроведуваат обука во согласност со ставот (1) од овој член, начинот на проверката на знаењата и издавање на потврди за стекнати основни знаења за безбедност на храната по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(6) Директорот на Агенцијата ги овластува правните и физичките лица кои спроведуваат обука во согласност со ставот (1) на овој член.

Член 84

Транспарентност и доверливост

(1) Агенцијата обезбедува транспарентност во спроведувањето на неговите активности. За таа цел, информациите со кои располага треба да бидат достапни за јавноста, а особено:

- 1) информациите за вршењето на контролите и нивната ефективност и
- 2) информациите за ризик, во случај на сомнеж дека храната може да претставува ризик за здравјето на луѓето.

(2) Агенцијата презема мерки со кои ќе обезбеди неговите вработени да не откриваат информации добиени за време на преземените официјални контроли кои според нивната природа се заштитени како доверливи или класифицирани. Заштитата на доверливоста на податоците не треба да ја спречи достапноста на информации од страна на Агенцијата. Притоа се применуваат правила за заштита на лични податоци .

(3) Информациите од ставовите (1) и (2) на овој член вклучуваат:

- 1) тајност на постапките за прелиминарните истраги или на сегашните законски постапки;
- 2) лични податоци;
- 3) податоци кои се однесуваат на права од интелектуална сопственост и
- 4) информации заштитени со закон кои се однесуваат особено на тајност, доверливост на намерите, согласно со меѓународни договори и националната одбрана.

Член 85

Контролни и верификациони постапки

(1) Агенцијата спроведува контроли во согласност со упатствата за внатрешни постапки, кои содржат информации и инструкции за вработените кои ги извршуваат контролите вклучувајќи ги и контролните постапки.

(2) Агенцијата има право на пристап до просториите и документацијата на операторите со храна кога тоа е потребно, за извршување на неговите задачи.

(3) Агенцијата воспоставува постапки со кои:

- 1) се верификува ефективноста на официјалните контроли кои ги спроведува и
- 2) се обезбедува корективните активности да се преземени и постапките од ставот (1) од овој член да се тековно ажурирани.

(4) Со цел за зголемување на ефикасноста на официјалните контроли Агенцијата може да издаде и упатства кои се однесуваат на:

- 1) спроведување на ДХП и НАССР принципите;
- 2) системот за менаџмент со кој работат операторите со храна имајќи го предвид исполнувањето на барањата утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и
- 3) микробиолошката, физичката и хемиската безбедност на храната.

(5) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува начинот на спроведување на контролните постапки, како и упатствата за вршење на официјални контроли по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 86

Контролни активности, методи и техники

(1) Активностите поврзани со официјалните контроли се извршуваат со користење на соодветни контролни методи и техники како што се мониторинг, надзор, верификација, аудит, инспекција, земање на примероци и вршење на анализи.

(2) Официјалните контроли на храна и храна за животни ги вклучуваат, меѓу другото, следниве активности:

1) испитување на секој контролен систем кој операторите со храна и храна за животни го спровеле и резултатите добиени од него;

2) инспекција на:

а) објектите на примарните производители, бизниси со храна и храна за животни, вклучувајќи го и нивното опкружување, простории, канцеларии, опрема, инсталации и транспортот на храната и храната за животни;

б) сировини, состојки, помошни и други производи користени за подготовка и производство на храната и храната за животни;

в) полуготови производи;

г) други производи и материјали кои доаѓаат во контакт со храната;

д) хемиски производи употребени за чистење, дезинфекција, контрола на штетници и одржување на објектот и

ѓ) означување, презентирање и рекламирање;

3) проверки на хигиенските услови во бизниси со храна и храна за животни;

4) процена на постапките за добра производствена пракса, добра хигиенска пракса, добра земјоделска пракса и НАССР принципите, земајќи го предвид користењето на упатствата утврдени во согласност со овој закон;

5) преглед на документи и евиденција кои можат да бидат важни за процена на усогласеноста со овој закон;

6) разговори со операторите со храна и храна за животни и со нивниот персонал;

7) читање на вредности забележани од мерните инструменти на операторите со храна и храна за животни;

8) контроли извршени со инструменти на Агенцијата за верификација на мерењата добиени од операторите со храна и храна за животни и

9) која било друга активност која обезбедува исполнување на целите на овој закон.

ГЛАВА II ОФИЦИЈАЛНИ КОНТРОЛИ ПРИ ВНЕСУВАЊЕ НА ХРАНА И ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

Член 87

Официјални контроли за увезена храна од животинско потекло

(1) Одредбите на овој закон кои се однесуваат на официјалните контроли при внесување на храна и храна за животни се спроведуваат независно од прописите за ветеринарни контроли на храна и храна за животни кои се вршат согласно со прописите од областа на ветеринарно здравство. Официјалните контроли при внесување на храна и храна за животни уредени со овој закон се вршат дополнително на ветеринарните контроли на храна и храна за животни кои се вршат согласно со прописите од областа на ветеринарно здравство за активностите кои не се уредени со тие прописи.

(2) Одредбите од овој закон утврдени во членовите 91, 92, 93, 94, 95 и 96 од овој закон се применуваат и при официјалните контроли на секоја храна и храна за животни.

(3) Резултатите од спроведените контроли на стоката која:

1) е во царинска постапка во согласност со прописите за царинско работење или

2) е изложена на ракување во складови во слободни зони, слободни складови и царински складови, нема да има влијание ниту на обврските на операторите со храна и храна за животни за да се обезбеди дека храната и храната за животни е во согласност со

одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон од моментот кога е пуштена во слободен промет, ниту да спречи вршење на натамошни официјални контроли на храната и храната за животни.

Член 88

Официјални контроли на храна за животни и храна од неживотинско потекло

(1) Агенцијата врши редовни официјални контроли при увоз на храна за животни и храна од неживотинско потекло во Република Македонија во согласност со овој закон.

(2) Официјалните контроли од ставот (1) на овој член се дел од повеќегодишниот план за контрола, изготвени во согласност со членовите 99, 100 и 101 од овој закон земајќи ги предвид потенцијалните ризици.

(3) Официјалните контроли од ставот (1) на овој член се вршат на соодветно место, вклучувајќи го и инспекциското место на граничен премин за влез на производите, местото на ставање во промет, складиштата, просториите на операторите кои вршат увоз на храна и храна за животни, или други места од ланецот на храна и храна за животни.

(4) Официјалните контроли од ставот (1) на овој член, исто така, можат да се вршат на производи, кои:

1) се во една од царинските постапки согласно со прописите од областа на царинско работење или

2) треба да влезат во складовите во слободни зони, слободните складови и царинските складови согласно со прописите од областа на царинско работење.

(5) Задоволителните резултати од официјалните контроли од ставот (3) на овој член не влијаат врз обврската на операторите со храна за животни и храна да обезбедат усогласеност на храната за животни и на храната со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон од моментот на ставање во промет, ниту да ги спречат понатамошните официјални контроли на храна за животни или храна.

(6) Врз основа на познат или ризик кој се појавува, Агенцијата изготвува и ажурира листа на храна за животни и храна од неживотинско потекло, која треба да е предмет на зголемен интензитет на официјални контроли на гранично инспекциско место на влез на територијата на Република Македонија.

(7) Со цел редовно ажурирање на листата од ставот (6) на овој член, меѓу другото, во предвид се земаат и:

- податоците добиени од нотификациите преку системот за брзо информирање (RASFF),

- известувањата и информациите кои се резултат на активностите на канцеларијата за храна и ветеринарство (FVO),

- известувањата и информациите добиени од трети земји,

- информациите кои се разменуваат меѓу Европската комисија и земјите членки на Европската унија и ЕФСА,

- соодветните научни процени и

- информациите кои се резултат на активностите на Агенцијата за храна и ветеринарство.

(8) Листата од ставот (6) на овој член ќе се ажурира редовно, а најмалку квартално во текот на годината.

(9) За спроведување на контролите од ставот (6) на овој член операторите со храна плаќаат надоместок во висина на вистински направените трошоци за нивно спроведување.

(10) Директорот на Агенцијата ги пропишува начинот, постапката и интензитетот на вршење на официјални контроли при увоз на храна и храна за животни од ставот (1) на овој член, формата и содржината на образецот за претходно известување за

пристигнувањето на пратката и за потврдување на резултатите од официјалните контроли, формата и содржината на листата од ставот (6) на овој член, како и трошоците од ставот (9) на овој член, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 89

Видови контроли на храна за животни и храна од неживотинско потекло

(1) Официјалните контроли од членот 88 став (1) на овој закон вклучуваат најмалку систематска проверка на документацијата, проверка на идентитетот по случаен избор и, каде што е применливо, физички преглед.

(2) Физичките прегледи се вршат според интензитет кој зависи од:

1) ризиците поврзани со различни видови храна за животни и храна;
2) историјата на усогласеност со барањата за соодветниот производ од третата земја и објектот на потекло, како и на операторите со храна за животни или храна, кои го увезуваат и извезуваат производот;

3) контролите кои ги спроведува операторот со храна за животни или храна и

4) гаранциите кои ги дал надлежниот орган на третата земја на потекло.

(3) Физичките прегледи се вршат во услови и на место кое има пристап до објекти за контрола, со што се овозможува правилно спроведување на испитувањата, прилагодување на бројот на земените примероци согласно со управувањето со ризиците, како и хигиенско ракување со храната за животни и храната. Со примероците мора да се ракува на начин со кој се гарантира нивната правна, како и аналитичка валидност. Опремата и методологијата за спроведување на физички преглед треба да се соодветни за мерење на граничните вредности на параметрите утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 90

Место за влез и претходно известување

(1) За организирање на официјалните контроли наведени во членот 88 став (6) од овој закон, Агенцијата:

1) определува посебни места за влез на територијата на Република Македонија, кои имаат пристап до соодветни капацитети за контрола на различни видови храна за животни и храна и

2) бара од операторите со храна за животни и храна кои се одговорни за пратките да достават претходно известување за пристигнувањето и видот на храна и храна за животни.

(2) Одредбите од ставот (1) на овој член може да се применат и за друга храна за животни од неживотинско потекло.

(3) Директорот на Агенцијата ги пропишува поблиските услови кои треба да ги исполнуваат посебните места за влез од ставот (1) точка 1) на овој член во поглед на објекти, опрема и кадар и објавува листа на посебните места за влез на официјалната страница на Агенцијата, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 91

Постапка во случај на сомнеж

(1) Во случај на сомнеж за неусогласеност, идентитетот, актуелната дестинација на пратката или во поглед на усогласеноста меѓу пратката и податоците во сертификатот, Агенцијата спроведува официјални контроли со цел да го потврди или елиминира сомнежот.

(2) Агенцијата ја задржува пратката под официјален надзор се додека не ги добие резултатите од таквите официјални контроли.

Член 92

Активности по официјалните контроли на увезената храна и храна за животни

(1) Агенцијата ја задржува под официјален надзор увезената храна и храна за животни која не е во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и во договор со операторот со храна или храна за животни кој е одговорен за пратката ги презема следниве мерки:

1) наредува уништување на таквата храна или храна за животни, со посебен третман во согласност со ставовите (5) и (6) на овој член или ја препратува надвор од Република Македонија во согласност со членот 93 од овој закон или применува други соодветни мерки, како што е употреба на храната или храната за животни за цели поинакви од оние за кои првобитно биле наменети;

2) доколку храната или храната за животни веќе била ставена во промет, ја става под надзор или доколку е потребно, може да нареди нејзино повлекување пред преземање на мерките од точката 1 на овој став и

3) верификува дека храната или храната за животни не предизвикува неповолни ефекти врз здравјето на луѓето или на животните, било директно или преку животната средина, за време на или до имплементацијата на некоја од мерките од точките 1 и 2 на овој став.

(2) Ако при вршење на официјалните контроли согласно со членовите 87 и 88 на овој закон се утврди дека пратката е штетна за здравјето на луѓето или животните, или е небезбедна, Агенцијата ќе ја стави пратката под официјален надзор се додека не се уништи или се спроведе некоја друга соодветна мерка неопходна да се заштити здравјето на луѓето или животните.

(3) Ако храната или храната за животни од неживотинско потекло за која е предвиден зголемен интензитет на официјални контроли согласно со членот 88 став (6) на овој закон не е презентирана за официјална контрола, или не е презентирана согласно со одредбите од членот 90 на овој закон, Агенцијата веднаш ќе нареди повлекување и ставање под официјален надзор на истата и ќе нареди уништување или препраќање согласно со членот 93 на овој закон.

(4) Против решението за преземање на мерките од ставовите (1), (2) и (3) на овој член операторите со храна и храна за животни имаат право на жалба согласно со членот 112 став (3) на овој закон.

(5) Во случај да не е дозволен влез на храна и храна за животни, Агенцијата ги известува заинтересираните страни за нејзините наоди и за идентификација на производите, во согласност со постапките кои се предвидени со членот 36 од овој закон и го доставува решението на царинската служба заедно со информацијата која се однесува на крајната одлука за пратката.

(6) Постапката од ставот (1) точка 1 на овој член може да вклучи:

1) третман или обработка за да се доведе храната во согласност со барањата на националните прописи, или со барањата од земјата на препраќање, вклучувајќи каде што е можно и деконтаминација, но исклучувајќи го разредувањето и

2) преработка на начин со кој се овозможува употреба на храната и храната за животни за цели други од оние за исхрана на луѓе или животни.

(7) Агенцијата обезбедува посебниот третман да се одвива во објекти под нејзина контрола и во согласност со условите кои се пропишани во националните прописи.

Член 93 Препраќање на пратките

(1) Агенцијата ќе дозволи препраќање на пратките, само доколку:

1) крајната дестинација е договорена со операторот со храна или храна за животни кој е одговорен за пратката;

2) операторот со храна или храна за животни претходно го известил надлежниот орган на земјата на потекло или земјата на дестинација доколку е различна од земјата на потекло, за причините и состојбите кои го спречуваат ставањето во промет на храната во Република Македонија и

3) кога земјата на дестинација е различна од земјата на потекло на пратката, надлежниот орган на земјата на дестинација ја известил Агенцијата за нејзината подготвеност да ја прифати пратката.

(2) Препраќањето треба да се изврши во рок од 60 дена од денот на кој Агенцијата одлучила за дестинацијата на пратката, освен во случај кога е поведена постапка пред Агенцијата. Доколку по истекот на предвидениот рок од 60 дена пратката не се препрати, истата ќе биде уништена, освен во случај кога задоцнувањето е оправдано.

(3) Агенцијата ги задржува пратките под официјален надзор до моментот на препраќање на пратките или до моментот на потврдување на причините за одбивање на пратките.

(4) Агенцијата ги известува заинтересираните страни во согласност со постапките кои се предвидени во членот 36 на овој закон, како и царинската служба и ги презема сите неопходни мерки за да обезбеди дека нема да се изврши повторен влез на пратката која веќе била одбиена при влез во Република Македонија.

Член 94 Трошоци

Трошоците направени од страна на Агенцијата за активностите наведени во членовите 91, 92 и 93 од овој закон се на товар на операторот со храна или храна за животни кој е одговорен за пратката, или негов застапник.

Член 95 Одобрение за предизвозни проверки од страна на трети земји

(1) Агенцијата може да одобри посебни предизвозни проверки на храна за животни и храна, кои ги спроведува трета земја извозничка непосредно пред извоз во Република Македонија, со цел да се утврди дека производите наменети за извоз ги исполнуваат одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Одобрување од ставот (1) на овој член може да се даде за еден или повеќе производи, само за храна и храна за животни која потекнува од трета земја извозник.

(3) Доколку Агенцијата даде одобрение согласно со ставот (1) на овој член, може да се намали зачестеноста на официјалните контроли при увоз на храна за животни или храна. Агенцијата може да врши официјални контроли на увезена храна за животни и храна во согласност со одобрението наведено во ставот (1) на овој член, со цел да се обезбеди дека предизвозните проверки извршени во третата земја се ефикасни.

(4) Одобрението од ставот (1) на овој член може да се даде на трета земја, само доколку:

1) увидот направен од страна на Агенцијата покаже дека храната за животни или храната извезена во Република Македонија ги исполнува одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, или еквивалентни барања и

2) контролите извршени во третата земја пред испораката се сметаат доволно ефикасни и ефектни за да се заменат или намалат проверките на документацијата и идентитетот и физичките прегледи утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(5) Во одобрението од ставот (1) на овој член се прецизира надлежниот орган на третата земја под чија одговорност е спроведувањето на предизвозните проверки, а доколку е соодветно, сите тела за контрола на кои надлежен орган на трета земја може да им делегира одредени задачи. Ова делегирање може да се одобри само доколку се исполнети критериумите од членот 78 на овој закон, или еквивалентни услови.

(6) Надлежниот орган на трета земја и сите тела за контрола прецизирани во одобрението се одговорни за комуникација со надлежниот орган на Република Македонија.

(7) Надлежниот орган или телото за контрола на третата земја обезбедува здравствен сертификат за секоја пратка проверена пред нејзиното влегување на територијата на Република Македонија. Во одобрението наведено во ставот (1) на овој член се прецизира моделот на овие потврди.

(8) Доколку со официјалните контроли за увоз, кои се предмет на постапката од ставот (3) од овој член, се открие неусогласеност, Агенцијата веднаш ги известува другите членови на мрежата од членот 36 на овој закон, како и засегнатите оператори, во согласност со процедурата утврдена во членовите 106, 107, 108, 109, 110 и 111 од овој закон. Агенцијата ја зголемува зачестеноста на проверки на пратките, а каде е неопходно, дозволува соодветно аналитичко испитување на состојбата и чува соодветен број примероци под соодветни услови на чување.

(9) Доколку се утврди дека во поголем број пратки производите не одговараат со информациите во сертификатот издадени од страна на надлежниот орган или телото за контрола на третата земја, намалениот интензитет на официјални контроли од ставот (3) на овој член повеќе нема да се применува.

(10) Директорот на Агенцијата го пропишува начинот за одобрување на предизвозни проверки по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 96

Соработка со Царинската управа

(1) За организирање на официјалните контроли, Агенцијата и Царинската управа соработуваат меѓу себе.

(2) Царинската управа е должна да:

1) ги известат официјалните ветеринари и државните инспектори за храна на граничен премин на влез за сите пратки со храна и храна за животни кои пристигнуваат на граничниот премин како и да овозможи сите потребни документи да им бидат достапни, а пратките ги ослободуваат само по завршувањето на проверките со задоволителни резултати и

2) не дозволи влез на пратките со храна или храна за животни или нивно ракување во складови во слободни зони или слободни складови и царински складови, без претходно одобрение од страна на Агенцијата.

(3) Ако се земат примероци, Агенцијата ја известува Царинската управа и операторите со храна и храна за животни и назначува дали храната и храната за животни може да биде ослободена пред добивањето на резултатите од извршената анализа на примероците, под услов да е запазена следливоста на пратката.

(4) Директорот на Агенцијата ги пропишува мерките за спроведување од овој член, и тоа за:

- постапките за храна и храна за животни ставена под царинска контрола согласно со прописите за царина или контролирана во слободните зони и складови,
- храна набавена за екипаж и патници на меѓународни средства и храна за животни и храна нарачана од оддалечени места (по пошта, телефон и интернет),
- храна за животни наменета за домашни миленици или коњи,
- храна која ја пренесуваат патниците и екипажот на меѓународни превозни средства,
- посебни услови или исклучоци во однос на одредени територии и
- целта да се обезбеди доследност на одлуките од страна на Агенцијата за храна за животни и храна од трети земји, пратки кои потекнуваат од Република Македонија, а кои се вратени од трета земја, документи кои мора да ги придружуваат пратките кога се земаат примероци по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 97

Документи за увоз

(1) Операторите со храна треба да обезбедат пратките со храна и храна за животни при увоз да се придружени со сертификати за увоз, доколку е пропишано со прописите од областа на безбедноста на храната и ветеринарното здравство.

(2) Директорот на Агенцијата ги пропишува:

- видовите на храната и храната за животните за кои е потребна официјална сертификација,
- образецот и содржината на сертификатот кој ја придружува пратката при увоз на храна и храна за животни,
- квалификациите и звањето на лицето кое ја врши сертификацијата,
- начините за утврдување на веродостојноста на сертификацијата, вклучително и електронската сертификација,
- постапките кои се применуваат при повлекување и замена на сертификатите,
- барањата за пратките кои се делат во помали пратки или се мешаат со други пратки и
- документите кои треба да ги придружуваат пратките по извршената официјална контрола, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 98

Општи услови за официјални контроли при увоз

(1) Агенцијата може да побара од трети земји, кои имаат намера да извезуваат храна и храна за животни во Република Македонија, да обезбедат прецизни и ажурирани информации за општа организација и управување со системите за безбедност на храна и храна за животни.

(2) За да може да се изврши увоз во Република Македонија, земјата извозник треба да исполнува општи и посебни услови.

(3) Директорот на Агенцијата ги пропишува општите и посебните услови што треба да ги исполнат третите земји и примена на начелото на еквивалентност за увозот на храна и храна за животни во Република Македонија и начинот на вршење на официјални контроли при увоз на храна и храна за животни во Република Македонија по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

ГЛАВА III ОФИЦИЈАЛНИ КОНТРОЛИ

Член 99

Повеќегодишен контролен план

(1) Со цел да се обезбеди ефикасно спроведување на одредбата од членот 31 став (2) на овој закон, прописите од областа на здравствената заштита и благосостојба на животните, како и ефикасно спроведување на официјалните контроли во однос на хигиена на храната, добра земјоделска пракса во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, надлежните органи изготвуваат интегриран повеќегодишен контролен план (во натамошниот текст: контролниот план).

(2) Контролниот план од ставот (1) на овој член го донесува Владата на Република Македонија за период од пет години.

Член 100

Начела за подготовка на повеќегодишен контролен план

(1) Контролниот план содржи општи информации за структурата и организацијата на системот за контрола на храната и храната за животни, здравствената заштита на животни и нивната благосостојба, а особено:

1) стратешки цели на планот и одредувањето на приоритети за контрола и алокација на средства;

2) категоризација на ризикот за активностите;

3) надлежни органи од членот 25 на овој закон и нивните задачи на сите нивоа, како и средства потребни за извршување на истите;

4) основната организација и управување со официјални контроли на сите нивоа, вклучувајќи ги и официјалните контроли на индивидуални објекти;

5) систем на контрола применет во различни сектори и координацијата меѓу различни служби на надлежните органи одговорни за официјалните контроли во истите;

6) кога е можно, делегирање на задачите на контролни тела;

7) методи за утврдување на усогласеноста со оперативните критериуми наведени во членот 77 став (2) од овој закон;

8) обука на лицата од членот 82 на овој закон кои вршат официјални контроли;

9) документирање на постапките наведени во овој закон;

10) организација и постапување според плановите за итни мерки при појава на болести кај животните и алиментарни заболувања, инциденти со контаминација на храна и други ризици по здравјето на луѓето и

11) организација, соработка и заедничко помагање со другите државни органи.

(2) Контролниот план може да се менува во текот на спроведувањето. Измените можат да бидат направени во поглед на:

1) новото законодавство;

2) појавата на заканувачки болести или други ризици по здравјето на луѓето;

3) значајните промени во структурата, управувањето или работата на надлежниот орган;

4) резултатите од официјалните контроли;

5) измената на насоките наведени во членот 101 од овој закон;

6) научни откритија;

7) исходот на внатрешен или надворешен аудит или инспекции и

8) содржината на извештајот од членот 102 на овој закон.

Член 101

Насоки на контролниот план

(1) При изготвувањето на контролниот план треба да се има предвид следново:

1) промовирање на постојан, севкупен и интегриран пристап на официјалните контроли на храна, законодавството за здравствената заштита и благосостојба на животните и опфаќање на сите области и сите фази од ланецот на храна, вклучувајќи го и увозот;

2) идентификување на приоритети врз основа на ризикот и критериумите за категоризација на ризикот од преземените активности и најефективните контролни постапки;

3) идентификување на други приоритети за најефективни контролни постапки;

4) идентификување на фази на производство, преработка и дистрибуција на храна;

5) промовирање на примена на најдобри практики во сите нивоа на системот на контрола;

6) промовирање на развој на ефективни контроли на системот на следливост;

7) насочување на развојот на систем за евидентирање на извршените контроли и резултатите од нив;

8) упатување на примена на усвоените меѓународни стандарди и препораки во поглед на организацијата и работењето на јавните служби;

9) определување на критериуми за вршење на внатрешна и надворешна контрола наведени во членот 77 став (5) од овој закон;

10) определување на содржината на годишниот извештај и информациите кои треба да ги содржи во согласност со членот 102 од овој закон и

11) наведување на главните индикатори врз основа на кои ќе се изврши процената на повеќегодишниот контролен план.

(2) Кога е потребно, насоките од ставот (1) на овој член можат да се изменат во зависност од анализите направени врз основа на извештаите подготвени во согласност со членот 102 од овој закон.

Член 102

Годишен извештај

(1) Една година од влегувањето во сила на контролниот план, последователно и секоја следна година, органите од членот 26 на овој закон и доставуваат на Владата на Република Македонија извештај кој ги содржи:

1) сите измени направени на контролниот план;

2) резултатите од контролите и аудитите спроведени во претходната година врз основа на одредбите од повеќегодишниот контролен план;

3) видот и бројот на идентификувани случаи на неусогласеност и

4) активностите за обезбедување на ефективно дејствување на повеќегодишните контролни планови, вклучувајќи ги спроведените активности и добиените резултати.

(2) Имајќи го предвид исходот од контролите и други соодветни информации, Агенцијата во рамките на извештајот од ставот (1) на овој член дава препорака до Владата на Република Македонија во однос на:

1) можностите за подобрување на системот на официјална контрола и аудит, вклучувајќи ја целта, управувањето и спроведувањето;

2) посебните контроли кои се вршат во одделни сектори или активности, без оглед дали истите се опфатени со контролниот план и

3) координирани планови наменети за посебни цели.

(3) Контролниот план се менува и дополнува врз основа на заклучоците и препораките содржани во извештајот од ставот (1) на овој член.

ГЛАВА IV ФИНАНСИРАЊЕ НА ОФИЦИЈАЛНИТЕ КОНТРОЛИ

Член 103 Општи принципи

Агенцијата обезбедува соодветни финансиски и други средства, кои се потребни за извршување на официјалните контроли, согласно со членот 24 од овој закон.

Член 104 Надоместоци

(1) За покривање на трошоците за спроведување на официјалните контроли се плаќа надоместок.

(2) Операторите за храна и храна за животни плаќаат надоместок за:

1) сите активности и официјални контроли на храна и храна за животни, која се произведува и става во промет, утврдени со овој закон;

2) сите активности и официјални контроли на храна и храна за животни, која се увезува во Република Македонија, утврдени со овој закон,

(3) Висината на надоместоците од ставот (2) на овој член и начинот на наплата ги пропишува Владата на Република Македонија врз основа на реално потребните трошоци за нивно спроведување, особено земајќи ги предвид одредбите од ставот (5) на овој член.

(4) Средствата од надоместоците од ставот (2) на овој член се уплаќаат во Буџетот на Република Македонија.

(5) При одредувањето на висината на надоместоците, Владата на Република Македонија го зема предвид:

1) видот на бизнисот и постојниот фактор на ризик;

2) локацијата и географската положба на објектите кои се предмет на контролирање.

3) интересот на бизнисите со низок степен на производство и

4) традиционалните методи кои се користат за производство, преработка и дистрибуција.

(6) Кога Агенцијата врши неколку официјални контроли во исто време во еден објект, сите се сметаат за една активност и се наплаќа единствен надоместок.

(7) Надоместоците кои се однесуваат на контроли при увоз ги намирава операторот или негов застапник кај Агенцијата.

(8) Надоместоците нема да бидат директно или индиректно рефундирани, освен кога се натплатени.

Член 105 Трошоци на операторот кои произлегуваат од дополнителните официјални контроли

(1) Кога Агенцијата ќе утврди одредена неусогласеност од која произлегуваат официјални контроли кои ги надминуваат вообичаените контролни активности на Агенцијата утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, трошоците настанати при нивното спроведување ќе ги поднесува операторот за храна, односно операторот кој ги поседува или ги чува производите во времето кога се вршат официјалните контроли.

(2) Активностите на Агенцијата кои се надвор од вообичаените или утврдените официјални контроли вклучуваат земање и анализа на примероци, како и други контроли кои се потребни за да се провери сериозноста на проблемот, да верификува дали се преземени корективни активности, или да открие и/или утврди неусогласеност.

(3) Висината на надоместоците од ставот (1) на овој член и начинот на наплата го пропишува Владата на Република Македонија врз основа на реално потребните трошоци за нивно спроведување а истите се уплаќаат на сметката на Агенцијата.

ГЛАВА V

АДМИНИСТРАТИВНА ПОМОШ И СОРАБОТКА ВО ОБЛАСТА НА ХРАНА И ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

Член 106

Општи принципи

(1) Кога заради добиените резултати од извршените официјални контроли на храна и храна за животни има потреба да се преземат мерки во Република Македонија и во друга земја, Агенцијата ќе побара административна помош од надлежните органи од соодветната земја.

(2) Агенцијата ќе обезбеди административна помош, на барање или по потреба кога за тоа има потреба во текот на истрагата. Административна помош може да вклучи, каде е можно, учество во контролите на самото место кои ги изведуваат надлежните органи од други земји.

(3) Одредбите од членовите 107, 108, 109, 110 и 111 на овој закон, не ја исклучуваат примената на прописи со кои се уредува материјата за ослободување на документите кои се предмет на или се поврзани со судски постапки, или прописи кои се насочени кон заштита на комерцијалните интереси на физичките или правните лица.

Член 107

Тела за врска

(1) Агенцијата е тело за посредување кое ќе врши асистирање и координирање со надлежните органи на другите земји и други меѓународни организации за административна помош.

(2) Ставот (1) од овој член не ја ограничува реализацијата на директните контакти, размената на информации или соработката меѓу надлежните органи и надлежните органи од друга земја.

Член 108

Барање поддршка

(1) По добивањето на основано барање, од страна на надлежни органи од други земји, Агенцијата ќе ги обезбеди сите потребни информации и документи за барателот и ќе му овозможи да ја верификува усогласеноста со овој закон во рамките на нивните надлежности. За таа цел, Агенцијата се подготвува за спроведување на административни испитувања неопходни за прибирање на овие информации и документи.

(2) Информациите и документите обезбедени согласно со ставот (1) од овој член, се праќаат без одлагање. Документите можат да бидат пратени како оригинали или копии.

(3) Со договор меѓу барателот и Агенцијата, барателот ќе назначи персонал кој може да биде присутен при административните испитувања. Ваквите испитувања секогаш ќе бидат извршени од страна на персоналот на Агенцијата. Персоналот на барателот не смее, на сопствена иницијатива, да врши испитувања кои се во рамките на овластувањата на Агенцијата. Барателот има пристап до истите документи и простории како Агенцијата, при нивното посредување, со единствена причина да се изврши административното испитување.

(4) Кога персоналот на барателот е присутен во Република Македонија, обврзан е во секое време да го докаже сопствениот идентитет и неговите овластувања.

Член 109 Помош без барање

(1) Кога Агенцијата ќе утврди неусогласеност и кога истата може да има импликации за друга земја, таа ги пренесува наодите на надлежниот орган од соодветната земјата без претходно барање и без одлагање.

(2) Кога Агенцијата ќе добие информација од друга земја за несогласување, кое може да има импликации за Република Македонија, го разгледува проблемот и ја информира другата земја која ја пратила информацијата за резултатите од испитувањето и за преземените мерки.

Член 110 Помош во случај на неусогласеност

(1) Ако при увоз на пратки во Република Македонија, за време на официјална контрола, Агенцијата утврди дека пратките не се во согласност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, и претставуваат ризик за здравјето на луѓето или животните или предизвикуваат сериозно прекршување на одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, без одлагање остварува контакт со надлежниот орган од земјата на испраќање.

(2) Ако при извоз на пратки од Република Македонија, Агенцијата добие информација за нивна неусогласеност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и претставуваат ризик по здравјето на луѓето или животните или предизвикуваат сериозно прекршување на овој закон, го испитува случајот, ги презема сите неопходни мерки и го известува надлежниот орган од местото на дестинацијата за природата на испитувањата и спроведените официјални контроли, донесените одлуки, како и за причините за донесување на таквите одлуки.

Член 111 Односи со други земји

(1) Ако Агенцијата добие информации од друга земја, која укажува на неусогласеност и/или ризик по здравјето на луѓето и животните, ги препраќа информациите до надлежните органи на други трети земји, доколку смета дека се од нивен интерес или доколку тие тоа го побараат.

(2) Ако третата земја презема правна активност да собере докази за неправилностите на преземените дејствија, кои се, или најверојатно се во спротивност со релевантните прописи за храна и храна за животни, информациите кои се добиени во согласност со овој закон можат да се достават до таа трета земја, со согласност на надлежниот орган кој ги добил информациите, во согласност со позитивните закони на трети земји за доставување лични податоци.

ГЛАВА VI МЕРКИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ

Член 112

Активност во случај на неусогласеност

(1) Кога Агенцијата ќе утврди неусогласеност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, презема мерки со кои ќе обезбеди операторот со храна да ја отстрани неусогласеноста. При одлучувањето кои мерки да бидат изречени, Агенцијата ја зема предвид природата на неусогласеноста и податоците од евиденцијата за констатираните неусогласености од претходното работење на операторот со храна.

(2) Мерките од ставот (1) на овој член, каде што е применливо, вклучуваат:

1) наложување на мерки за санитација или други неопходни корективни мерки за да се обезбеди безбедност на храната и храната за животни и усогласеноста со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и здравствена заштита и благосостојба на животните;

2) ограничување или забрана за ставање во промет, увоз и извоз на храна, храна за животни и живи животни;

3) надзор на храна и храна за животни и, ако е потребно, наредба за повлекување и/или уништување на истата;

4) овластување за употреба на храна и храна за животни за друга намена различна од првобитната;

5) забрана за вршење на дејност или затворање на цел или дел од објектот за одреден временски период;

6) времено повлекување или укинување на одобрението за објектот;

7) мерки наведени во членот 92 ставови (1), (2), (3), (4) и (5) од овој закон за пратки од увоз и

8) други мерки за кои Агенцијата смета дека се соодветни.

(3) Во случаите од ставот (2) на овој член Агенцијата на операторот или негов претставник му доставува:

1) решение со изречените мерки во согласност со ставовите (1) и (2) од овој член, со објаснување за причината за таквата одлука и

2) поука за правото на жалба по однос на решението и рокот за поднесување на жалбата.

(4) Ако има потреба, Агенцијата го известува надлежниот орган на земјата испраќач за донесеното решение.

(5) Сите трошоци кои произлегуваат при спроведувањето на овој член се на товар на операторот со храна и храна за животни.

ДЕЛ VI ПОСЕБНИ БАРАЊА ЗА ОДЕЛНИ АКТИВНОСТИ СО ХРАНА

Член 113

Примарно производство на храна за домашна употреба

(1) Само по исклучок кога животните мора да се заколат принудно, колење на животните надвор од кланица е дозволено единствено за домашна употреба и единствено доколку:

1) Агенцијата претходно е информирана за колењето на живина, зајаци, говеда, копитари, свињи, овци и кози, и животните не покажуваат знаци на нарушена здравствена состојба, а месото е наменето исклучиво за сопствена потрошувачка во сопственото домаќинство;

2) се запазени пропишаните услови од Законот за заштита и благосостојба на животните во однос на зашеметувањето и колењето, како и мерките за заштита на животните од какво било вознемирување, болка или страдање и

3) труповите на говеда, свињи, овци и кози се прегледани после колењето од страна на овластен ветеринар со добиен задоволителен резултат, на начин, време и место за вршење на прегледот пропишани со овој закон.

(2) Примарното производство на храната за домашна употреба, кога е применливо, треба да е во согласност со прописите од областа на ветеринарното здравство и со примена на општите принципи на добра хигиенска пракса и одржување на континуиран ладен термички режим.

(3) Во случај на зголемен ризик од појава на заболување на луѓе од трихинелоза или друга зооноза која преку животните се пренесува на луѓето, директорот на Агенцијата може да нареди задолжително колење на даден вид на животни во кланици во зависност од зоонозата.

(4) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува начинот и барањата кои треба да се исполнат за колење на животните надвор од кланица за сопствена потрошувачка во сопственото домаќинство, како и начинот на водење и содржина на службената евиденција и формата и содржината на барањето за колење надвор од кланица, и начинот на вршење на контрола по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 114

Директно снабдување со храна од страна на производителот до краен потрошувач или до локален малопродажбен објект

(1) Производител во смисла на овој член е кое било физичко лице, вклучувајќи ги и ловците, кое работи споредна активност за некомерцијални цели, во примарното производство наменето за домашна употреба, а повремено и при вишок, за директно снабдување, без или со наплата до краен потрошувач или до локален малопродажбен објект.

(2) Производителите од ставот (1) на овој член ги имаат следниве обврски:

1) во случај на сомневање на болест кај животното или за проблем во текот на производство или преработка на храна, веднаш да ја известат Агенцијата и да ја прекинат употребата и снабдувањето со храна;

2) да го запазат периодот на излачување по апликацијата на ветеринарно-медицински или биолошки производи и употребата на адитиви или медицирани премикси во храната за животни;

3) да обезбедат целосна соработка и помош на Агенцијата при вршење на неговите обврски и

4) во случај на ловци:

а) да ја известат Агенцијата пред ловот и

б) да го дадат уловот на увид на место и во време назначено од страна на Агенцијата заради добивање на ветеринарно-здравствен сертификат.

(3) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува начинот и барањата кои треба да се исполнат при директно снабдување со храна од страна на производител до краен потрошувач по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 115

Храна со традиционални карактеристики

(1) По исклучок на одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон за регистрација и одобрување на објектите за операторите со храна, Агенцијата може за објектите кои произведуваат храна со традиционални карактеристики да им одобри посебни или општи отстапувања од условите утврдени во членот 43 од овој закон, во однос на:

1) просториите каде што таквите производи, во зависност од спецификите на средината неопходна за развој на дел од нивните карактеристики се произведуваат;

2) типот на материјалите од кои се направени, како и инструментите и опремата која се користи особено за приготвување, пакување и завиткување на овие производи и

3) начините на производство на храна со традиционални карактеристики.

(2) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува условите за просториите, материјалите, инструментите и опремата во објектите кои произведуваат, како и начинот на производство на храна со традиционални карактеристики по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 116

Национални мерки и Локализирана Активност

(1) Агенцијата, не доведувајќи го во прашање остварувањето на целите одредени со овој закон и одредбите на членот 43 од овој закон, може да одобри исклучоци од одредбите на овој закон, во случај на оператори со храна од мал обем, со цел да го овозможи спроведувањето на прописите, имајќи ги предвид битните фактори на ризик, под услов тие исклучоци да не влијаат врз остварувањето на целите на безбедност со храна утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Агенцијата одредува мерки за прилагодување на пропишаните општи и посебни барања за хигиена на храната во која било фаза на производство, преработка и дистрибуција на храна.

(3) Целта на мерките од ставот (2) на овој член е:

- овозможување на продолжување на примената на традиционални методи во секоја фаза на производство, преработка и дистрибуција на храна или

- овозможување на работа на операторите со храна кои се наоѓаат во подрачја во кои постојат посебни географски или економски ограничувања.

(4) Операторите со храна од ставот (3) алинеја 2 на овој член може да ги ставаат во промет своите производи како локализирана активност.

(5) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува отстапувањата од ставот (1) на овој член и условите и барањата кои треба да ги исполнат операторите за храна од ставот (3) на овој член, како и општите и посебните барања за локализирана активност на операторите со храна и општите и посебните барања за примена на традиционални методи на производство, преработка и дистрибуција на храна по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 117

Квалитет на храна

(1) Операторите со храна може да произведуваат и ставаат во промет единствено храна која ги исполнува пропишаните барања за квалитет.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, операторот со храна може да стави во промет храна која не ги исполнува пропишаните барања за квалитет, под услов да не се изменети карактеристичните својства на дадениот тип на храна, храната одговара на пропишаните барања за здравствена исправност и означување на храна и е соодветно означено за кои отстапувања се однесува тој тип на храна.

(3) Директорот на Агенцијата поблиску ги пропишува барањата во однос на квалитетот на храната, доколку материјата за квалитет на храната не е уредена со Законот за квалитет на земјоделски производи:

- класификација, категоризација и називи на храната,
- физички, хемиски, физичко хемиски и сензорни карактеристики и состав на храната од аспект на квалитет,
- физичко-хемиските и сензорните карактеристики и видот и количеството на суровини, адитиви и други материи кои се употребуваат во производството и преработката на храна од аспект на квалитет,
- методи на земање на проби и аналитички методи на контрола на квалитетот на храната и
- посебните барања за пакување и означување на храна во однос на квалитетот и потеклото на храната од животинско потекло по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

ДЕЛ VII НАДЗОР

Член 118

(1) Надзор над спроведувањето на овој закон и на поблиските прописи донесени врз основа на овој закон врши Агенцијата.

(2) Инспекциски надзор од ставот (1) на овој член врши Агенцијата за храна и ветеринарство преку државните инспектори за храна и официјалните ветеринари, Државниот инспекторат за земјоделство, преку државните инспектори за земјоделство и државните фитосанитарни инспектори.

(3) Државен инспектор за храна може да биде лице кое:

- е државјанин на Република Македонија,
- е полнолетно,
- има општа здравствена способност,
- не му е изречена казна со правосилна судска пресуда за забрана на вршење на професија, дејност или должност,
- има стекнати најмалку 300 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен од областа на медицината, ветеринарната медицина, земјоделските науки, биологијата, технологијата на храна и биотехнологија, што се докажува со уверение,
- има пет години работно искуство во соодветната област,
- ги исполнува другите услови утврдени во актот за систематизација на работните места,
- поседува меѓународно признат сертификат за работа со компјутерски програми за канцелариско работење, и тоа еден од следниве:
  - 1) Certiport: IC3 GS4 Key Applications - положен;
  - 2) Microsoft: MOS Word или MOS Excell - положен или
  - 3) ECDL: Core - положен,

- има добиено позитивно мислење за соодветност за работното место преку полагање на психолошки тест и тест за интегритет, согласно со прописите кои се однесуваат на државните службеници и

- има лиценца за инспектор од областа на надлежноста на инспекциската служба.

(4) Официјален ветеринар може да биде лице кое:

- е државјанин на Република Македонија,

- е полнолетно,

- има општа здравствена способност,

- не му е изречена казна со правосилна судска пресуда за забрана на вршење на професија, дејност или должност,

- има стекнати најмалку 300 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен од областа на ветеринарната медицина, што се докажува со уверение,

- има пет години работно искуство во соодветната област,

- ги исполнува другите услови утврдени во актот за систематизација на работните места,

- поседува меѓународно признат сертификат за работа со компјутерски програми за канцелариско работење, и тоа еден од следниве:

- 1) Certiport: IC3 GS4 Key Applications - положен;

- 2) Microsoft: MOS Word или MOS Excell - положен или

- 3) ECDL: Core - положен,

- има добиено позитивно мислење за соодветност за работното место преку полагање на психолошки тест и тест за интегритет, согласно со прописите кои се однесуваат на државните службеници и

- има лиценца за инспектор од областа на надлежноста на инспекциската служба.

(5) Инспекторите наведени во ставот (2) од овој член, своето службено својство го докажуваат со легитимација.

(6) Директорот на Агенцијата ги пропишува формата и содржината, како и начинот на издавањето и одземањето на легитимацијата по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 118-а

Годишна програма за работа на инспекциските служби

(1) Директорот изготвува предлог на годишна програма за работа на инспекциската служба и истата ја доставува до Инспекцискиот совет, најдоцна до 31 октомври во тековната година за следната година.

(2) Директорот ја донесува годишната програма за работа на инспекциската служба во рок од седум дена од денот на приемот на мислењето дадено од страна на Инспекцискиот совет, односно најдоцна до 10 декември во тековната година доколку Инспекцискиот совет не ја разгледа и не достави мислење до 30 ноември во тековната година.

(3) Врз основа на донесената годишна програма за работа на инспекциската служба директорот подготвува квартални планови за работа за секој инспектор кои збирно ги доставува на разгледување до Инспекцискиот совет најдоцна две недели пред почетокот на нареден календарски квартал и тоа до 15 декември за првиот квартал од следната година, до 15 март за вториот, до 15 јуни за третиот, односно до 15 септември за четвртиот квартал во тековната година.

(4) Во кварталните планови за работа за секој инспектор директорот задолжително го внесува бројот на планирани надзори во следните три месеци, како и степенот на сложеност на секој од надзорите.

(5) Врз основа на кварталните планови за секој инспектор директорот подготвува месечен план за работа, кој план содржи и распоред на надзори по датуми и по субјекти на надзор.

(6) Директорот најдоцна две недели од почетокот на тековниот календарски квартал за претходниот до Инспекцискиот совет збирно доставува квартални извештаи за работата на секој инспектор и тоа до 15 јануари за четвртиот квартал од претходната година, до 15 април за првиот квартал, до 15 јули за вториот, односно до 15 октомври за третиот квартал во тековната година.

(7) Директорот најдоцна до 1 март во тековната година, до Инспекцискиот совет доставува годишен извештај за работата на инспекциската служба за претходната.

Член 119

Агенцијата е надлежен орган за координација на законодавството и контролните системи за прашањата од областа на безбедност на храната и храната за животни меѓу надлежните институции во Република Македонија, како и за комуникација со институциите на Европската унија од областа на безбедност на храната, храната за животни, ветеринарната и фитосанитарната политика.

Член 120

Организациони структури за комуникација и соработка со ЕФСА и Кодекс алиментариус

(1) Владата на Република Македонија формира Национален совет за безбедност на храна и храна за животни (во понатамошниот текст: Национален совет) за обезбедување на научна и техничка поддршка на Агенцијата.

(2) Националниот совет е составен од претседател и 19 члена. Членовите се претставници од:

- Агенцијата за храна и ветеринарство,
- Медицински факултет Скопје,
- Институт за епидемиологија и биостатистика,
- Институт за јавно здравје на Република Македонија,
- Фармацевтски факултет Скопје,
- Факултет за ветеринарна медицина Скопје,
- Факултет за земјоделски науки и храна Скопје,
- Институт за земјоделство Скопје,
- Институт за сточарство Скопје,
- Технолошко-металуршки факултет Скопје,
- Природно математички факултет Скопје (отсек биологија),
- Природно математички факултет Скопје (отсек хемија),
- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство,
- Министерство за здравство,
- Министерство за животна средина и просторно планирање,
- Организација на потрошувачите на Македонија,
- Стопанска комора на Македонија,
- Сојуз на стопански комори и
- Стопанска комора на северозападна Македонија.“

(3) Со Националниот совет претседава директорот на Агенцијата.

(4) Агенцијата е контакт точка со ЕФСА и Кодекс алиментариус.

(5) Национален совет дава научни совети и научна и техничка поддршка во однос на политиките на областите кои имаат директно или индиректно влијание врз безбедноста на храна и храна за животни, здравје и благосостојба на животни.

(6) Национален совет дава независни мислења и препораки и пренесува информации за постоење на ризик со цел да се зголеми довербата на потрошувачите и да се унапреди усогласеноста меѓу функциите на процена на ризик и пренесување на информации за постоење на ризик.

(7) Национален совет се состои од претставници од научни и научно-образовни институции и јавно здравствени установи од релевантните области на безбедност на храна и храна за животни.

(8) Владата на Република Македонија ги назначува националните институции кои се вклучени во Национален совет од ставот (1) на овој член.

(9) Владата на Република Македонија го уредува начинот на работење на Национален совет од ставот (1) на овој член.

(11) Средства за активностите на Национален совет од ставот (1) на овој член се обезбедуваат од:

- Буџетот на Република Македонија и
- други извори утврдени со закон.

(12) Членовите на Националниот совет имаат право на надоместок на трошоци. Висината на надоместокот за учество во работењето на Националниот совет се определува во зависност од времето потребно за стручната експертиза и присуството на секој поединец на одржаните состаноци.

(13) Директорот на Агенцијата ја пропишува висината на надоместокот за учество во работењето на Националниот совет, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 120-а

Мрежа за собирање на податоци и база на податоци

(1) Агенцијата воспоставува мрежа на институции/организации како дел од системот за собирање, подредување и анализа на научни и технички податоци во однос на:

а) консумирање на храна и изложување на поединци на ризици од консумирањето на храна,

б) инциденца и преваленца на биолошки ризици,

в) контаминенти на храна и храна за животни,

г) резидуи од ветеринарно-медицински препарати и

д) резидуи од пестициди.

(2) Собраните и обработени податоци од ставот (1) на овој член се внесуваат во електронска база на податоци која ја води и одржува Агенцијата.

(3) Агенцијата одобрува пристап до податоците од електронската база на податоци од ставот (2) на овој член на секое лице кое има право на интерес утврден со закон, вклучувајќи ги и здруженијата на потрошувачи, при тоа обезбедувајќи тајност и заштита на тие податоци во согласност со прописите за класифицирање на информации.

(4) Податоците од електронската база на податоци од ставот (2) на овој член можат да се користат по претходно доставено барање, но истите не смеат да се објавуваат, доколку постои опасност дека правата за заштита на податоците нема да се применуваат.

(5) Агенцијата наплаќа надоместок за издавање на податоците од ставот (4) на овој член кои треба да се во висина на реално направените трошоци за нивно издавање.

(6) Директорот на Агенцијата ја пропишува содржината и начинот на водење на електронската база на податоци како и висината на надоместоците за издавање на податоци од електронската база на податоци, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 120-б

Критериуми за учество во мрежата за собирање на податоци

(1) За да бидат вклучени во мрежата за собирање на податоци од членот 120-а од овој закон институциите/организациите треба да:

- вршат научна, техничка и лабораториска работа од областите на безбедноста на храната, храната за животни и ветеринарно и фитосанитарна политика,
- се правни лица со соодветни организациони единици кои можат независно, навремено и ефикасно да ги извршуваат зададените задачи,
- имаат високо ниво на научна или техничка стручност/компетентност во една или повеќе од областите во надлежност на Агенцијата,
- имаат доволен капацитет да учествуваат во мрежата и
- обезбедат вршење на активностите согласно со хармонизирани критериуми за квалитет.

(2) Учесниците во мрежата за собирање на податоци треба да делуваат независно од надворешни влијанија и да немаат конфликт на интерес што се потврдува со доставување на Изјава за непостоење на конфликт на интерес во областа во која земаат учество во мрежата до работната група од членот 120-в од овој закон. Изјавата за непостоење на конфликт на интерес се обновува на почетокот на секоја тековна година.

(3) Директорот на Агенцијата подетално ги пропишува критериумите кои треба да ги исполнат институциите/организациите за да учествуваат во мрежата за собирање на податоци од членот 120-а од овој закон, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 120-в

Постапка за вклучување во мрежата за собирање на податоци

(1) Учесниците во мрежата за собирање на податоци се избираат по пат на Јавен повик за покажување на интерес спроведен од страна на работна група формирана од Национален совет (во понатамошниот текст: работна група).

(2) Избирањето на учесниците се врши врз основа на доставените докази за исполнетоста на критериумите од членот 120-б од овој закон за учество во мрежата за собирање на податоци.

(3) Работната група врши процена на исполнетоста на условите од страна на пријавените институции/организации за што составува записник и до Националниот совет доставува комплетна документација од процедурата за избор и предлага листа на кандидати за учесници во мрежата за собирање на податоци.

(4) Националниот совет ја разгледува и усвојува листата од ставот (3) на овој член делумно или целосно. Национален совет до Агенцијата доставува конечна листа на учесници со образложение.

(5) Националниот совет може да исклучи учесници од мрежата за собирање на податоци доколку утврди дека учесникот не ги исполнува условите и за истото ја известува Агенцијата.

(6) Агенцијата редовно ја ажурира листата на учесници во мрежата за собирање на податоци и ја објавува на веб страницата на Агенцијата.

Член 120-г
Активности на мрежата за собирање
на податоци

(1) Учесниците во мрежата за собирање на податоци вршат собирање, подредување и анализа на податоци од областите на безбедноста на храната, храната за животни и ветеринарно и фитосанитарна политика, особено во однос на податоците од членот 120-а став (1) од овој закон.

(2) Покрај активностите од ставот (1) од овој член, учесниците во мрежата за собирање на податоци на барање на Агенцијата може да дадат поддршка во:

- унапредување и координација при изработка на методологии за проценка на ризик,
- олеснување на пристап до и размената на податоци од областите на безбедноста на храната, храната за животни и ветеринарно и фитосанитарна политика,
- воспоставување на процедури за системско собирање, подредување и анализа на податоци од областите на безбедноста на храната, храната за животни и ветеринарно и фитосанитарна политика,
- дисеминација на податоци и информации од областите на безбедноста на храната, храната за животни и ветеринарно и фитосанитарна политика.

(3) Учесниците во мрежата за собирање на податоци можат да вршат преглед на податоците од ставот (1) на овој член, со цел да вршат анализа и проценка на ризик согласно со нивните потреби.

(4) Директорот на Агенцијата подетално ги пропишува активностите на учесниците во мрежата за собирање на податоци и активностите кои можат да се доделат на мрежата за собирање на податоци, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 120-д
Национална платформа на експерти

(1) Во постапките на проценка на ризик Агенцијата може да користи стручна помош од експерти од областите на безбедноста на храната, храната за животни и ветеринарно и фитосанитарна политика.

(2) Агенцијата води и редовно ажурира листа на експерти од областите на безбедноста на храната, храната за животни и ветеринарно и фитосанитарна политика кои ја формираат Националната платформа на експерти од областа на безбедност на храната и храната за животни, ветеринарното здравство, ветеринарно-медицински препарати и квалитет на земјоделски производи (во понатамошниот текст: Национална платформа).

(3) Учесници во Националната платформа можат да бидат:

- стручни лица вработени во институциите вклучени во Националниот совет,
- стручни лица вработени во институциите/организациите учесници на мрежата за собирање на податоци или
- други стручни лица кои работат во областите на безбедноста на храната, храната за животни и ветеринарно и фитосанитарна политика.

(4) Лицата од ставот (3) на овој член треба да имаат најмалку осумгодишно работно искуство, да се истакнати работници во струката, да имаат објавени научни трудови од областа за која се повикани, да се редовно вработени во институциите учесници во Националната платформа.

(5) Лицата од ставот (3) на овој член се избираат по пат на Јавен повик за покажување на интерес спроведен од страна на работна група формирана од страна на директорот на Агенцијата.

(6) Избирањето на учесниците се врши врз основа на доставените докази за исполнетоста на критериумите од ставот (4) на овој член за учество во Националната платформа.

(7) Работната група од ставот (5) на овој член врши проценка на исполнетоста на условите од страна на пријавените кандидати за што составува записник и до директорот на Агенцијата доставува комплетна документација од процедурата за избор и предлага листа на кандидати за учесници во Националната платформа.

(8) Директорот на Агенцијата ја разгледува и усвојува листата од ставот (7) на овој член делумно или целосно.

(9) Доколку се утврди дека учесникот во Националната платформа не ги исполнува критериумите од ставот (4) на овој член се исклучува од листата од ставот (7) од овој член.

(10) Агенцијата води и редовно ја ажурира листата на учесници во Националната платформа и ја објавува на веб страницата на Агенцијата.

(11) Средства за активностите на учесниците во Националната платформа од ставот (2) на овој член се обезбедуваат од:

- Буџетот на Република Македонија и
- други извори утврдени со закон.

(12) Учесниците во Националната платформа од ставот (3) на овој член имаат право на надоместок на трошоци за работа во Националната платформа. Висината на надоместокот се определува во зависност од времето потребно за стручната експертиза и присуството на секој поединец на одржаните состаноци.

(13) Директорот на Агенцијата ја пропишува формата и содржина на барањето за вклучување во листата на Националната платформа и поблиските критериуми за избор, како и висината на надоместокот за работа на учесниците во Националната платформа, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 121

Овластувања на инспекторот за храна

Врз основа на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон државниот инспектор за храна има право и должност да:

1) бара информации и оригинални документи кои се однесуваат на производството и прометот на увид, а за формирање на сопственото досие за надзор и копија од документите;

2) врши контрола во сите фази на производство, преработка и дистрибуција кај операторите со храна;

3) врши контрола на производите и материјалите кои доаѓаат во контакт со храната во сите фази на производство, преработка и дистрибуција;

4) врши контрола и го одобрува увозот на храна од неживотинско потекло и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната;

5) зема примероци за лабораториски анализи и испитувања;

6) нареди мерки за отстранување на утврдени недостатоци;

7) забрани употреба на објекти и опрема за производство и промет или дел од нив во случаи на непочитување на стандардите и барањата од овој закон и прописите донесени врз основа на него;

8) забрани производство и промет на храна што претставува ризик по здравјето на луѓето;

9) нареди уништување или уништи храна која не е безбедна;

10) нареди отстранување на лица во производството и прометот на храна за кои е утврдено дека се носители на заразни болести кои се пренесуваат преку храната;

11) преземе и други мерки за заштита на здравјето на луѓето од ризикот од небезбедна храна;

12) донесува решенија во управна постапка и

13) во случај кога ќе се утврди постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето, издава усна наредба за итно и неодложно отстранување на утврдените недостатоци, која записнички се констатира. Во овој случај, инспекторот донесува писмено решение во рок од 48 часа од издавањето на усната наредба.

Член 122

Овластувања на официјалниот ветеринар

Врз основа на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон официјалниот ветеринар како државен ветеринарен инспектор, по службена должност и овластениот ветеринар врз основа на договор, имаат право и должност да:

1) бараат информации и оригинални документи кои се однесуваат на производството и прометот на увид, а за формирање на сопственото досие за надзор и копија од документите;

2) вршат контрола во сите фази на производство, преработка и дистрибуција кај операторите со храна;

3) вршат контрола на производите и материјалите кои доаѓаат во контакт со храната во сите фази на производство, преработка и дистрибуција;

4) вршат контрола и го одобруваат увозот на храна од животинско потекло и храна за животни;

5) земаат примероци за лабораториски анализи и испитувања;

6) наредат мерки за отстранување на утврдени недостатоци;

7) забранат употреба на објекти и опрема за производство и промет или дел од нив во случаи на непочитување на стандардите и барањата од овој закон и прописите донесени врз основа на него;

8) забранат производство и промет на храна што претставува ризик по здравјето на луѓето;

9) наредат уништување или уништи храна која не е безбедна;

10) наредат отстранување на лица во производството и прометот на храна за кои е утврдено дека се носители на заразни болести кои се пренесуваат преку храната;

11) преземаат и други мерки за заштита на здравјето на луѓето од ризикот од небезбедна храна;

12) донесуваат решенија во управна постапка;

13) во случај кога ќе се утврди постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето издава усна наредба за итно и неодложно отстранување на утврдените недостатоци, која записнички се констатира. Во овој случај донесува писмено решение во рок од 48 часа од издавањето на усната наредба;

14) имаат слободен пристап до деловните простории, постројки, одгледувалишта, објекти и превозни средства, како и до евиденцијата и документацијата, вклучувајќи електронски бази на податоци во врска со предметот на инспекција;

15) земаат примероци од живи животни, а во случај кога тоа е потребно да го убијат животното заради земање примероци, како и да земаат примероци од производи, нуспроизводи од животинско потекло и храна за животни за лабораториски испитувања и да забранат движење на животните, производите, нуспроизводи од животинско потекло и храната за животни до добивање на конечните резултати од земените примероци;

16) вршат испитувања врз животни, вршат испитување на производи, храна за животни, предмети и вода која се употребува за напојување на животни согласно со одредбите на овој закон и друг закон од областа на ветеринарното здравство,

17) вршат инспекција на простории, постројки, одгледувалишта, објекти и превозни средства, како и на постапките и опремата која се употребува за производство, преработка, складирање, ракување, превоз и ставање во промет на животни, производи, нуспроизводи од животинско потекло, храна за животни, предмети и вода која се употребува за напојување на животните согласно со одредбите на овој закон и друг закон од областа на ветеринарното здравство;

18) вршат здравствена контрола на животни, производи и нуспроизводи од животинско потекло, ветеринарно-медицински препарати, храна за животни, предмети и вода која се употребува за напојување на животни, земаат и испраќаат примероци за лабораториски испитувања во референтна лабораторија;

19) вршат систематски надзор на производи и нуспроизводи од животинско потекло, ветеринарно-медицински препарати, храна за животни, предмети и вода која се употребува за напојување на животни и вода во процесот на производство на храна од животинско потекло, како и на присуство на штетни материи;

20) организираат и вршат надзор на дезинфекција на возила, простории и опрема, а каде што е потребно, на царински складови, слободни складови, слободни зони во внатрешноста на земјата;

21) забранат производство, промет и употреба на храна за животни и вода за напојување на животните, ако содржат патогени бактерии и материи штетни за здравјето на луѓето и животните;

22) забранат натовар, претовар и истовар на животни, производи, нуспроизводи од животинско потекло, храна за животни и предмети, ако не ги исполнуваат пропишаните услови со овој и друг закон;

23) забранат употреба на возила за превоз на животни, производи, нуспроизводи од животинско потекло, храна за животни и предмети, ако не ги исполнуваат пропишаните услови со овој и друг закон;

24) забранат употреба на штали и други објекти за чување и одгледување на животни, и објекти за натовар, претовар и истовар на животните, ако не ги исполнуваат пропишаните услови со овој и друг закон;

25) забранат колење ка животни, собирање и обработка на сировини за производство и производи од животинско потекло, ако не ги исполнуваат пропишаните услови со овој и друг закон;

26) забранат промет и употреба на производи и нуспроизводи од животинско потекло преку кои може да се пренесе болест од животните на човекот;

27) забранат издавање на ветеринарно-здравствен сертификат на животните ако се појави заразна болест или сомневање на заразна болест, или ако животното потекнува од подрачје со нејасна епизоотиолошка состојба;

28) ако при вршење на службен надзор утврдат дека ветеринарно-здравствениот сертификат или други придружни документи што ја придружуваат пратката на животни, производи, нуспроизводи од животинско потекло, храна за животни или предмети се со недостатоци, непотполни или се фалсификувани, или пратката е од подрачје со непозната епизоотиолошка состојба, ќе наредат:

- ставање на животните во карантин во одгледувалиштето за период и во услови определени од инспекторот и

- ако во моментот нема услови за карантин а не постои причина за забрана на колење на тие животни, животните да се упатат на колење во најблиската кланица;

29) привремено забранат производство, преработка и ставање во промет на производи, нуспроизводи од животинско потекло, храна за животни и предмети и земање примероци од истите;

30) одземат и уништат производи, нуспроизводи од животинско потекло, храна за животни и предмети кои претставуваат ризик по здравјето на животните и јавното здравство, или за кои ветеринарно-здравствениот сертификат е неправилен или некомплетен;

31) наредат отстранување на неправилностите во производството, преработката и складирањето, ракувањето и прометот на животните, производите, нуспроизводите од животинско потекло и храна за животни;

32) забранат употреба на простории, опрема и постројки за производство и промет на храна од животинско потекло;

33) земат примероци на производи, нуспроизводи од животинско потекло, храна за животни и додатоци, вода за напојување на животните, со цел да се утврди дали се во согласност со прописите;

34) собираат податоци и извештаи од одговорните лица, сведоци, вешти лица и други лица, ако тоа е потребно;

35) наредат преземање на мерки за заштита и благосостојба на животните согласно со овој и друг закон од областа на ветеринарното здравство;

36) вршат надзор на производите и нуспроизводите од животинско потекло во складови во слободни зони, слободни складови и царински складови;

37) наплаќаат надоместоци за ветеринарни услуги согласно со овој закон;

38) вршат и други работи утврдени со овој и друг закон и

39) официјалниот ветеринар и овластениот ветеринар преземаат и други мерки за кои се овластени согласно со националните прописи од областа на ветеринарното здравство.

Член 123

Овластувања на државниот инспектор за земјоделство и државниот фитосанитарен инспектор

(1) Врз основа на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон државниот инспектор за земјоделство има право и должност да:

1) врши контрола на примарното земјоделско производство и придружни операции на примарното производство за храна од растително потекло и храна за животни;

2) врши контрола на процедурите на добра земјоделска пракса (GAP);

3) зема примероци од храна за животни за проверка на квалитет и од храната од растително потекло во рамки на примарното производство и придружните операции на примарното производство за проверка на безбедноста на истата доколку постои сомнеж;

4) забрани употреба на храна од растително потекло во примарното производство и придружните операции на примарното производство;

5) нареди соодветни мерки, доколку официјалните анализи покажат позитивни резултати;

6) одземе и нареди уништување на храна од растително потекло и храна за животни во примарното производство и придружните операции на примарното производство и доколку истата е небезбедна и

7) државниот инспектор за земјоделство и државниот фитосанитарен инспектор превземаат и други мерки за кои се овластени согласно со Законот за државен инспекторат за земјоделство.

(2) Врз основа на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон државниот фитосанитарен инспектор има право и должност да постапува согласно со овој закон и Законот за здравјето на растенијата, како и поблиските прописи донесени врз основа на овој закон.

(3) Државниот инспекторат за земјоделство, согласно со членот 26 од овој закон за работите кои ги врши во примарното производство, е должен за соодветните евиденции кои ги води за производителите, односно операторите, по барање на Агенцијата да доставува документи, списи и податоци од соодветната евиденција во рок од десет дена, а по исклучок за итни и неодложни работи во рок од три дена од приемот на барањето.

Член 124

Записник

(1) За официјалните дејствија при инспекциски надзор инспекторот е должен да состави записник во кој се внесува наодот за утврдената фактичка состојба.

(2) Записникот го потпишуваат лицата кои учествуваат во постапката на инспекцискиот надзор.

Член 125

Привремено одземање

(1) Инспекторот може привремено да одземе храна, предмети, средства, производи, растенија, животни и документи.

(2) За одземените храна, предмети, средства, производи, растенија, животни и документи, инспекторот издава потврда за привремено одземени предмети.

(3) Инспекторот е должен документацијата да ја врати што е можно побрзо, но не подоцна од три дена сметано од денот на одземање, како и производите за кои е обезбедена соодветна документација.

(4) Кога одземените храна, предмети, средства, производи, растенија и животни се од непознати лица, инспекторот може да ги продаде или уништи комисиски. Комисијата ја формира директорот на Агенцијата. Средствата добиени од продажба се наменети за Буџетот на Република Македонија.

(5) Формата и содржината на потврдата за привремено одземање на храната, предмети, средства, производи, животни, како и минималната висина на вредноста на одземените храна, предмети, средства, производи, растенија и животни кои се предмет на продажба, ги пропишува директорот на Агенцијата по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Член 126

Трошоци за вршење на инспекциски надзор

(1) Трошоци кои се неопходни за откривање на сторителите на прекршоци, како и за транспорт на одземените храна, предмети, средства, производи, растенија, животни и друго кои претставуваат предмет на прекршок, се на товар на Агенцијата, односно Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

(2) За оправданоста на висината на трошоците од ставот (1) на овој член, потребно е инспекторот претходно да добие одобрение од директорот на Агенцијата, односно на државниот инспекторат за земјоделска инспекција.

Член 127

Решение

(1) Ако инспекторот при вршењето на инспекциски надзор согласно со членовите 121, 122 и 123 од овој закон, утврди повреда на одредбите од овој закон и прописите од овој закон, издава решение во писмена форма со кое наредува да се отстранат неправилностите во определен рок.

(2) Против решението на инспекторот од ставот (1) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

(3) Правното или физичкото лице од ставот (1) на овој член е должно да ги отстрани констатираните неправилности утврдени со решението.

(4) По исклучок од ставот (1) на овој член во вонредни итни случаи, заради заштита или спречување на опасноста по здравјето на луѓето и животните, инспекторот може да издаде усна наредба, а најдоцна во рок од три дена од денот на издавањето на усната наредба е должен да издаде решение во писмена форма.

(5) Во итни случаи кога постои опасност по здравјето на луѓето и животните, инспекторот има право, без присуство на овластено лице на правното лице или физичкото лице чие работење, односно простории, објекти и опрема се предмет на инспекција, веднаш да издаде решение врз основа на резултатите од спроведената контрола.

Член 128

Барање и пријава

(1) Доколку правното или физичко лице од членот 127 на овој закон не постапи по задолженијата, инспекторот е должен да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка.

(2) Во случај ако постои основано сомнение дека е сторено кривично дело, инспекторот е должен да поднесе пријава за покренување на кривична постапка.

Член 129

Постапка за едукација

(1) Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор инспекторот утврди дека е сторена неправилност од членот 131 на овој закон, должно е да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност со укажување за отстранување на утврдената неправилност во рок од осум дена и со истовремено врачување на покана за спроведување на едукација на лицето или субјектот каде што е утврдена неправилноста при вршењето на инспекцискиот надзор.

(2) Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведување на едукацијата ги пропишува директорот на Агенцијата по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(3) Едукацијата ја организира и спроведува Агенцијата, во рок не подолг од осум дена од денот на спроведувањето на инспекцискиот надзор.

(4) Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за еден или за повеќе субјекти.

(5) Доколку во закажаниот термин лицето или субјектот на кој се спроведува едукацијата не се јави на едукацијата, ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

(6) Доколку лицето или субјектот на кој се спроведува едукацијата се јави на закажаната едукација и истата ја заврши, ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

(7) Доколку овластеното лице при спроведувањето на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекциски надзор.

(8) Доколку овластеното лице при спроведувањето на контролниот надзор утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, поднесува барање за поведување на прекршочна постапка.

(9) Доколку овластеното лице при вршење на повторен инспекциски надзор повторно утврди неправилност кај истото лице, односно субјектот каде веќе еднаш е спроведена едукација за таквата неправилност директно поведува постапка за порамнување, односно поднесува барање за поведување на прекршочна постапка.

(10) Агенцијата води евиденција за спроведената едукација на начин пропишан од директорот на Агенцијата по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

ДЕЛ VIII ПОРАМНУВАЊЕ

Член 130 Постапка за порамнување

(1) За прекршоците утврдени во овој закон, инспекторот е должен на сторителот на прекршокот да му понуди постапка на порамнување пред да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка.

(2) Кога сторителот на прекршокот е согласен за поведување на постапка на порамнување, согласноста се наведува во записник.

(3) Во записникот се утврдува начинот на кој ќе се отстранат штетните последици од прекршокот, како и начинот на надминување на последиците од сторениот прекршок.

(4) Инспекторот во постапката за порамнување на сторителот на прекршокот е должен да му даде платен налог.

(5) Доколку сторителот го прими платниот налог, истиот треба да го потпише. Примањето на платниот налог од сторителот на прекршокот се забележува во записникот.

(6) Кога како сторител на прекршок се јавува правно лице, записникот и платниот налог го потпишува службено, односно одговорното лице кое се нашло на лице место при инспекцискиот надзор или друго службено или одговорно лице кое изјавило дека има право да го потпише записникот и да го прими платниот налог.

(7) Изјавата од ставот (6) на овој член се забележува во записникот.

(8) Инспекторот е должен да води евиденција за покренатите постапки за порамнување и за нивниот исход.

ДЕЛ IX ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 131

(1) Глоба во износ од 600 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

1) пакувањето на храната наменета за ставање во промет е означено на начин кој не е лесно разбирлив (член 29 став (2));

2) не ги исполнува општите барања за примарно производство и посебните хигиенски барања дадени во овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон (член 44 став (1));

3) не е регистрирано кај Агенцијата и не ги исполнува прописите од областа на ветеринарното здравство (член 65 став (1) точка 1);

4) прифаќа животни чие време на излачување на аплицирани ветеринарно-медицински производи не е запазено (член 65 став (1) точка 2 потточка а));

5) внесува животни или производи од животинско потекло кои содржат резидуи кои го надминуваат дозволеното ниво и траги од забранети супстанции или производи (член 65 став (1) точка 2 потточка б));

6) не се придржува кон одредените рокови за каренца при употреба на ветеринарно медицински препарати кои може да се пренесат на храната од производите од животинско потекло (член 65 став (3));

7) тековно не ажурира и не води евиденција за примена на ветеринарно-медицински препарати и медицирана храна за животни кај животните кои се во негова сопственост, а чии производи се наменети за исхрана на луѓето (член 65 став (4));

8) носи на колење животни наменети за колење, без документ на сопственикот/производителот дека животните не се третирани со забранети или недозволените супстанции, а во случај на третман со ветеринарно-медицински препарати дека е поминато времето на каренца (член 65 став (5));

9) става во промет производи од животинско потекло кои се наменети за исхрана на луѓето, кои содржат или содржат во количества повисоки од допуштените резидуи или други контаминенти кои се штетни по здравјето на луѓето (член 65 став (6));

10) работниците во бизнисот со храна не ги исполнуваат условите утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон по однос на стручната подготовка, како и основните знаења за хигиената на храна во согласност со правилата на добрата хигиенска пракса, како и за заштитата на животната средина (член 83 став (1));

11) коле животни надвор од кланица без претходно да го информира надлежниот орган и без да ги запази прописите за благосостојба на животните (член 113 став (1));

12) веднаш не ја извести Агенцијата за постоење на сомневање на болест кај животното или за проблем во текот на производството или преработката на храна и веднаш не ја прекине употребата и снабдувањето со храна (член 114 став (2) точка 1);

13) не го запази периодот на излачување по апликацијата на ветеринарно-медицински или биолошки производи и употребата на адитиви или медицирани премикси во храната за животни (член 114 став (2) точка 2);

14) не му помага на надлежниот орган при вршењето на неговите обврски (член 114 став (2) точка 3);

15) не го извести надлежниот орган пред ловот и не го даде на увид на време и место назначено од надлежниот орган за добивање на ветеринарно здравствен сертификат (член 114 став (2) точка 4) и

16) става во промет своите производи надвор од исклучоците за локализирана активност (член 116 став (4)).“

(2) Глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице, за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице за прекршок од ставот (1) на овој член.

Член 132

(1) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

1) става во промет храна за животни која не е безбедна или ја користи истата во исхрана на животни наменети за производство на храна (член 28 став (1));

2) означува и рекламира на храна со податоци кои сугерираат на лековити својства поврзани со превенција или лекување на заболувања, потенцирање на специфични својства на храната кои се слични со друга храна со ист квалитет, како и употреба на слики, цртежи, знаци, изрази и текстови што потрошувачот би можеле да го доведат во заблуда во поглед на идентитетот на производот, потеклото, составот, својството, намената и дејството на производот (член 30 став (1));

3) рекламира храна спротивно на членот 30 став (2) од овој закон;

4) не ги исполнува барањата од прописите за храна и храна за животни (член 31 став (1));

5) на барање на овластено лице при вршење на инспекцискиот надзор не ја направи достапна евиденцијата која ја води или даде неистинити податоци (член 31 став (2));

6) не постапи по барање, наредба или решение на инспектор (член 31 став (3));

7) нема воспоставено систем на процедури кои овозможуваат да се идентификува секое физичко или правно лице од кое ја набавиле храната, храната за животни, животните наменети за производство на храна или секоја супстанција наменета да биде или се очекува да биде вградена во храната или храната за животни (член 32 став (2));

8) нема воспоставено систем на процедури кои овозможуваат идентификација на бизниси со храна кои ги снабдуваат (член 32 став (3));

9) несоодветно ја означува храната или храната за животни (член 32 став (4));

10) не обезбеди исполнетост на барањата за хигиена во сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храна утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон во сите фази на производство, преработка и дистрибуција на храната под нивна контрола (член 43);

11) не воведе, имплементира и одржува постојана процедура или процедури засновани врз анализа на ризик и критични контролни точки, односно HACCP принципите (член 45 став (1));

12) не ја провери процедурата и не направи соодветни измени кога се прават какви било промени на производот, процесот или кој било чекор (член 45 став (3));

13) не приложат на Агенцијата доказ за неговата усогласеност со членот 45 став (1) од овој закон на начин на кој бара Агенцијата, имајќи ја предвид природата и големината на бизнисот со храна (член 45 став (4) точка 1);

14) не обезбеди редовно ажурирање на сите документи кои ја опишуваат постапката развиена во согласност со членот 45 ставови (1), (2), (3) и (4) од овој закон (член 45 став (4) точка 2);

15) не ги чуваат сите документи и евиденција во временски период од две години, освен во случаите кога заради природата на храната временскиот период е подолг (член 45 став (4) точка 3);

16) не ја информира Агенцијата на начин утврден од страна на Агенцијата, за секој објект под негова контрола во којшто се извршува која било фаза од производство, преработка и дистрибуција на храната во однос на регистрација на објектите (член 48 став (3));

17) врши активности во објект кој е предмет на одобрение без претходно дадено одобрение од страна на надлежниот орган или во случај на времено одобрение на објектот (член 48 став (5) точки 1 и 2);

18) не престане да работи откако Агенцијата го избришала објектот од регистарот или го укинал одобрението за вршење дејност (член 52 став (3));

19) произведува и става на пазарот додатоци на исхрана, храна за посебна нутритивна употреба и храна на која и се додадени витамини и минерали без претходно издадено мислење од страна на Агенцијата (член 54, член 54-а и член 54-б);

20) става во промет храна добиена со генетски модифицирана организми спротивно на барањата од членот 56 на овој закон (член 56 став (2));

21) произведува храна со употреба на јонизирачко зрачење без претходно одобрение од страна на Агенцијата (член 57 став (1));

22) ставаат во промет брзо замрзната храна без да ги исполни барањата од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон (член 57 став (10));

23) превезува пратка на храна од животинско потекло без придружба на комерцијален документ, а во случаи кога е утврдено со закон и со ветеринарно-здравствен сертификат, односно друг документ издаден од официјален ветеринар (член 61 став (2));

24) не ги групира производите во толку пратки колку што има места на дестинација, при што секоја пратка мора да биде придружена со документи од членот 61 став (2) од овој закон (член 61 став (3));

25) не ги исполнува посебните хигиенски услови за храна од животинско потекло утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон (член 62 став (1));

26) употребува вода која не е проточна или чиста за да ја отстрани површинската контаминација на производите од животинско потекло, освен доколку употребата на друга супстанца е одобрена од страна на надлежниот орган (член 62 став (2));

27) става во промет производи кои не се означени со здравствен печат или за производи за кои не е потребен здравствен печат, идентификациона ознака ставена од страна на операторот со храна (член 63 став (1));

28) става идентификациона ознака на производ од животинско потекло кој не е во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон (член 63 став (2));

29) отстрани здравствениот печат ставен во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон од месото, освен ако не го расекнуваат и понатаму обработуваат (член 63 став (3));

30) при увозот на храна од друга земја не го пријави пристигнувањето на пратката до официјалниот ветеринар на место на дестинација во согласност со прописите за ветеринарно здравство (член 64 став (4)).

31) не даваат потребна помош на Агенцијата при вршењето на официјални контроли (член 76 став (1));

32) работниците во бизнисот со храна не ги исполнуваат условите во поглед на здравствената состојба или не ја утврди здравствената состојба на лицата кои работат во бизнисот со храна преку здравствени прегледи кои се вршат во согласност со прописите од областа на заштита од заразни болести (член 83 став (2));

33) увезува пратки со храна и храна за животни кои не се придружени со сертификати за увоз (член 97 став (1));

34) не платил или одбива да плати надоместок за сите активности и официјални контроли на храна, и храна за животни која се произведува и става во промет утврдени со овој закон (член 104 став (3) точка 1);

35) не платил или одбива да плати надоместок за сите активности и официјални контроли на храна, и храна за животни која се увезува во Република Македонија, утврдени со овој закон (член 104 став (3) точка 2);

36) произведува и става во промет храна која не ги исполнува пропишаните барањата за квалитет (член 117 став (1)) и

37) не ги отстрани констатираните неправилности утврдени со решението (член 127 став (3)).

(2) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице, за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице за прекршок од ставот (1) на овој член.

Член 133

(1) Глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

1) увезува и става во промет храна и храна за животни која не е во согласност со одредбите на овој закон (член 12);

2) извезува храна и храна за животни или врши нејзин повторен извоз од Република Македонија со цел да се стави во промет во трети земји, која не е во согласност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, освен ако поинаку не е побарано од страна на надлежните органи на земјата увозник или утврдено со закони, прописи, стандарди, кодови за пракси и други правни и административни постапки кои се во сила во земјата увозник (член 13 став (1));

3) става во промет небезбедна храна и вода за пиење (член 27 став (1));

4) не ја означи храната или храната за животни заради обезбедување на информации за потрошувачите (член 29 став (1));

5) ги доведе потрошувачите во заблуда во однос на означувањето, рекламирањето и презентацијата на храната и храната за животни, вклучувајќи го и нивниот облик, изглед или пакување, материјалот кој се користи за пакување, начинот на кој се подготвени и прикажани, како и информациите кои се достапни преку сите медиуми (член 29 став (3));

6) ги менува информациите на означувањето кои одат во прилог на храната ако тие измени би го довеле во заблуда потрошувачот или на друг начин би го намалиле нивото на заштита на потрошувачите и можноста за крајниот потрошувач да направи избор (член 29-б став (4));

7) не обезбеди усогласеност со правилата за означувањето на информациите за храната и соодветните посебни барања за безбедност за одделни видови храна при што во рамките на нивните активности или не проверува дали тие барања се исполнети (член 29-б став (5));

8) не започне итна постапка за повлекување на храна за животни која не е во согласност со барањата за безбедност на храна за животни и за тоа не ја извести Агенцијата, не ја уништи храната за животни која не ги исполнува условите за безбедност на храна за животни или не ги информира корисниците и повлече производите со кои се снабдени (член 34 став (1));

9) во рамките на неговите соодветни активности, не започне постапка за повлекување од промет на храна за животни која не е во согласност со барањата за безбедност на храна за животни и не даде свој придонес за безбедност на храна со давање релевантни информации неопходни за следливост на храната, како и не соработува во активностите преземени од страна на производителите, преработувачите, обработувачите и/или надлежните органи (член 34 став (2));

10) веднаш не го информира надлежниот орган, доколку добие или има лабораториски резултат за неусогласеност со барањата за безбедност на храната за животни или смета или има причина да верува дека храната за животни која била ставена во промет не ги исполнува барањата за безбедност на храна за животни, не го информира надлежниот орган за активностите преземени за да се спречи ризикот од употреба на таа храна за животни и обесхрабрува или спречува лице кое соработува со надлежниот орган кога тоа може да го спречи или намали ризикот од кој произлегува од храната за животни (член 34 став (3));

11) не соработува во активностите на надлежниот орган за избегнување или намалување на ризикот предизвикан од храната за животни која ја набавува или снабдува (член 34 став (4));

12) не ги исполнува општите и посебните хигиенски барања утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон во фазите на производство, преработка и дистрибуција на храната после примарното производство и придружните операции на примарното производство (член 44 став (2));

13) не ги примени посебните мерки за хигиена (член 44 став (3));

14) става во промет храна која е подготвена во објекти кои не ги исполнуваат условите за хигиена на храна од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и не се регистрирани и одобрени од надлежниот орган (член 48 став (2) точки 1 и 2);

15) произведува или става во промет храна и состојки на храна произведени со иновирани технологии без претходно издадено одобрение од страна на Агенцијата (член 55 став (2));

16) ставаат во промет минерална вода која не ги исполнува одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон (член 57 став (5));

17) при производството на храна употребуваат или увезуваат адитиви, ензими за храна и аромати кои не ги исполнуваат одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон (член 58 став (1));

18) при производството на храна употребуваат или увезуваат екстракциони средства кои не ги исполнуваат одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон (член 58-а став (1));

19) произведува производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната кои не се во согласност со правилата на ДПП (добра производна пракса), или истите под нормални или предвидливи услови на употреба ги пренесуваат своите состојки во храната во количества што можат да го загорзат човековото здравје, да предизвикаат неприфатлива промена во составот на храната и да предизвикаат влошување на органолептичките карактеристики на храната (член 59 став (1));

20) става во промет храна од животинско потекло која не ги исполнува одредбите од овој закон и прописите за ветеринарно здравство во сите фази на производство, складирање, промет и превоз (член 61 став (1));

21) увезуваат храна во Република Македонија која не ги исполнува условите од членот 64 став (3) на овој закон;

22) произведува, става во промет, увезува и користи генетски модифицираните организми (ГМО) кои се користат како храна, храна која содржи или се состои од ГМО-и, и храна произведена од или која содржи состојки произведени од ГМО-и и

23) не обезбеди соработка со Агенцијата во спроведување на официјални контроли за утврдување на спроведување на забраната за производство, ставање во промет, увоз во Република Македонија на храна и производи од храна кои содржат ГМО или се составени од ГМО.

(2) Глоба во износ од 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице за прекршок од ставот (1) на овој член.

Член 134

(1) Глоба во износ од 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

1) не започне итна постапка за повлекување на храна која не е во согласност со барањата за безбедност на храната и за тоа не го извести надлежниот орган или не ги информира потрошувачите за причината поради која се повлекува храната и не ја повлече храната со која се снабдени (член 33 став (1));

2) во рамките на неговите соодветни активности, не започне постапка за повлекување од промет на храната која не е во согласност со барањата за безбедност на храна и не даде свој придонес за безбедност на храна со давање релевантни информации неопходни за следливост на храната, како и не соработува во активностите преземени од страна на производителите, преработувачите, обработувачите и/или надлежните органи (член 33 став (2));

3) веднаш не го информира надлежниот орган, доколку добие или има лабораториски резултат за неусогласеност со барањата за безбедност на храната или смета или има причина да верува дека храната која била ставена во промет, може да биде штетна по здравјето на луѓето, не го информираат надлежниот орган за активностите преземени за да се спречи ризикот по крајниот потрошувач и обесхрабрува или спречува лице кое соработува со надлежниот орган кога тоа може да го намали или елиминира ризикот кој произлегува од храна (член 33 став (3));

4) не соработува во активностите на надлежниот орган за избегнување или намалување на ризикот предизвикан од храна која ја набавува или снабдува (член 33 став (4));

5) при вршење на лабораториска анализа на храната, и храната за животни како и материјалите и предметите што доаѓаат во контакт со храната, доколку добијат резултат со којшто се утврдува неусогласеност со барањата за безбедност на храната и храната за животни како и материјалите и предметите што доаѓаат во контакт со храната, не ја достават информацијата за добиениот резултат веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа, до Агенцијата (член 79 став (5)) и

6) при вршење лабораториска анализа на храната, доколку добијат резултат со којшто се утврдува неусогласеност со барањата за безбедност на храната во однос на микробиолошките критериуми, не ја достават информацијата за добиениот резултат веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа до Агенцијата и до Министерството за здравство (член 79 став (6)).

(2) Глоба во износ од 4.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице за прекршок од ставот (1) на овој член.

Член 135 Прекршочен орган

(1) За прекршоците од овој закон, прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува Агенцијата (во натамошниот текст: Прекршочниот орган).

(2) Прекршочната постапка од ставот (1) на овој член пред Прекршочниот орган ја води Комисија за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Прекршочната комисија) формирана од страна на директорот.

(3) Прекршочната комисија е составена од овластени службени лица вработени во Агенцијата, од кои едно е претседател на Прекршочната комисија.

(4) Директорот на Агенцијата го пропишува начинот на работата на Прекршочната комисија, условите кои треба да ги исполнат членовите на Комисијата и времетраењето на изборот по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

(5) Против решенијата на Прекршочната комисија, со кои се изрекува прекршочна санкција може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежниот суд.

(6) За прекршоците кои се во надлежност на Државниот инспекторат за земјоделство, прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува комисијата за прекршоци согласно со одредбите на Законот за Државниот инспекторат за земјоделство.

ДЕЛ X ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 136

Преоден период

(Член 136 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 157/10“)

(1) Правните и физички лица кои вршат дејности утврдени со овој закон, се должни во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон да го усогласат своето работење со одредбите на овој закон.

(2) Субјектите од ставот (1) на овој член кои нема да се усогласат со одредбите од овој закон го губат правото на вршење на дејност и се бришат од Регистарот на одобрени и регистрирани објекти и оператори со храна.

Член 137

(Член 137 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 157/10“)

Материјалите за завиткување, пакување и означување кои се во залиха на кои е испечатена здравствена или идентификациона ознака пред влегувањето во сила на овој закон, може да продолжат да се употребуваат во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон, под услов бројот на одобрението на соодветниот објект да остане непроменет.

Член 138

(Член 138 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 157/10“)

Постапки за регистрација и одобрување на оператори со храна започнати пред влегувањето во сила на вој закон ќе се завршат согласно со одредбите на Законот за безбедност на храна и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната ("Службен весник на Република Македонија" број 54/2002 и 84/2007) и Законот за ветеринарно јавно здравство ("Службен весник на Република Македонија" број 114/2007).

Член 139

Преструктурирање на објектите и операторите со храна од животинско потекло

(Член 139 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 157/10“)

(1) Сите објекти и оператори со храна од животинско потекло кои согласно одредбите на овој закон подлежат на постапка на одобрување е потребно да достават барање до Агенцијата за утврдување на нивниот статус во однос на усогласеноста со прописите за безбедност на храна и ветеринарно здравство во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Агенцијата во рок од шест месеци од рокот наведен во ставот (1) од овој член, ќе изврши преоцена на сите барања кои се потполни и уредно доставени.

(3) Сите објекти и оператори со храна од животинско потекло кои се усогласени со прописите за безбедност на храна и ветеринарно здравство, што е утврдено со увид од страна на Агенцијата, добиваат одобрение согласно со овој закон.

(4) Субјектите од ставот (1) на овој член кои нема да поднесат барање до Агенцијата за утврдување на нивниот статус во однос на усогласеноста со прописите за безбедност на храна и ветеринарно здравство, го губат правото на вршење на дејност и се бришат од Регистарот на одобрени и регистрирани објекти и оператори со храна од животинско потекло.

(5) Правните и физички лица кои вршеле дејности утврдени со Законот за ветеринарно јавно здравство пред влегувањето во сила на овој закон, а кои не се усогласени до крајниот период од две години од влегувањето во сила на Законот за ветеринарно јавно здравство, се должни да спроведат унапредување на објектите кои не се во сообразност со прописите за безбедност на храна и ветеринарно здравство согласно со роковите и на начин утврден во подзаконски акти од ставот (12) на овој член.

(6) Правните и физичките лица кои вршат дејност утврдена со ставот (5) од овој член на ниво на примарно производство се должни да спроведат унапредување на објектите, оперативните процедури и критериумите и барањата за здравствена исправност и квалитет на производите од животинско потекло согласно со прописите за безбедност на храна и ветеринарно јавно здравство во роковите утврдени од Владата на Република Македонија, но не подолго од една година пред денот на пристапување на Република Македонија во Европската унија.

(7) Сите објекти и оператори со храна од животинско потекло, кои согласно овој закон се предмет на одобрување од страна на Агенцијата, а кои не ги исполнуваат условите согласно овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон се должни да спроведат унапредување на објектите кои не се во сообразност со прописите за безбедност на храна и ветеринарно здравство.

(8) Субјектите од ставот (7) на овој член се должни, во рок од шест месеци од денот на преоцената, да поднесат барање за привремено одобрување со план за унапредување на објектот и усогласување на своето работење согласно со прописите за безбедност на храната и ветеринарно здравство и релевантните прописи на Европската унија до Агенцијата на нејзино одобрување. Доколку планот е оценет како прифатлив на објектот и операторот со храна од животинско потекло му се издава привремено одобрение за објектот со временска рамка на отстранување на несообразностите. По завршувањето на постапката на унапредување на објектот, а најмалку шест месеци пред датумот наведен во став (10) на овој член, операторите со храна од животинско потекло се должни да поднесат барање за постојано одобрение согласно со овој закон.

(9) Објектите и операторите со храна кои нема да достават барање за привремено одобрување и план за унапредување на објектот и усогласување на своето работење до Агенцијата, или субјектите чија пријава нема да биде одобрена односно не го испочитуваат преодниот период за усогласување го губат правото на вршење на дејност и се бришат од Регистарот на одобрени и регистрирани објекти и оператори со храна од животинско потекло.

(10) По исклучок од ставот (9) на овој член, објектите и операторите со храна од животинско потекло, кои се проценети како несообразни со барањата на Европската унија од аспект на структуралните барања, може да продолжат со вршење на својата дејност под условите утврдени за локализирана активност, а во согласност со другите одредбите од овој закон до една година пред денот на пристапување на Република Македонија во Европската унија.

(11) На објектите и операторите на кои со решение на официјален ветеринар времено им е забранета работата или на кои согласно овој закон им е повлечено решението не се однесува ставот (10) од овој член.

(12) Владата на Република Македонија поблиску ќе ги пропише начинот на спроведување на постапката на реструктурирање на објектите и операторите со храна од животинско потекло, моделот на барања и роковите за спроведување на активностите на постепено унапредување на објектите кои не се во сообразност со прописите за безбедност на храна и ветеринарно здравство.

Член 140

Подзаконски прописи

(Член 140 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 157/10“)

(1) Подзаконските прописи чие донесување е предвидено со овој закон ќе се донесат во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До влегувањето во сила на прописите од ставот (1) на овој член, ќе се применуваат прописите донесени врз основа на Законот за безбедност на храна и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната ("Службен весник на Република Македонија" број 54/2002 и 84/2007) и Законот за ветеринарно јавно здравство ("Службен весник на Република Македонија" број 84/2007).

(3) Упатствата за добра хигиенска пракса кои се изготвени согласно со Законот за безбедност на храна и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната ("Службен весник на Република Македонија" број 54/2002 и 84/2007) и Законот за ветеринарно јавно здравство ("Службен весник на Република Македонија" број 114/2007), може да продолжат да се применуваат по влегувањето во сила на овој закон, доколку се компатибилни со неговите цели.

Член 141

(Член 141 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 157/10“)

(1) Агенцијата започнува со работа од 1 јануари 2011 година.

(2) Со отпочнување со работа, Агенцијата ги презема правата, обврските, опремата, архивата и вработените од Управата за ветеринарство и Дирекцијата за храна.

(3) Агенцијата е правен наследник на Управата за ветеринарство и Дирекцијата за храна.

(4) Пред започнување со работа на Агенцијата, Управата за ветеринарство и Дирекцијата за храна вршат попис на основните средства за работа, опремата и инвентарот кои се пренесуваат на Агенцијата.

Член 142

(Член 142 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 157/10“)

(1) Директорот на Агенцијата се именува најдоцна еден месец пред започнување со работа на Агенцијата.

(2) До именување на директорот на Агенцијата, директорот на Управата за ветеринарство и директорот на Дирекцијата за храна продолжуваат да ги вршат своите функции.

Член 143

Одложен престанок на важење

(Член 143 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 157/10“)

Одредбите од членовите 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 47, 48, 49, 51, 52, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 67, 68, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110 и 111 на овој закон престануваат да важат со пристапувањето на Република Македонија во Европската унија.

Член 144

Престанок на важење

(Член 144 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 157/10“)

(1) Со влегувањето во сила на овој закон, престануваат да важат Законот за безбедност на храна и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храна ("Службен весник на Република Македонија" број 54/2002 и 84/2007) и Законот за ветеринарно јавно здравство ("Службен весник на Република Македонија" број 114/2007).

(2) Со започнување со работа на Агенцијата престануваат да важат одредбите на членовите 9, 10 точки 1, 3, 6, 9, 10, 11, 12 и 13, 106 и 107 од Законот за ветеринарно здравство ("Службен весник на Република Македонија" број 113/2007).

Член 145

Влегување во сила

(Член 145 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 157/10“)

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а ќе започне да се применува 1 јануари 2011 година.

Член 146

(Член 3 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 53/11“)

Подзаконските акти утврдени со овој закон ќе се донесат во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 147

(Член 4 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 53/11“)

Одредбите од членот 1 со кој се менува членот 49 став (12) и членот 2 со кој се менува членот 50 став (11) од овој закон ќе започнат да се применуваат со денот на започнувањето на примената на Законот за основање на Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 148

(Член 4 од Законот објавен во „Службен весник
на Република Македонија бр. 1/12“)

Подзаконскиот акт од членот 3 на овој закон ќе се донесе во рок од 30 дена од денот на влегување во сила на овој закон.

Член 149

(Член 5 од Законот објавен во „Службен весник
на Република Македонија бр. 164/13“)

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 мај 2014 година.

Член 150

(Член 55 од Законот објавен во „Службен весник
на Република Македонија бр. 187/13“)

Се забранува производство, ставање во промет, увоз во Република Македонија на храна и производи од храна кои содржат ГМО или се составени од ГМО.

Агенцијата спроведува официјална контрола за утврдување на спроведувањето на забраната од ставот (1) на овој член.

Директорот на Агенцијата го пропишува начинот на вршењето на официјалната контрола на забраната за производство, ставање во промет, увоз во Република Македонија на храна и производи од храна кои содржат ГМО или се составени од ГМО, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Одредбите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член ќе се применуваат до пристапувањето на Република Македонија во Европската унија.

Член 151

(Член 56 од Законот објавен во „Службен весник
на Република Македонија бр. 187/13“)

Одредбите на членот 56 од Законот за безбедност на храната („Службен весник на Република Македонија“ број 157/10, 53/11, 1/12 и 164/13) од денот на влегувањето во сила на овој закон до пристапувањето на Република Македонија во Европската унија нема да се применуваат.

Член 152

(Член 2 од Законот објавен во „Службен весник
на Република Македонија бр. 43/14“)

Директорот на Агенцијата за храна и ветеринарство именуван до денот на започнувањето на примената на овој закон продолжува да ја врши функцијата до истекот на мандатот за кој е именуван.

Член 153

(Член 3 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 43/14“)

Одредбите од членот 1 од овој закон кои се однесуваат на условот за познавање на странски јазик ќе започнат да се применуваат по две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 154

(Член 4 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 43/14“)

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 155

(Член 45 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 72/15“)

Подзаконските прописи утврдени со овој закон ќе се донесат во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 156

(Член 46 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 72/15“)

Операторите со храна треба да го усогласат своето работење со одредбите од членовите 29-а, 29-б, 29-в, 29-г, 29-д и 29-ѓ утврдени во член 4 од овој закон во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 157

(Член 47 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 72/15“)

(1) Владата на Република Македонија ќе го формира Националниот совет во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Агенцијата ќе ја воспостави мрежата на институции/организации како дел од системот за собирање, подредување и анализа на научни и технички податоци во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 158

(Член 48 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија бр. 72/15“)

Одредбите од членовите 29-а, 29-б, 29-в, 29-г, 29-д и 29-ѓ утврдени во членот 4 од овој закон ќе престанат да се применуваат со пристапувањето на Република Македонија во Европска унија.